

DZIENNIK BYDGOSKI

Wychodzi codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt.
Do „Dziennika“ dołącza się co tydzień „TYGODNIK SPORTOWY“.
Redakcja otwarta od godziny 8—12 przed południem i od 5—6 po południu.
Redaktor naczelny przyjmuje od godziny 11—12 przed południem.
Rękopisów niezamówionych nie zwraca się.
Redakcja i Administracja w Bydgoszczy, ulica Poznańska 29/30.
Filje: w Bydgoszczy, ul. Dworcowa 2 — w Toruniu, ul. Mostowa 17
w Grudziądzu, ul. Groblowa 5.

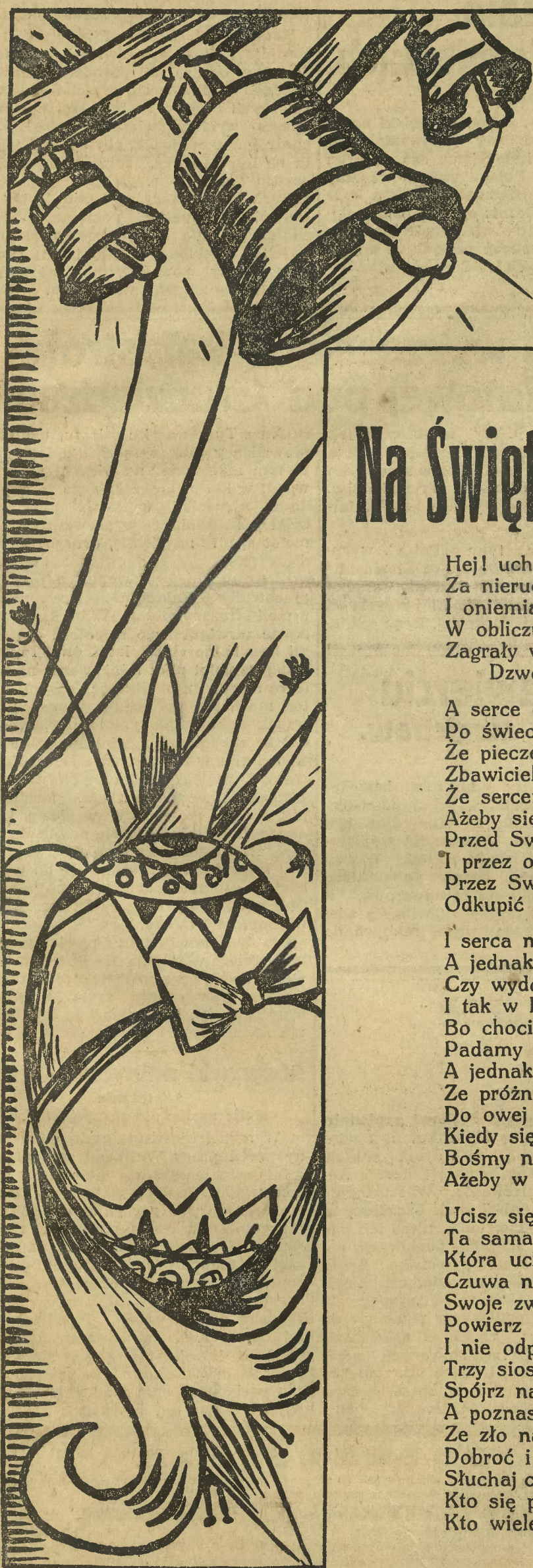
Przedpłata wynosi w ekspedycji i agenturach 3.15 zł. miesięcznie,
9.45 zł. kwartalnie; przez pocztę w dom 3.54 zł. miesięcznie, 10.61 zł. kwartalnie.
Pod opaską: w Polsce 7.15 zł., za granicę 9.65 zł. miesięcznie.
W razie wypadków, spowodowanych siłą wyższą, przeszkód w zakładzie,
strajków itp., wydawnictwo nie odpowiada za dostarczenie pisma,
a abonenci niemają prawa do odszkodowania.

Telefony: Redakcja 326, Naczelny redaktor 316, Administracja 315, Buchalterja 1374. — Filje: Bydgoszcz 1299, 699, Toruń 800, Grudziądz 294.

Numer 93.

BYDGOSZCZ, niedziela dnia 20 kwietnia 1930 r.

Rok XXIV.

WESOŁEGO

ALLELUJA!

Na Święto Zmartwychwstania.

Hej! uchwyciło tysiąc mocnych rąk
Za nieruchome w dzwonicach powrozy
I oniebiało od śmiertelnej grozy
W obliczu strasznych Chrystusowych mąk,
Zagrały wreszcie w radości szalonej
Dzwony, dzwony, dzwony.

A serce dzwonu bijąc w dzwon
Po świecie niesie słodką wieść,
Ze pieczęć grobu złamał On,
Zbawiciel świata, Biały Pan,
Ze sercem czystym jako kwiat —
Ażeby się do nieba wznieść
Przed Swego Ojca złoty tron
I przez ofiarę krwawych ran,
Przez Swoją mękę i Swój zgon
Odkupić zły i grzeszny świat.

I serca nasze biją tak jak dzwony,
A jednak zawsze pożera nas lęk,
Czy wydobędą tak przeczysty dźwięk
I tak w harmonji swojej niezmacony?
Bo chociaż Boży nas odkupił Syn
Padamy ciągle pod ciężarem win,
A jednak zawsze pożera nas strach,
Ze próżno oczy wytęskniamy w łzach
Do owej słodkiej i jedynej chwili,
Kiedy się niebo nad nami przechyli,
Bośmy niegodni tak bezmiernych łask,
Ażeby w Wiecznej Prawdy spojrzeć blask.

Uciszą serce — wielka dobroć Boża,
Ta sama która gwiazd kieruje ruchem,
Która ucisza tajfuny i morza,
Czuwa nad ludzkim niespokojnym duchem.
Swoje zwątpienia swych myśli zawilość
Powierz człowiecze Jedynemu Bogu
I nie odpędzaj od swojego progu
Trzy siostry: Wiare, nadzieję i miłość.
Spójrz na nauki Chrystusowej żniwo
A poznasz bracie prawdę wiecznie żywą,
Ze zło na ziemi jedynie uśmierca
Dobroć i czystość krystaliczne serca.
Słuchaj co dzwonią dzisiaj wszystkie dzwony
Kto się poniżej będzie wywyższony,
Kto wiele cierpiał, ten będzie zbawiony.

Henryk Zbierzchowski

Odrodzenie.

Święty Jan Apostół, przyniesiony wiekiem, zwykł był całą naukę swoją w tem jednym streszczać zdaniu: miłujcie się wzajemnie! Na pytanie zdziwionych uczniów dał im odpowiedź, że to jest najważniejsze przykazanie.

Gdyby dziś zjawił się w Polsce i to jedno tylko przykazanie głosił, mógłby narazić się na wielkie nieprzyjemności ze strony polityków. Bo w Polsce miłość i wyrozumiałość wzajemna odrzucona została jako regulator życia publicznego. Ich miejsce zajęła zaciekleść obozów walczących, które nie przebierają w środkach, aby zgnębić przeciwnika.

Słusznie przeto pisze pokrewny nam duchem lwowski „Głos Pracy”:

„Czy to Święto Zmartwychwstania Pańskiego, dzieło odkupienia i pojednania rodzaju ludzkiego, uśmierzy namiętności i zbliży do siebie ludzi zwaśnionych, partje walczące? Czy zgasimy w sobie żądzę i ambicję postawienia na swoim, choćby to było ze szkodą drugiego, a nieraz społeczeństwa i państwa? Czy będzie się nadal zierać energia nasza na walki wewnętrzne, a bieda materialna i moralna szerzyć wśród mas swe panowanie?”

Słuszne te pytania pozostaną bez odpowiedzi tak długo, dopóki nie powstanie w Polsce obóz krzewicieli pojednania, któryby zasypywał przepaście, przez nienawiść wzajemną stworzone, nie poskromił partyjnej pychy i zachłanności.

Dla odrodzenia narodu polskiego, dla oczyszczenia zatrutej atmosfery potrzeba, aby ludzie dobrej woli podali sobie ręce do wspólnego wysiłku w imię wzniosłego hasła Ojca św.: Omnia instaurare in Christo — wszystko odrodzić w Chrystusie.

Jeżeli kiedy to w chwili Zmartwychwstania Pańskiego, kiedy odradza się cała przyroda, umysły powinny być podatne dla tej wzniosłej myśli. Dopiero kiedy się wszyscy ludzie uczciwi nią przejmą i w życiu codziennym krzewić ją będą, cały naród będzie mógł ufać, że nastąpi jego odrodzenie i wielkanocne dzwony wdzięczne mu wydzwonią.

ALLELUJA!

Wszystkim Czytelnikom, Współpracownikom i Przyjaciółom „Dziennika Bydgoskiego” z okazji Świąt Wielkanocnych zasyła

Wesołego Alleluja!

Redakcja i Administracja.

Czy wiecie, że...

Zwolennikami najostrzejszej opozycji w Polskiej Partji Socjalistycznej są żydzi, stanowiący radykalne skrzydło tej partji. Wogóle żydzi (Liebermann, Diamand, Prager i inni) nadają ton tak ruchowi socjalistycznemu jak komunistycznemu w Polsce i na całym świecie.

Matador endeckii „redaktor” powędrował do więzienia.

Z Kościerzyny donoszą: Z polecenia sędziego śledczego aresztowany został w dniu 17 bm. w Kościerzynie redaktor „Dziennika Kościerskiego” organu stronnictwa narodowego i kierownik t. zw. „Obwiepole” w Kościerzynie niej. Franciszek Mechliński. Mechlińskiego odstawili policja do Starogardu, gdzie oddany został władzom sądowym, przez które poszukiwany był za popełnienie licznych oszustw przy rewindykacji spadków amerykańskich.

Krwawa awantura uliczna w Gnieźnie.

Z Gniezna donoszą: na tle zatargu o kobietę doszło do bójk ulicznej między Baranowskim Czesławem z 2 puł. saperów a niej. Romanem Lewandowskim. Poranionego bagnetem żołnierza Baranowskiego odwieziono do szpitala, zaś Lewandowskiego aresztowano

Poznański Bank dla Handlu i Przemysłu

SP. AKC.

Oddział w Bydgoszczy, Dworcowa 96 / TELEFONY: 464, 465, 445

Przyjmuje wkłady złotowe i dolarowe za wysokim oprocentowaniem
Wykonuje wszelkie transakcje bankowe

Echa protestu min. Sokala w sprawie ceł niemieckich.

(Telefonem od własnego korespondenta).

Berlin, 19. 4. Cała prasa berlińska zajmuje się na naczelnym miejscu protestem ministra Sokala w Genewie, który w ślad za ministrem Knollem, posłem naszym w Berlinie, zaznaczył stanowisko polskie wobec niemieckich podwyżek celnych.

Minister Sokal złożył Lidze Narodów notę, w której rząd polski oświadcza, że program rolniczy przyjęty przez Reichstag stwarza zupełnie nową sytuację, sprzeciwiającą się zasadom umowy genewskiej oraz odmienną od położenia, jakie było przy podpisaniu tej umowy o jednorocznym przedłużeniu umów handlowych. Rząd polski, podpisując umowę genewską, wyraźnie zastrzegł się, że będzie mógł ją ratyfikować tylko wtedy, o ile żadne z państw nie podwyższy swoich stawek celnych w znaczący sposób ponad stan z pierwszego kwietnia rb. Podwyżka taka, a mianowicie bardzo wielka, nastąpiła ostatnio w Niemczech, wobec czego przyjęcie umowy genewskiej przez Polskę staje się bardzo nieprawdopodobne.

W związku z tym krokiem ministra Sokala omawiają gazety berlińskie obszernie wytworzoną sytuację. Niektóre

pisma twierdzą, że protest polski naruszył wogóle podstawy genewskiej konwencji celnej, inne pisma zaś stoją na stanowisku, że Polska prawdopodobnie nie będzie ratyfikowała traktatu handlowego. Niezależnie od tego podają depesze z Warszawy wiadomość o zamierzonych podwyżkach celnych ze strony Polski jako odpowiedzi na cła niemieckie. B.

Wielki Piątek w Berlinie.

(Telefonem od własnego korespondenta).

Berlin, 19. 4. Wielki Piątek minął w Berlinie i na całej prowincji niemieckiej przy bardzo złej pogodzie, licznych opadach deszczowych, częściowo nawet śnieżnych oraz niższej temperatury. Rzesze wycieczkowiczów, które wyjechały już w czwartek, aby spędzić święta na łonie natury, zostały dotychczas bardzo zawiedzione.

Ruch komunikacyjny i miejski był w Berlinie minimalny, ponieważ Wielki Piątek jest dla Niemców największym świętem żałobnym. Teatry i kina grały tylko rzeczy poważne, a mieszkańcy głównie pozostawali w domach. B.

Echa wstrząsającej katastrofy samolotowej pod Grudziądem.

Jak już donosiliśmy w ub. czwartek w godzinach popołudniowych zdarzyła się na lotnisku grudziądzkim straszna katastrofa samolotowa. Prasa miejsc. donosi nast. szczegóły tego katastrofalnego lotu:

Na samolocie, typu „Potez”, wyruszyli na lot ćwiczebny pilot Kłosiński i mechanik Najdrowski. Kiedy samolot znajdował się na niewielkiej wysokości w pobliżu Drogi Łąkowej, lecąc w kie-

runku z Tuszewa ku miastu, usiłował prowadzący pilot skrócić ku lotnisku. W tym momencie na wirażu samolot wpadł w korkociąg, z którego ze względu na niewielką wysokość pilot nie mógł już samolotu wyprowadzić. Samolot spadł na ziemię, druzgocząc się doszczętnie.

Kiedy na miejsce wypadku przybyli pracownicy Zakładów Graficznych, ujrzeli straszny widok. W bekształtnej masie zdruzgotanego samolotu dostrzegli bezwładne ciała lotników. Prowadzący samolot pilot leżał twarzą na motorze samolotu, obejmując rękami motor, mechanik zaś leżał wyciągnięty na wznak w kadłubie samolotu. Nadbiegli ludzie, aczkolwiek z wielkim trudem i w dodatku w obawie przed eksplozją motoru, wydobyli pilota, który dawał jeszcze słabe znaki życia. Mechanik zaś, mocno poraniony w głowę, leżał martwy. W międzyczasie nadbiegła pomoc z lotniska oraz samochód sanitarny. Bezzwłocznie zabrano się do wydobycia z rumowisk samolotu mechanika. Obie nieszczęśliwe ofiary katastrofy odwieziono na lotnisko.

Oto dwaj nowi rycerze powietrza znaleźli śmierć w służbie dla Państwa. Mówimy dwaj, bo aczkolwiek pilot dawał jeszcze słabe oznaki życia, to jednak wątpliwe jest, by zdołano go wyrwać z rąk śmierci.

Rozgrywki polityczne Rosjan na terenie

stolic zachodnio-europejskich.

W angielskiej izbie gmin deputowany partji pracy Wallhead zapytał, czy ministrowi spraw wewnętrznych wiadomym jest, iż rosyjskie organizacje monarchistyczne poczyniły w Londynie przygotowania celem porwania przedstawicieli dyplomatycznych państwa, którym rząd angielski utrzymuje stosunki dyplomatyczne oraz jakie zarządzenia minister zamierza wydać w związku z tą sprawą. Przedstawiciel ministra spraw wewnętrznych odpowiedział, iż minister spotkał się z tego rodzaju informacjami w prasie, lecz nie posiada obecnie żadnych nowych wiadomości w tej sprawie.

W socjalistycznym Zawierciu bezrobotni wtargnęli do biur magistratu. Siedem osób rannych.

(PAT). Żywa w ostatnich dniach agitacja antypaństwowa i antyrządowa wśród bezrobotnych Zagłębia Dąbrowskiego stała się powodem zajścia, jakie miało miejsce dziś w Zawierciu.

Zajście to miało przebieg następujący: Magistrat miasta, prowadzący akcję pomocy dla bezrobotnych z funduszu państwowego, wyznaczył na ten dzień wypłatę zasiłków. Nie czekając na roz-

poczęcie wypłaty, kilkuset bezrobotnych, zgromadzonych przed magistratem wtargnęło silą do biur magistratu, tak że zaszła konieczność wypierania tłumy przy użyciu policji. W czasie starć raniono trzech policjantów, w tem jednego kulą rewolwerową. Z pośród demonstrantów zgłosiło się wieczorem 4 poszkodowanych rannych do ambulatorjum.

Żagiew komunistyczna na Wschodzie.

(Telefonem od własnego korespondenta).

Berlin, 19. 4. „Deutsche Allgemeine Zeitung” podaje na naczelnym miejscu bardzo obszerny telegram własny z Kairu, w którym podkreślona jest wzrastająca propaganda komunistyczna na całym Wschodzie. Komuniści działają przy pomocy licznych emisariuszy w Indjach, Egipcie, Syrii, Palestynie i Iraku. W wielu miejscowościach, m. in. w Jerozolimie, Bombaju i Bagdadzie zostały wykryte tajne drukarnie komunistyczne doskonale urządzone. Szereg instruktorów, przeważnie z kół studenckich, objeżdża stale Wschód, przyczem u wielu z nich znaleziono przy aresztowaniu poważne fundusze pochodzenia bolszewickiego, które dostały się na Wschód z Moskwy przez Londyn i Berlin.

Korespondent „Deutsche Allgemeine Zeitung” wypowiada pogląd, że wzmożona aktywność bolszewików na Wschodzie jest skutkiem nieudania się rozruchów komunistycznych przygotowanych ostatnio w Niemczech.

Nacjonalistyczne partje narodów wschodnich patrzą z wielką obawą na działalność propagandową komuni-

stów, która zagraża ruchowi nacjonalistycznemu zmianą kierunku. Tak więc usiłują bolszewicy w Indjach skłonić żywoi radykalny z okazji starć z Anglią do komunizowania. W Palestynie popierają komuniści ruch narodowy arabski, który odpowiada nieco ich tendencjom. W Egipcie podburzają oni Felachów zarówno przeciwko Anglii jak też przeciwko posiadającej klasie egipskiej. Niezależnie od propagandy prowadzą bolszewicy przy pomocy swoich emisariuszy wytyczoną działalność szpiegowską. U aresztowanych przez policję w Egipcie, Indjach itd. znaleziono w wielu wypadkach obszerne kwestjonariusze wywiadowcze. B.

OSTRZEŻENIE.

Dotychczas do naszej wiadomości, że niepowołane jednostki, podając się za naszych mechaników, wykonują w naszym imieniu reperacje

KAS KONTROLNYCH NATIONAL

oraz przyjmują zamówienia na części. (9966)

Wobec powyższego powiadamy naszych W. W. P. P. Klientów, że nasi mechanicy zaopatrzeni są w legitymacje firmowe z fotogr., która obowiązuje przedstawić Klientom.

Przeciwko nadużywającym naszej firmy kierujemy sprawę na drogę sądową. Kasy Rejestracyjne National, Gen. Przed. J. Sande Sp. z o.o. Warszawa, Ossolińskich 8.

Kino PAW
Kraśińskiego 3.
Początek w dniu świątecznym o 2.30, 4.00, 5.45
7.30, 9.15, w dniu zwykłym o godz. 7.00 i 9.00.
Passe-partout i bilety wolnego wstępu do środy włącznie **nieważne.**

Wspaniały świąteczny program!
Wielki szlagier produkcji 1930 roku
TRUCICIEL

W rolach głównych
największy tragik
świata

Conrad Veidt
i uroczą jasnowłosa **Mary Philbin** 10046
Prócz tego bogaty Nadprogram!

M. Lempicki.

Walka z religią.

(Żydzi. — Socjaliści. — Wolnomyśliciele. — Masoni. — Komuniści).

Walka z religią toczy się od dawna, bez przerwy na całym obszarze świata chrześcijańskiego; jest to **odwieczna walka pierwiastków dobra i zła**, pychy ludzkiej, podsyconej przez szataną, z rygorami moralnymi, zawartymi w nauce Kościoła.

W naszych czasach, przybiera ona rozmaite postacie. Zaczyna się od **walki z duchowieństwem**, jakoby z kastą zachłanną i zorganizowaną, dążącą do opanowania dusz i mienia ludzkiego; potem następuje **walka z klerykalizmem**, jakoby systemem, ogłupiającym ludzi, hamującym postęp na drodze do ogólnej szczęśliwości. W końcu jest to już **walka z religią, jako taką**, tj. z **wiarą w Boga**, w Opatrzność i Sprawiedliwość Bożą, w łączność stworzenia (człowieka) ze Stwórcą i wogóle w istnienie poza światem materji, świata ducha. Tę ostatnią fazę walki z religią, walkę okrutną i krwawą, mamy teraz w Rosji bolszewicko-komunistycznej i jednocześnie możemy stwierdzić ten **stan zbydlenia**, w jaki zapada społeczność ludzka, pozbawiona wierzeń i uczuć religijnych.

Ostrze walki z religią skierowane jest przede wszystkim **przeciw Kościołowi katolickiemu** w tem przypuszczeniu, zresztą zupełnie słusznym, że gdyby udało się obalić powszechny, obejmujący świat cały, Kościół katolicki, wtedy same przez się w proch się rozsypią lokalne kościoły, a raczej rozmaite sekty i ateizm (bezbożność) już bez przeszkód zapanuje nad światem.

Skąd idzie impuls do walki z religią chrześcijańską? Skąd płynie bezustannie fala, usiłująca podmyć „opokę“ Kościoła? Odpowiedź wyrozumowana i bezstronna wypadnie: **ze środowiska żydowskiego, wyznającego i wykonyującego nakazy Talmudu**. Z natury rzeczy, z tradycji wieków, żydzi są nieprzejednani wrogami chrześcijaństwa. Talmud i inne księgi, obszerny komentarz do nich rabinów, jawne i tajne odezwy organizacyj żydowskich —

wszystkie te twory myśli żydowskiej podtrzymują i rozniecają w żydach nienawiść do chrześcijan („gojów“), wskazując im jako obowiązek do spełnienia: „**odchrześcijanizowanie**“ i „**Judaizację**“ świata; pouczają wyraźnie, że najprzód trzeba zachwiać wiarę w „gojach“, zasiać obojętność religijną i ateizm, unicestwić religię chrześcijańską, a potem narzucić ludzkości twarde a mądre nauki Mojżesza i ostatecznie ugiąć ją pod jarzmo żydowskie. Taki jest wpajany żydom przez ich księgi i ich przywódców, **plan opanowania świata religijnego**, politycznego i gospodarczego. Dopóki żydzi wyznawcą będą Talmud i trwają w swej wyłączności „narodu wybranego“, a nienawiści do wszystkich innych narodów, dopóty muszą być uważani za **wrogów społeczności ludzkiej**.

Zatrzymując w swych rękach, w charakterze sztabu generalnego, ogólne kierownictwo akcją antyreligijną, żydzi sami rzadko występują jawnie; natomiast wysyłają do walki z religią **mieszane organizacje chrześcijańsko-żydowskie**, które sami stworzyli i w których zachowują przeważające wpływy. Organizacjami temi są: **socjaliści, wolnomyśliciele, masoni i komuniści**.

Ojciec duchowy socjalizmu, czczony przez swoich jako prorok, **żyd Karol Marx**, uważał religię za objaw **upośledzenia umysłowego** i twierdził, że z rozwojem inteligencji ludzkiej w państwie socjalistycznym, **religja odpadnie sama przez się**, podobnie, jak w pewnym okresie życia, spada z węża zbędna mu już łuska zewnętrzna. W programie swym Marx był przeciwny używaniu gwałtownych środków w walce z religią, zalecał tylko wytrwać pokojową propagandę antyreligijną. Dla niego religja była **szkodliwym przesądem**; niedostępna mu była ani jej istota, ani jej potrzeba dla człowieka. **Socjalista, jeżeli chce być wiernym nauce mistrza, musi też zwalczać religię** w ten lub inny sposób. Jest to jeden z zasadniczych punktów

programu; **niepodobna być jednocześnie wiernym socjalistą i wiernym katolikiem**. W Polsce socjaliści **wszystkich odłamów są wrogami Kościoła katolickiego**. O żydach pisał Marx, że **właściwie religji żydowskiej niema** (to samo twierdził filozof niemiecki Kant i inni badacze spraw żydowskich). Zdaniem Marksa żydzi pzybyli się już przesądu religijnego; bogiem dla nich stał się pieniądź, a treścią ich życia — szachrajstwo; tego bogia narzucili całemu światu i są najlepszymi krzewicielami idei antyreligijnej. Według tegoż Marksa zasadnicza różnica między chrześcijani-

nem a żydem polega na religijności pierwszego i bezreligijności drugiego; zgodne współzycie nastąpi, kiedy wogóle religja będzie usunięta z życia ludzkiego.

Wolnomyśliciele stanowią jakby „**wolnych strzelców**“ w armji, walczącej z religią. Nie związani ściślejszą dyscypliną, są najczęściej **kierowani przez żydów-organizatorów** kółek wolnomyślicielskich. Za pomocą specjalnych wydawnictw i ustnej propagandy, podkopują w masach wiarę w dogmaty religijne, głoszą ateizm (bezbożność), jako jedyną doktrynę, zgodną z nauką i

Aleksander Zajdlisz.

Duch i Krew

Powieść z czasów, które idą.

(Prawa własności zastrzeżone.)

(Ciąg dalszy).

— O ile te siły nie są zahamowane. — Czy pani przekonania uznaje za dosyć silne argumenty?

— Niech się pan rozejrzy wśród tak zwanych chrześcijan, a otrzyma pan odpowiedź.

Leon chciał podjąć dalszą dyskusję, ale zauważył, że jego towarzyszka trzęsie się z zimna.

— Pani marznie?

— Co... cośkolwiek — odpowiedziała rezolutnie, ale zęby jej dzwoniły inną odpowiedzią.

— Zapalimy pastylkę.

— Wie pan, to psu na budę.

— No to chyba... przysiadziemy się bliżej siebie.

Trochę wahał się z tą propozycją, ale i jemu perspektywa ta wydała się nader ponętną, zwłaszcza, że i on czuł zimne dreszcze, tem groźniejsze, że uprzednio był spocony noszeniem chorej. Pannie Lili ta propozycja wydała się też bardzo na czasie, zwłaszcza, że takie sam na sam z człowiekiem o tak solidnych przekonaniach nie wydawało jej się groźne. Z drugiej strony była to kobieta świątowa, choć jeszcze nie zepsuta, ale żadna wrażeń i nie pozbawiona próżności. Czy on i mnie się oprze? — taka myśl błysnęła jej przelotnie. Ale zaraz uprzytomniła sobie że nie jest na balu ani w salonie.

— Zdaje się, że istotnie niema innej rady.

Leon przysiadł się teraz do niej blisko. Poczuł ten rozkoszny dreszcz, którego tak bardzo dotąd unikał. Cały ten obcy mu dotąd świat zaczął go wabić z nieodpartą potęgą. Bronił się, a raczej chciał się bronić, ale nie mógł. Chciał zmienić temat rozmowy, ale zawsze z powrotem ciągnęło go do tych odwiecznych zagadnień związanych z tem, co jest między mężczyzną a kobietą. Próbował uzasadniać swą wiarę w potęgę przekonania, ale mówił raczej do siebie niż do swej towarzyszki. Rychło wyczuła to panna Lila. Ogarniała ją z jednej strony pewien niepokój, a z drugiej silniejsze jeszcze poczucie triumfu. Leon mówił wciąż raczej do siebie niż do niej.

Zrobiła się ciemna noc — ta przeczudna górską noc zimowa — której żadne pióro opisać nie potrafi. Na ciemno-lazurówym niebie migotały miliony gwiazd światłem tak silnym, jakgdyby stąd bliżej do nich było, niż z doliny. Powietrze drżało od mrozu, a para, idąca z ust, ścinała się w gęste kłęby. Powoli zaczęły błędnąć gwiazdy i z za gór wysunęła się na firmament srebrzysta tarcza księżycy. Śnieżne szczyty zabłysnęły niesamowitym blaskiem, od którego odcinały się fantastyczne cienie.

— Niech pani patrzy, co za noc...

— Wie pan, że ja już zupełnie nie żałuję tej przygody.

— I ja... chyba także nie...

Urok tej nocy pozwolił im na chwilę zapomnieć o mrozie. Wychylił się nawet oboje ze swej skrytki — i trwali tak milcząc, upojeni przedziwną, nieopisaną ciszą i pięknem widoku. Trudno określić, jak długo to trwało; wreszcie

Leon poczuł jakieś dziwne uczucie dętwienia wszystkich członków i równocześnie silny dreszcz. Spojrzał na swą towarzyszkę i stwierdził z przerażeniem, że zaczyna już powoli tracić przytomność.

— Co się z panią dzieje? Czy pani zasnęła?

— Nie... prawie... jakoś sztywno... niebardzo mogę się poruszyć...

— Musimy się rozruszyć, bo grozi nam zmarznięcie.

Spróbował wstać — ale i nie poszło mu łatwo. Wkońcu jednak stanął na równe nogi i po chwili poczuł znowu władzę w członkach. Podał rękę pannie Lili, ale nie mogła się ruszyć. Uczuła teraz silny ból w zwichniętej nodze.

— Wie pani, ja chyba będę rozcierał skórę. Nie widzę innego wyjścia.

Znowu wstrząsnął nim rozkoszny dreszcz, ale rychło sama praca pochłonięła jego uwagę. Ugniataniem pięściami po rękach, nogach i plecach potrafił nareszcie pobudzić zastygłą krew do nowego obiegu. Zapomniał teraz o wzruszeniach. Zabieg ten wyczerpał jego siły. Trwało to sporą chwilę. Wkońcu panna Lila zgodziła się usiąść na jego kolanach i oprzeć się mocno o niego. Teraz wreszcie zrobiło im się ciepło. Wypalił znowu kilka pigulek, które ogrzały choć ręce i twarz. Spojrzał na zegarek ukradkiem i stwierdził, że minęła dopiero dobra godzina. Zrozumiał, że pięciu już stanowczo nie przetrwają. Nie chciał jednak odbierać odwagi swej towarzyszce, która była już mocno wyczerpana. Podtrzymywał więc rozmowę za wszelką cenę i udało mu się ożywić na tyle swą pupilkę że słuchała teraz z wielką uwagą, zapo-

minając o mrozie i o całej ich sytuacji. Mówił jej o swoim życiu. Dowiedziała się więc panna Lila o historii rodzinnej Horyńskich.

— Dziadek mój opowiadał, Leon miał wielkie dobro na Ukrainie. W czasie wielkiej wojny 1914—1918 roku utracił wszystko, wszystko dosłownie, gdyż żonę zamordowali mu bolszewicy, całą trójka dzieci umarła w ciągu trzech tygodni ucieczki, z głodu i chłodu, a z dóbr swoich wyniósł tylko wspomnienie, które rychło zatarły się w ciężkiej walce o byt. Nie mając wyższego wykształcenia — a nie chcąc żebrać o pieniądze lub posadę, dziadek mój, Kamil Horyński, zgodził się do pracy jako prosty robotnik w fabryce Cegielskiego w Poznaniu, dokąd go losy wojenne zanosły. Młody był jeszcze i silny — i przystosował się do nowych warunków. Żelazną pracą i umiejętnością zdobył sobie byt, jak na robotnika — zupełnie znośny. Ożenił się z młodą wdową po ziemianinie kresowym, która przeszła podobne jak i on koleje i podobnie potrafiła się przystosować do nowych warunków bytu. Marzył, że syn jego przywróci znaczenie nazwisk.

W gruncie rzeczy bowiem nie pogodził się wcale ze swym losem — to było tylko zewnętrzne przystosowanie się do warunków. Ale z robotnikami nie żył się nigdy. To też koledky szanowali go, choć mało kto znał jego dzieje — ale trzymali się zdaleka. Syn jego, a mój ojciec, lepiej już żył się ze sferą robotniczą. Złączała go z nią wspólna niedola owych czasów powojennych. Brał udział w ruchu młodzieży. Ambicja jego pchała go na jej czoło.

(Ciąg dalszy nastąpi).

Do sportu i gimnastyki

Lekkie i wygodne.
Tanie oraz trwałe
Pepege-obuwie-
Zawsze doskonałe

rozumem ludzkim, wreszcie głoszą zasadę wolności sumienia, zamiast uległości nauce Kościoła. Wolnomyśliciele są czynni we wszystkich krajach; działają też i w Polsce i teraz ze swą propagandą antyreligijną przenikają na wieś do środowisk włościańskich; wogóle przygotowują grunt dla dalszej planowej akcji masonów.

Masoni przedstawiają już zorganizowane karne oddziały bojowe do walki z religią chrześcijańską; obowiązują ich ślepe posłuszeństwo swej władzy i przysięga dochowywania tajemnicy zakonu. I tu żydzi zajmują klerownicze stanowiska, tworzą zakonspirowaną władzę zwierzchnią; dzisiejsza masoneria jest w rzeczywistości judeo-masonerią. Masoni nazywają swój zakon **kontr-kościołem**, powołanym do zwalczania podstaw i dogmatów religii chrześcijańskiej. Przed półtora wiekiem, mason Voltaire rzucił hasło: „Zdeptać niegodnego” („Ecrasez l'infamé”) i za „niegodnego” uważano wtedy **klerykalizm**; dziś hasło to nie wystarcza; dziś w pojęciu masonerii niegodnym jest **Bóg**; Jego trzeba zdeptać! „Nienawiść do Boga”, „Walka z Bogiem” — takie okrzyki wznoszone są na zebraniach masonskich.

O stosunku masonerii do chrześcijaństwa świadczy wyznanie wiary masonskiej; przytaczamy je w dosłownym brzmieniu: 1. Wierzę w wieczną **Matkę-Materję**, 2. I w jej dziecko ukochane — **Człowieka**, 3) Który się począł z Materji i urodził się z **Ziemi**, 4) Cierpiął od okrucieństw despotyzmu klerikalnego i świeckiego, 5) Zstąpił do piekieł występku, zmartwychwając w każdym nowym pokoleniu, 6) Wstąpił na wyżyny cnoty i sławy i zasiadł obok **Prawdy**, 7) Przyjdzie sędzić żywych i umarłych, 8) Wierzę w **Mysł ludzką-ducha** ożywczego 9) W genjusz, rozum, cnotę, tłumione przez księży, 10) W obcowanie męczenników za braterstwo ludzi, 11) W odpuszczenie występku i doskonalenie się człowieka, 12) W życie cnotliwe i trwałą pamięć. Amen.

Jak widzimy „Credo” masonskie co do firmy jest skopjowane z „Credo” chrześcijańskiego, ale co do treści jest jego przeciwstawieniem; zamiast Boga Ojca wszechmogącego, mamy wieczną **Matkę-Materję**, zamiast Jezusa Chrystusa — człowieka, zamiast Ducha św. — **Mysł ludzką**. **Atelzm republikański i niezależna moralność** — taka jest treść nauki masonskiej w dziedzinie religii.

Dzisiaj judeo-masoneria prowadzi otwartą walkę z Kościołem katolickim; z protestantyzmem na razie żyje w zgodzie; pastorem i monarchowie protestanci bawią się w wolnomularstwo, ale do czego ta niebezpieczna zabawa doprowadzić może?

W Polsce, masoneria rośnie w sily, wciąga w swe szeregi urzędników państwowych, niższych i wyższych, wywiera niewątpliwie wpływ na postępowanie rządu i jego decyzje. **Harce masonskie**, pod wysokim protektoratem, stają się coraz śmielsze; przykładem jest działalność Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z byłym katolikiem, ministrem Czerwińskim na czele.

Komuniści w walce z religią są jakby bataljonami szturmowymi, które mają już bez litości i doszczętnie zniszczyć szanse nieprzyjacielskie. W krajach Europy, skrupowani obowiązującymi prawami, mogą działać tylko kon-

Miłe złego początku...

Oj, danal

Zaczął się w Polsce od tego, że na początku Witos był głównym hetmanem ludu siemieżnego, potem powstało „Wyzwolenie”, któremu się Witos nie podobał, bo był... za pobożny i zanadto się trzymał starych obyczajów. Socjalistom miejskim trzeba było przeciwstawić socjalistów wiejskich, aby pognębili Witos. Tak powstało „Wyzwolenie”, które żąda ziemi bez zapłaty. A ponieważ socjaliści w miastach mają konkurentów w Niezależnej P. S. (czyli komunistach zakapturzonych), więc i na wsi trzeba się było „dostroić”. Stworzono więc Stronnictwo Chłopskie — z najciemniejszych i przez Moskali oglupionych chłopów z Kongresówki.

Obecnie te trzy grupy pragną się połączyć dla wzmocnienia swojej siły opozycyjnej. Układy już znacznie postąpiły naprzód. Niewiadomo tylko, co z tego później będzie.

Warszawska katolicka „Polska” taką na temat „ludowy” wysnuła satyrę:

Pawie piórka, krakuski, porteczki w paseczki, wesela krakowskie, kurpiowskie, towickie, dożynki, oczepinki, ba! nawet Spała, co to ponoć trochę się... zasypała, jednym słowem — ludowość.

I Atheneum i Łazienki i objazdy i my chłopcy krakowiacy i my chłopcy kujawiacy i oj dana i dana oj!

No i znów — historia. Patrzyły sobie dotychczas spokojnie wszystkie stronnictwa ludowe na te obertaski i wywijaski, aż wreszcie jak nie uźrą od ucha, jak nie przystupną, aż się skry posypały!

— Albośmy to jacy — tacy — powiedzieli i nużże robić wesela krakowskie. Wolno temu i owemu, wolno i nam!

No i lada dzień, lada godzina będziemy mieć nowe widowisko oparte na motywach ludowo-regionalnych. I zalatujące trochę zapaszkami komunistycznym Stronnictwo Chłopskie i pobożny Piast i wojujące „Wyzwolenie” urządzają oczepiny, a potem — wesela... Pasiki i pawie piórka i zapaski i... zapasy wszystko to się złączy, zleje, sklei, zmontuje i scementuje i będzie taka ojdana, jakiej jeszcze nie było!

Mój Boże, jak to będzie ładnie jak p. pos. Mochniej wymyślający stałe Panu Bogu, Kościołowi i księżom pójdzcie ręką w rękę z pobożnym Witosem, a Wojtek - Malinowski będzie im basował ile tylko wlezie...

I tak będzie wiejsko, sielsko i anielsko, aż do tych mandacików, co to ludek Boży, niezający się na regionalizmach i wyższej szkole jazdy politycznej powitka w rękę kochanym krakowiaczkom i kujawiaczkom... Potem to piękne ludowe Atheneum może zmienić modę i np. wziąć przykład z adwokatów, literatów i szewców i przejść na — baty. Bowiem i moda wraca: cóż to, nie wróciliśmy do krynolin, loków i kolnierzy à la Słowacki.

Dlaczego wesela krakowskie nie miałyby potem wrócić do batów (z małej litery) tem więcej, że ta najnowsza moda jaka ostatnio objawiła się wśród surdutowców, tam już oddawna panowała...

spiracyjnie (tajnie), ale trzeba to przyznać, że przy pomocy Moskwy prowadzą swą agitację wytrwale, jednocześnie na dwóch frontach: społecznym i religijnym; unicestwienie bowiem religii jest niezbędnym warunkiem dla zapewnienia ustroju komunistycznego. **Bezbożność i komunizm** są uzupełniającymi się wzajemnie składowymi częściami jednego programu. Akcją komunistyczną wszędzie kierują żydzi.

W Rosji komuniści i zorganizowane przez nich specjalne grupy „bezbożników”, „pionierów” i „komsomolców” są wykonawcami poleceń sowietów; tu też możemy obserwować, do jakiego obłądku krwiożerczego dochodzi fanatyzm bezbożności. Jakkolwiek Lenin powtarzał niejednokrotnie, że „my komuniści jesteśmy tylko marksistami”, to jednak w stosunku do religii komuniści przekroczyli granice, zakreślone przez Marksa; zamiast propagandy pokojowej, zastosowali dla wytopienia w ludności uczuć religijnych, **system bezgranicznych, najokrutniejszych gwałtów**. Prześladowania religijne w Rosji są tak okropnym zjawiskiem, że podobnego nie znała dotychczas historia ludzkości.

Orodzie Ojca św., wzywające do modłów za prześladowanych, wywołało w całym świecie chrześcijańskim **uroczyście protesty** przeciw postępowaniu władz sowieckich w dziedzinie religii.

Powtarzamy: Polska jest długa i szeroka, miejsca dość, a i rące chętnych nie braknie...

Ale na razie zapowiadamy widowisko ludowe z ojdaną i pawiem piórkiem, aż do odwołania.

I. Raca.

Cały cykl rozpraw aferzystów złączony w jeden proces.

Łódź, w kwietniu.

Znane są wszystkim głośne i brudne macherstwa w Łodzi. Synalkowie poważnych przemysłowców przeważnie Niemców i żydów, uchylali się od obowiązku służenia w wojsku. W tym celu przekupowano lekarza wojskowego, który zakwalifikował zdrowych mężczyzn jako niezdolnych do służby wojskowej. Obecnie ukończono akt oskarżenia w sprawie aferzystów poborowych.

Chwilowo przypuszczano, że w sądzie odbędzie się kilka spraw. Tymczasem akt oskarżenia zaprzeczył tym przypuszczeniom, ponieważ został wytoczony przeciwko wszystkim zamiesznanym w aferę poborową jednocześnie. Jednego dnia na ławie oskarżonych za: Teodor Steigert, Zajnwel Adolf Daube, Teodor Stigert, Zajnwel Lenga, Szlama Milsztajn, Emanuel Milsztajn, Juljusz Elsner (sen.), Juljusz Elsner (junj.) Marja Kruczakowska (narzeczona mjr. lekarza Wołoszynowskiego, zasądzonego już za łapownictwo), Maksymilian

DO NABYCIA W APTEK, DROG. I PERFUMERJACH

Tragedja młodej wdowy.

Po pogrzebie męża samobójcy odebrała sobie również życie.

Z Białegostoku donoszą: Stanisław Białkowski z zawodu buchalter, popełnił samobójstwo wystrzałem w skroń. Przyczyna tego rozpaczliwego kroku narazie nie została ustalona.

Po powrocie z pogrzebu żona samobójcy, nie mogąc przeżyć utraty męża, powiesiła się we własnym domu.

Kryzys parlamentarny na Malcie.

Donoszą z Malty, że lord Strykland rozwiązał senat i izbę deputowanych wobec nieprzejednanego stanowiska opozycji. Nowe wybory przewidziane są w końcu maja. Walka wyborcza zapowiada się bardzo ostro.

Wesołego Alleluja!

— Smacznej baby, Dziadziu!

Do protestów przedstawicieli wyznań chrześcijańskich dołączyli się także rabin; zaszła bowiem w Rosji **rzecz dla żydów niespodziewana**. Zapoczątkowana tu przez żydów akcja antyreligijna, skierowana przeciwko wyznaniom chrześcijańskim, zwróciła się w końcu przeciw nim samym. Komuniści rosyjscy, postępując konsekwentnie, traktują teraz **wyznanie mojżeszowe na równi z wszystkimi innymi**: synagogi są zamknięte i zamieniane na kluby bezbożników, rabin prześladowani, spełnianie obrządków kultu żydowskiego — surowo zakazane. Pod temi ciosami, jakie spadły na żydostwo rosyjskie, rabin całego świata podniósł alarm; w deklaracjach swych mówią o **miłości bliźniego**, niezależnie od rasy i wyznania, o **potrzebie tolerancji** — wbrew nauce Talmudu, który za bliźniego uznaje tylko żyda i daleki jest od tolerancji względem „goja”. Jeżeli taka zmiana w pojęciach żydowskich będzie szczerą i trwałą — może wpłynąć dodatnio na wzajemny stosunek chrześcijan i żydów. Z drugiej strony, jeżeli protesty rabinów wywołają odpowiednią akcję potężnej finansjery międzynarodowej żydowskiej — może to silnie zaważyć na losach Sowietów.

W Polsce agitacja komunistyczna wywrotowa pod względem społecznym i religijnym, nie ustaje. Świadcza o tem

ciągle areszty pochwyconych na gorącym uczynku agitatorów; są to **przeważnie żydzi**, nietylko proletariusze, ale także synowie zamożnych żydów, odgrywających pewną rolę w naszym życiu publicznym. Stosunkowo dużo rzadziej, między komunistami, spotykają się Polacy-robotnicy, a nawet wyjątkowo synowie rodzin ziemiańskich, np. niedawno sądzony Cichowski.

Przed laty, jeszcze w okresie niewoli, patriota polski i człowiek mądry, St. Szczepanowski, wypowiedział zdanie: „Polska albo będzie katolicką, albo jej nie będzie”. Dziś, kiedy mamy w bezpośrednim sąsiedztwie ognisko zarazy komunistyczno-bezbożnej, a u siebie rozwijającą się propagandę antyreligijną własnych wolnomyślicieli i masonów — zdanie powyższe zawsze trzeba mieć w pamięci. Gasząc w sobie uczucie religijne, odwracając się od Kościoła katolickiego, naród polski popełniał by nad sobą **akt samobójstwa**. Obowiązkiem też naszej elity świeckiej i duchownej jest **bronąć duszę polską** przed niebezpieczeństwem obojętności religijnej i co zatem idzie, bezbożności. W obecnych naszych warunkach obrona taka wymaga dużej odwagi cywilnej i dużej stanowczości — ale o przyszłość Polsk' tu chodzi!

Mroki dziejowe w świetle tradycji wielkanocnych.

Zwyczaje i zabawy ludowe w okresie świąt wielkanocnych.

W długim i barwnym cyklu tradycyjnych zwyczajów wielkanocnych, znajdujemy wiele takich zwyczajów, w których odwieczne obrzędy łączą się z nowszymi, pochodzącymi z epoki chrześcijańskiej.

Najogólniejszym jest zwyczaj malowania jaj, czyli t. zw. „pisanki”. Jest to zwyczaj znany nie tylko na całej Słowiańszczyźnie, ale także u wielu innych narodów. Wiadomość najdawniejszą o polskich pisankach wielkanocnych znajdujemy u Kądłubka. Kronikarz ten pisze m. in., że niesforni względem swoich panujących Polacy „bawili się panami swymi, jak malowanymi jajkami”. Miał on oczywiście na myśli pisanki wielkanocne i znaną zabawę świąteczną ich tłuczenia.

Podanie greckie, jakoby zwyczaj malowania jaj wielkanocnych wprowadziła św. Magdalena, powtarza się w zbliżonej formie w opowieści ludu polskiego. Według podania Marja Magdalena, wróciwszy z pustego grobu Chrystusa, ujrzała wszystkie jajka, pozostawione w domu, pomalowane na czerwono.

W Siedleckiem utrzymują znowu, że kamienie, które ukamienowano św. Szczepana, zamieniły się w pisanki. Inna polska legenda głosi, że gdy prowadzono Jezusa na śmierć, pewien biedak, niosący kilka jajek do miasta, postawił koszyk i pomagał krzyż dźwigać Jezusowi. Kiedy wrócił, zauważył, że jajka w koszyku zamieniły się w piękne pisanki.

Przechodząc do innych zwyczajów polskich wspomnieć należy, że w Wielką Niedzielę o zmroku lud wychodzi w pole, niosąc wodę święconą i krzyżyki z cierni głogowych, poświęconych w Wielki Piątek. Przy śpiewie każdy obchodzi własne pole, wbija w ziemię krzyżyki i święci rolę wodą. Młodzież bawi się następnie do późnej nocy, a o świcie biegają chłopaki do chałup, by oblewać wodą dziewczęta.

W całości wzięte zwyczaje wielkanocne w Polsce tworzą grupę zabaw radosnych, pełnych wesołości; kąpiel przymusowa dziełek ze wsi i miasta łączy się tu z wesołą krotochwilą, różną według okolic.

W jednych stronach topią niedźwiedzia, t. j. wrzucają do rzeki chłopaka, przebranego za niedźwiedzia i obwieszzonego grochowiinami. Gdzieindziej parobczaki z pieśnią: „My biegamy po dyngusie i śpiewamy o Jezusie” — zbierają datki od gospodarzy w jedzeniu i groszach. W innej okolicy znowu idzie wesoła kompanja z grajkami na czele, wiodąc chłopca, przebranego za bociana symbol i zwiastuna wiosny, przyczem inny uczestnik niesie koguta żywego, tamten kurkę, ten znowu rożen, a wszyscy nuca pieśń o Zmartwychwstaniu Pańskim.

Niekiedy już w pierwsze święto zbierają się chłopcy i urządzają pocieszny sąd na dziewczęta. Z najwyższego budynku obwołują ich winy i wyrokują o ilości kubłów wody, które z pewnością wyleją nazajutrz na nie, jeżeli skazane dziewczęta się nie okupią. W trzecie święto przychodzi kolej na dziewczęta, które w tym dniu zlewają

parobków wodą i chłoszczą ich różgami.

W drugi dzień Wielkanocy odbywa się w różnych stronach ludowy obrzęd „baranek” czyli „tracza”. Chłopcy obnoszą po wsi skrzynkę na dwóch kółkach. Znajduje się na niej baranek drewniany, umajony choiłą i bukszpanem. Na dyszlu zaś osadzony tracz kiwa się za poruszeniem kółek, przypominając robotę ciesielską św. Józefa, któremu pomagał mały Jezus. Rozwieszone dzwonnki za każdym poruszeniem skrzynki czynią dużo hałasu.

Z tym traczem obchodzą domy, dopominając się o obdarowanie, a przemawiają zwykle w formie rymowanej. Oczywiście wszyscy, a najwięcej kobiety, darzą obficie parobczaków.

Początki innego znów zwyczaju, zwanego „śmigus” lub „dyngus” sięgają doby przyjęcia chrześcijaństwa w Polsce, a nawet zdaniem niektórych badaczy, wiążą się z obrzędami świąt wiosnianych nad Gangesem. Po dzień dzisiejszy w tym obyczaju tętni bujność i nieokiełznanie rozbudzonego do życia żywiołu. Widoczne jest to najwięcej na wsi, gdzie wylewa się całe konwie wody (czasem i gnojówki), dziewczęta pławi się w stawie, lub w korycie obok studni.

Wyjątkowe znaczenie w długim rzędzie tradycji polskich posiadała „krakowska „Rękawka”, jeden z najstarszych obrzędów pogańskich. Ze spadzistych skał lud krakowski ciskał pomiędzy tłumy nędzarzy jajka, bułki, owoce itd., a wyrostki wyprawiali dla uciechy publiczności różne wesołe sztuczki i bezkrwawe bójki.

Dziś jeszcze znany jest w Krakowie zwyczaj, że ludność wybiera się w drugi dzień świąt na przedmieście Zwierzyniec, które w tym dniu nazywa się „Emaus”, i po nabożeństwie w kościele zabawia się wesoło przy dźwiękach katarynek i piszczałek.

Piękne te obchody i tradycje idą jednak coraz więcej w zapomnienie, a ich miejsce,

Zbliżenie polsko-chińskie.

W Charbinie w Mandżurji zawiązało się z poręki tamtejszej kolonii polskiej akademickie koło badania Chin. Zbiory tego koła są dość pokaźne. Ostatnio (30 marca) członkowie koła zwiedzili miasto chińskie Fu-dja-djan, gdzie zapoznali się miejscową produkcją oraz warunkami pracy w fabrykach chińskich. W miejscowej chińskiej restauracji spożyto obiad chiński.

Wychodzący w Charbinie „Tygodnik Polski” (redaktorem i wydawcą jest ks. Wł. Ostrowski) donosi, że dla ułatwienia wzajemnego zapoznania się i zbliżenia młodzieży akademickiej polskiej i chińskiej odbyło się w Gospodzie Polskiej zebranie towarzyskie, podczas którego W. Pelc i H. Szantyrówna, delegacji T-wa Polsko-Chińskiego w Warszawie wyjaśnili konieczność obustron-

HUDSON SUPER 8

W roku 1929 6-cylindrowy Hudson kosztował dol. 3.875.-

W roku 1930 8-cylindrowy Hudson, montowany w kraju kosztuje dol. 2.490.-

SILNY FASCYNUJĄCY OSZCZĘDNY

Wielki 8-cylindrowy Hudson, synonim luksusu, wprowadza nowe pojęcie w ocenie wartości samochodu i stawia pod znakiem zapytania celowość płacenia drożej za jakikolwiek wóz.

Potężny motor Hudson'a o sile 80 koni, pracując bez wysiłku, pokonuje z łatwością największe przestrzenie z jednakową zawsze sprawnością i energią. Cechuje go nader niskie zużycie materiałów pędnych, niespotykane przy tak silnych wozach. Długie, idealnie zrównoważone i świetnie zresorowane podwozie oraz niezawodne hamulce i łatwość prowadzenia, umożliwiają jazdę po 100 klm. i więcej na godzinę bez przerwy całymi dniami.

Wyposażenie:
 4 podwójnie działające amortyzatory, zamek elektryczny, szyba przednia do otwierania jedną ręką, elektro-magnetyczne drogowskazy, elektryczna zapalniczka oraz popielniczki, 8 poduszek pod głowę, skrzynki do narzędzi, wielki wybór kombinacji kolorów i cały szereg innych luksusowych akcesoriów.

Limuzyna 4 osobowa dol. 2.490.-
 Limuzyna „Brougham” „ 2.775.-
 Limuzyna 7 osobowa „ 2.850.-

Rudolf Jachmann, Bydgoszcz, Mostowa 5

Poznań: Szafarłowicz i Menzel Gniezno: S. Basiński Ostrów: A. Bojarski.

zwłaszcza po miastach, zajmują powoli nowoczesne widowiska i zabawy z modnymi tańcami.

Polacy w Szan-haju.

W Szan-haju zamieszkuje około 300 Polaków. Mają swój „Związek Polaków” i szkołę prywatną. Dzieci dotychczas uczęszczały do szkół angielskich i rosyjskich. Kościołów katolickich jest tam kilka, ale niestety niema ani jednego księdza Polaka. Jest co prawda jeden ksiądz-Duńczyk, który zna trochę język polski, ale to prawie nic nie znaczy. Jest konieczną potrzebą, by był tam wysłany ksiądz-Polak, któremu nie byłaby obcą praca społeczna.

15 osób zginęło podczas pożaru kina.

W miejscowości Licata na Sycylii wybuchł w kinie pożar, który przybrał wkrótce rozmiary katastrofalne. Pożar powstał w kabine projekcyjnej. Płonący film zapalił skrzynię z filmami, od których następnie ogień objął cały bydynek.

Na widowni powstała panika, tem większa, że równocześnie zgasło światło. W ścisłu potracono kilka osób na śmierć, a kilkoro poniosło śmierć w płomieniach. Ogółem zginęło 15 osób, przeważnie w wieku od 12 do 18 lat, a 5 osób odniosło ciężkie rany.

Kronika Wielkanocna.

Bydgoszcz, 18. kwietnia.

Chociaż mówią, że na rymach wcale biegłym jestem grajkami, niewiem jednak, jakim z wami dziś podzielić mam się jajkiem.

Chcecie może, aby Dziadek znów uwagę waszą przykuł, jędrną mowę wygłaszając lub smarując wam artykuł?

A czy w utraceniu Sejmu nie wyczuje kraj fałsetu? albo może Sejm ma Sławka wykatulac z gabinetu?

Mamy może z Sowietami wdać we walkę się zaciekle, lub też wzięcie za łeb zbojów pozostawić lepiej piekłu?

Czyli mają socjaliści zakatrupić już Prystora, czy też lepiej, aby Prystor sypał dalej ich do wora?

Co nam dzisiaj jest ważniejsze, czy to, co trybuni bredzą,

albo cały but na nodze i do tego miska z jedzą?

Chcielim zgody ze szwabami, ale mimo ustępstw tyłu, oni na to nam odpowiedź w belwederskim dali stylu.

Emigrantów do Angoli rząd sortować będzie ściśle... ach, pozwólcieź mnie wybierać, niech ja pierwszy transport wyślę!

Obracają kota w worku polityczne w Sejmie głowy — niechże im pan Matuszewski różnie podatek obrotowy.

Obracają jezoramj stare panny, baby, wdowy, nuże, panie Matuszewski, wal im także obrotowy.

Jeszcze jedno podatkowe źródło mogą odkryć tobie: oto nasi praojcowie obracają się też w grobie...

Rząd żądaniom urzędników obiecuje zrobić zadość, a choć słowa nie dotrzyma, to głupiemu zawsze radość.

Z naszej biedy, z naszej nędzy ty się, bracie, nie wysmiewej — popatrz jak to z naszej Polski strasznie kontent jest pan Devey.

Kolej ma być samodzielną... gospodarcza chce tak jury, efekt tego będzie taki, że taryfa wio do góry!

Czy prawica czy lewica zbawi nas od głów do cholew? szlag prawicę, szlag lewicę i niech trafi szlag centrolew.

O Kaźmierzu, o tym Wielkim Budowniczym mówią ano, że otrzymał Polskę z drzewa, a zostawił murowaną.

Zaś po innym Budowniczym pozostanie tyle śladów: dostał Polskę z bogaczami, a zostawił samych dziadów.

St. B.

Szczęśliwe losy do I. kl. Zł. Loterii Państw.

są już do nabycia w znanej, najszcześniejszej i największej na Pomorzu i w Wielkopolsce kolekturze

„Uśmiech Fortuny” Bydgoszcz, Pomorska 1, visa vis Hotel pod Orłem Na 210.000 losów pada 105.000 wygranych, przeto co drugi los wygrać musi. Główna wygrana 750.000 złotych.

Ponadto cały szereg wielkich wygranych na ogólną sumę 32.000.000 złotych. Ciągnięcie I-szej klasy już dnia 17 i 19 maja.

Cena losów: ówrtka 10 złotych, połówka 20 złotych, cały 40 złotych. Kto zamierza kupić los w naszej szczęśliwej kolekturze, niechaj jeszcze dziś zamówi. — Na zamówienia z prowincji wysyłamy natychmiast losy załączając blankiet nadawczy P. K. O. na bezpłatną przesyłkę należności.

9429

W tem miejscu wyciąć i przysłać nam w liście.

Do Kolektury „Uśmiech Fortuny”

w Bydgoszczy, Pomorska 1.

Niniejszem zamawiam do I. klasy Loterii Państw.

losów ówrtkę po 10 zł

losów połówek po 20 zł

losów całych po 40 zł

Należność zł .....

uiszczę po otrzymaniu losów blankietem P. K. O. 212.694 przez firmę razem z losami przesyłanym.

Imię i nazwisko .....

Blizszy adres .....

Ze wspomnień historycznych.

Rozrzutność dawnych Polaków w okresie Wielkanocy.

Jak mówią stare kroniki, żadne ze świąt w ciągu roku nie obchodzono w dawnej Polsce z taką uroczystością i z takimi staraniami, jak Wielkanoc.

W święcie tem żywy udział brały wszystkie stany. Bawiono się więc szczerze i rozgłośnie, boć i sama pora wiosenna, gdy już śniegi stopnieją, a wszystko zielenie się poczyna, — nakazywała staropolskiej wesołości sła-czeckiej korzystać ze sposobności.

Domy polskich możnowładców i za-możniejszych z braci szlachty, robiły wysiłki w wystawnem i hojnym urzą-dzeniu „Święconego”. Przechowywały się z tych czasów ciekawe relacje, pozwa-lające nam odtworzyć sobie choć w przybliżeniu całą świetność stołowej zastawy.

W starych zamkach i dworach usta-wiano w świetlicy olbrzymie stoły, przy których setki osób pomieścić się mo-gły. A na stołach moc ciast przeróżne-go rodzaju, najwięcej zaś babek szafa-ranowych, placków i mazurków. Wśród mięsiwa wiodły znów rej szynki wę-dzone i gotowane, dalej pieczenie z gru-bej zwierzyny, jak losie, jelenie i sar-ny, w końcu inne przysmaki mięsne wabiły oko i język.

Królował jednak na stole przepiękny baranek z masła, bardzo często natural-nej wielkości. Oprócz baranka uwagę zwracały na stole bardzo zabawne nie-raz figury z ciasta. Więc n. p. Heród wyjmował kielbasę Mahometowi z kie-szeni, co miało być ośmieszeniem zwy-czaju u Turków niejadania wieprzo-winy.

Większa część kołaczy, miewała po kilka łokci obwodu, a wszystkie były bardzo misternej roboty cukierniczej. Owoce i napoje, jak miód i wino stały w nadzwyczajnej obfitości.

Z czasem jednak wyrodził się zbytni przepych, graniczący z rozrzutnością. Oto przykład „Święconego” w jednym z dworów polskich.

Stały więc n. p. cztery przeogromne dziki, jako symbol czterech pór roku, a każdy dzik miał w sobie całe zwoje kielbas, szynki, całe prosiątka pieczone i t. d. Kuchmistrz cudownej dokazywał sztuki w upieczaniu całkowitem tych odyńców. Dalej stało 12 jeleni, również całkowicie upieczonych, ze złocistemi rogami, nadzianych drobniejszą upie-czoną zwierzyną. Te jelenie wyrażały 12 miesięcy.

Sążniste ciasta w liczbie 52 wyrażały tygodnie w roku, zaś 365 babek stano-wiło ilość dni. Podobnie było z napojami. A więc stały na stole 4 puhary, na-pełnione winem jeszcze z czasów Ba-torego, 12 srebrnych konewek z winem po królu Zygmuncie III, 52 baryłki z winem cypryjskiem, 365 gąsiorków wi-na węgierskiego, a dla czeladzi dwor-skiej 8.760 (tyle, ile godzin w roku) kwart miodu.

Przy takim więc „Święconem” i przy równoczesnej rozrzutności w innych kierunkach, zmarnieć musiała też nie-jedna ojcowizna. Na szczęście era tej rozrzutności nie trwała w dawnej Pol-sce zbyt długo i dzisiaj jeno skąpe śla-dy pozostały po niej w odrodzonej Oj-czyźnie.

Wycieczka studentów czecho-słowackich do Polski.

Akademickie Koło Przyjaciół Polski w Pradze urządza w drugiej połowie maja rb. wycieczkę studentów wyższych uczelni do Polski. Wycieczka ma zwie-dzić Kraków, Poznań, Gdynię, Gdańsk i Warszawę.

Łazowskie Zakłady Ceramiczne Sp. Akc.

Fabryka Wyrobów Szamotowych i Ogniotrwałych w Łazach
Starostwo Zawierciańskie
Zarząd w Warszawie, ul. Towarowa 48
telefony: 335-46 i 142-25

wszelkie wyroby szamotowe

29-36 st. Segerazawartości do 44% Al₂O₃
oraz cegła kwasoodporna, cegła szamo-towa norm. płyty piekarskie i zaprawy szamotowe stale na składzie.

Wyłączne przedstawicielstwo na Poznańskie i Pomorskie
firma inż. W. Robiński (10015)
Poznań, ul. Al. Marcinkowskiego nr. 17.

Rząd polski nie daje zapomogi pacyfistom niemieckim.

Kłamliwe informacje wrogiej Polsce prasy.

Warszawa, 19. 4. (PAT) Część prasy niemieckiej zaatakowała pacyfistów niemieckich von Schöneicha, von Gerlacha i Grossmanna, twierdząc, jakoby odbyli oni podróż do Polski dzięki subwencjom, udzielonym im przez rząd polski. Prasa niemiecka opiera się przytem na wy-mianę rzekomych zdań w tej sprawie w komisji budżetowej między konserwatywnym członkiem senatu Dąbskim a p. ministrem Zaleskim.

Polska Agencja Telegraficzna upo-ważniona jest do stwierdzenia, że żadna podobna interpelacja nie miała miejsca, jak również nie miało miejsca oświad-czenie p. ministra Zaleskiego.

Mylnym jest również twierdzenie, ja-koby w budżecie Ministerstwa Spraw

Zagr. znajdowała się pozycja z 500 000, przeznaczona rzekomo na sfinansowanie „podróży informacyjnych cudzoziem-skich polityków i uczonych do Polski”. Stwierdzić również należy, że panowie von Gerlach i Grossmann w r. 1929 z od-czytami do Polski wogóle nie przyjeź-dzali, podróż zaś generała von Schön-eicha do Polski odbyła się z inicjatywy niemieckiej Ligi Obrony praw człowieka i obywatela, przyczem rząd polski za-dnych z podróży tą związanych kosztów nie poniósł.

Z powyższego wynika więc jasno, że żadna z wymienionych osób nie odby-wała podróży z odczytami do Polski na koszt rządu polskiego.

Indye dążą do samodzielności.

Anglik: Do pioruna! Pewnie nie wytrzymam!

Kronika katolicka.

Udział Polaków w Kongresie Eucha-rystycznym w Kartaginie.

(KAP) Jak nas informują, tegorocz-ny udział Polski w międzynarodowym Kongresie Eucharystycznym w Kartaginie zapowiada się bardzo licznie. Zgłoszenia na pielgrzymkę doszły pra-wie do liczby 150 osób. Na czele piel-grzymki stoi ks. Czeszewski z Poznania, a na czele sekcji polskiej, która będzie obradowała razem z innymi narodowościami, ksiądz P. Sapięha, członek mię-dzynarodowego komitetu kongresów eucharystycznych. Różni działacze polscy wygłoszą podczas kongresu od-powiednie referaty religijne.

W pielgrzymce spodziewany jest ud-ział JEm. Ks. Kardynała Prymasa Hlonda oraz kilku biskupów i prałatów polskich.

Analiczna pielgrzymka Polaków z Francji wyruszy do Kartaginy pod kierownictwem ks. rektora Łagody i po-łączy się z wycieczką z Polski.

Nawrócenia.

(KAP) W zeszłym tygodniu w krze-mienieckim kościele parafjalnym ks. proboszcz prałat Nejmak przyjął do jed-ności z Kościołem p. Bergera, pastora protestanckiego oraz p. de Beaumont, francuską-kalwinę, przyczem wygłosił od ołtarza do nich oraz ich najbliższej rodziny serdeczne przemówienia: jed-no po niemiecku a drugie w języku francuskim.

Rozwój kościoła katolickiego w Ameryce Południowej.

(KAP) W czasie bankietu, wydanego przez Radę katolicką dla spraw między-narodowych ku czci bawiących w Anglii przedstawicieli studenckich stowa-rzyszeń ibero-amerykańskich, przema-wiał senator Mariano Pena z Limy, mó-wiąc o postępie Kościoła katolickiego w Ameryce Południowej. W krajach tego kontynentu obok gorącego postę-pu materialnego i szybko wzrastają-cego bogactwa daje się zauważyć wiel-ki rozwój sprawy katolickiej. Katolicy

tworzą wszędzie nowe formy działania, celem skuteczniejszego przeciwstawi-enia się subwencjonowanym na wielką skalę protestantom ze Stanów Zjedno-czonych i zwalczania antyklerykalizmu i komunizmu.

Bezpośrednie połączenie kolejowe Gdańska z Solunem (Salonikami).

(Telefonem od własnego korespondenta).

Berlin, 19. 4. Nacjonalistyczny „Der Tag” podaje sensacyjną wiadomość swo-jego przedstawiciela z Aten. Korespon-dent pisze o wykańczaniu bezpośredniej linii kolejowej, łączącej Gdańsk z Salo-nikami. Potrzebne są dla uzupełnienia tej komunikacji tylko most przez Du-naj oraz linja łącząca Sofję z Kulą (sta-cja pograniczną grecko-bułgarską). Ko-respondent podkreśla, że Polska od lat zmierza do bezpośredniej komunikacji z portem salonickim i że wybudowała w tym celu specjalny most kolejowy, łą-czący Małopolskę z rumuńską Bukowi-ną.

Zarząd portu w Salonikach chce dać

Polsce, Bułgarii, Węgrom i Czechosło-wacji strefę wolnocłową w swoim por-cie.

Niezależnie od znaczenia gospodarcze-go, jaki miałyby dla Polski dostęp do Sal-onik, podkreśla korespondencja rzeko-me znaczenie strategiczne. Gdyby bo-wiem Polska (i to jest bardzo dziwnem twierdzeniem) została odcięta od Bał-tyku (może przy pomocy pancernika „B”? — przyp. red.), mogłaby zapewnić sobie dostawę materiałów wojennych wzdłuż linii kolejowej z Salonik do Pol-ski, gdyż linja biegnie przez państwa, utrzymujące stosunki przyjacielskie z Polską. B.

Nawet na czarnym lądzie o Polsce wiedzą.

Warszawa, 18. 4. (PAT) P. Prezydent Rzplitej otrzymał od cesarza Etoppii na-stępującą depezę:

Do Jego Eksc. Prezydenta Rzplitej Polskiej — Warszawa.

Mamy zaszczyt oznajmić W. E., że z powodu zgonu jej cesarskiej mości, im-peratorowej Saudit, który nastąpił dn. 2 kwietnia zostaliśmy dnia 3 kwietnia proklamowani królem królów Etoppii i jesteśmy szczęśliwi, mogąc powiadomić W. E. o wstąpieniu przez nas na tron cesarza. (—) Hail Sellasie I.

P. Prezydent Rzplitej odpowiedział następującą depezą:

Do Jego Cesarskiej Mości Hail Sella-

sie I, Imperatora Etoppii — Addis Abe-ba.

Dziękując Waszej Cesarskiej Mości za łaskawe powiadomienie mnie o jego wstąpieniu na tron cesarza Etoppii, pro-szę o przyjęcie moich szczerych życzeń długiego i sławnego panowania dla szczęścia i pomyślności jego państw i ludów. (—) Ignacy Mościcki

Etoppia (Abisynja) kraj niepodległy w Afryce wschodniej, trzy razy większy od Polski, liczący 8 milionów mieszkań-ców. Chrześcijaństwo koptyjskie jest religią państwową w Etoppii. Rolnictwo i hodowla bydła są głównem zajęciem mieszkańców.

Originalne opakowania z czerwoną banderolą i znakiem „BAYER” w kształcie krzyża są do nabycia we wszystkich aptekach

Narodowy kongres Eucharystyczny w Zagrzebiu.

(KAP) W tym roku narodowy kon-gres eucharystyczny katolików całej Jugosławii odbędzie się w Zagrzebiu. Spodziewany jest wielki udział wier-nych. W czasie kongresu z r. 1923 w os-tatniej procesji eucharystycznej, która przeszła przez ulice stolicy chorwac-kiej, wzięło udział sto tysięcy osób.

Działalność społeczna katolików holen-derskich.

(KAP) Episkopat holenderski za-twierdził projekt założenia stowarzy-szenia katolickiego, które wzięło sobie za cel zabezpieczenie dobrych obyczaj-ów wśród społeczeństwa. Do towarzy-stwa tego przystąpiło wielu wybitnych osobistości, a wśród nich prezes rady ministrów niderlandzkich.

Furjat z rewolwerami na ulicach Hamburga.

(Telefonem od własnego korespondenta).

Berlin, 19. 4. W Hamburgu wydarzył się wczoraj niesłychany wypadek koło dworca głównego położonego w centrum miasta. Osobnik w ubraniu marynarza dostał nagle napadu furji, wyjął dwa rewolwery z kieszeni i zaczął strze-lać do przechodniów. Przytem zostało rannych 8 osób. Kilku odważnych męż-czyzn wyrwało furjatomu rewolwery, poczem ten jednak wyjął nóż z kiesze-ni i zaczął kłuć na oślep. Policja wre-szcie ubezwładniła niebezpiecznego warjata, którym okazał się marynarz, nazwiskiem Räsch. Odstawiono go dla zbadania jego stanu umysłowego do za-kładu dla obłąkanych. Przy furjacie znaleziono 3 rewolwery, dwie fiaski z jakimś gryzącym płynem oraz dwie bomby z przytwierdzonymi do nich lontami. B.

Tygodniowy przegląd polityki zagranicznej.

Niemcy a proces Ulitza i Deutschtumsbundu. Min. Zaleski przeciw Dmowskiemu. Breitscheid na łamach Robotnika grozi Polsce. Protest Polski w Berlinie. Rząd Brüninga buduje pancerniki. Indje

Proces przeciw urzędnikom „Deutschtumsbundu” w Bydgoszczy, który toczył się ubiegłego tygodnia i zakończył się wyrokiem na oskarżonych, oraz katowicki proces Ulitza znalazły szerokie echo w Niemczech oraz w tym odtłumie prasy zachodnio - europejskiej, którego sympatje ku Niemcom z dawna są ustalone. Choć sądzono nacjonalistów i militarystów, reprezentujących typ Prusaka przedwojennego, cała prasa niemiecka bez różnicy przekonań przed rozprawą sądową urabiała już opinię niemiecką w tym duchu, że oskarżeni są piastunami idei pacyfistycznych.

Tym sposobem usiłowano wyrzucić presję moralną na opinię polską i prawdopodobnie trybunał.

Na podstawie lektury polskiej prasy opozycyjnej uroili sobie Niemcy, że istnieje w Polsce przepaść między administracją polityczną a sądownictwem i naiwnie usiłowali prowokować sędziów polskich do demonstracyjnego uwolnienia oskarżonych... na złość rządowi. Innymi słowy liczyli, że sędziowie zaczną naśladować opozycyjne partje sejmowe.

Wyrok katowicki uwalniający Ulitza, redaktor Oertzen z berlińskiej „Voss. Zeitung” tłumaczy jako demonstrację przeciw rządowi polskiemu ze strony sędziów polskich, którzy rzekomo wzięli odwet za niedawne ukroczenie niezależności sądów w Polsce.

Takie tłumaczenie prawdopodobnie skuteczne jest, jeśli chodzi o niemiecką opinię, która nie zdaje sobie sprawy, że w Polsce zachodniej obowiązuje niemiecki kodeks karny oraz że tak zwana okrojona niezależność sądów w Polsce była zastosowaniem prawa, znanego i stosowanego w Niemczech, przenoszenia sędziów w okresie reorganizacji sądownictwa. Ale ponadto wnioskuje z dość podobnych analogii, gdyż w Niemczech sądy wojują z republiką. Republikanie skarżą się, że po rewolucji w Niemczech nowe rządy nie przystąpiły do reorganizacji sądów, w wyniku czego posypały się setki procesów karnych na działaczy republikańskich, a niesłychane łamanie prawa w stosunku do prawicowych zamachowców. O tej hańbie sądów niemieckich wydali niemieccy republikanie specjalną monografię. W Niemczech niewinnie skazano obywatela polskiego Jakubowskiego przez sąd meklemburski, więc Niemcy mają wszelki powód, aby w stosunku do Polski i jej sądów wyrażać się bardzo a bardzo ostro.

Tem więcej, że tak sympatyczna Niemcom Rosja sowiecka niedawno zabrała się do inżynierów niemieckich, a oskarżonych o sabotaż w taki sposób, że uniknęli śmierci tylko dzięki bardzo wpływowym i gorącym prośbom oraz ustępstwom rządu niemieckiego w innej dziedzinie.

Psychika niemiecka jest tak zakłamaną w dziedzinie politycznej, że trudno wymagać od Niemców, którzy kłamią, iż w 1914 r. nie oni napadli sąsiadów, lecz na odwrót ich napadnięto, — aby zgodnie z prawdą opisywali przebieg procesu Deutschtumsbundu, czy Ulitza.

Ale to jedno niech wiedzą, że w Polsce na pewno nie ogłupią opinii, że p. Heideck jest ofiarą przekonań pacyfistycznych, albo męczennikiem przesładowanym za narodowość i język niemiecki.

Nikt w świecie w to nie uwierzy, bo nawet Mac Donald i pacyfiści amerykańscy poznali się, że nacjonalista niemiecki ideę najświętszą dla innych wyzyska, aby pod jej pokrywką działać dla wielkości Prus na szkodę innych. Gdy zaś chodzi o Polskę, to bez namowy Prusak gotów zniszczyć to państwo, którego zmartwychwstanie jest zaprzeczeniem ideologii państwa pruskiego, brutalnego gwałtu, pod którego ciosem padło cesarstwo rzymsko-niemieckie, spaczyła się idea zjednoczenia Niemiec, i krwawiła przez 4 lata cała ludzkość.

Państwo jest organizacją przymusu i żadna wykretna frazeologia na temat humanitaryzmu, czy praw mniejszości

narodowych nie może wpłynąć na osłabienie przymusu, bo to byłby koniec państwa. Proces Deutschtumsbundu wykazał, że Niemcy pomylili się, licząc, iż opozycyjny stronnictwo pewnych wobec idei silnego rządu w Polsce zapewni mu bezkarnie dekantowanie ustaw i rozporządzeń państwa polskiego.

Nacjonalizm polski w prasie swej oburza się niepomiernie na działalność „Deutschtumsbundu” i Ulitza, tymczasem działalność tego stronnictwa i jego włodarzy, wprost zachęca nieprzyjaciół do parcelacji państwa polskiego. Artykuł Dmowskiego wymierzony w zasadzie w system rządów obecnych, podsuwa Niemcom myśl, że istnieje w Polsce obóz i to obóz rządzący, który gotów za dostęp do Morza Czarnego odstąpić Niemcom Pomorze. Takie przypuszczenie godzi jednak w interes państwa polskiego. Plotka, której Dmowski nadał rozgłos mocą swego autorytetu, zaszkodziła tak poważnie interesom Polski w Stanach Zjednoczonych, że okazała się konieczność ogłoszenia zaprzeczenia w New York Times przez min. Zaleskiego wszelkim plotkom o awanturniczych wyprawach na Rosję.

Równocześnie „Robotnik”, organ drugiej partji opozycyjnej zamieścił wywiad z szefem frakcji socjalistycznej parlamentu niemieckiego, posłem Breitscheidem, który rozważa możliwość interwencji w Polsce II Międzynarodówki lub zgola samej Ligi Narodów przeciw obecnemu systemowi rządów w Polsce.

Przypomnijmy, że niedawno „Vorwaerts” zamieścił streszczenie wywodów posła Ciołkosza, wmawiając mu, iż wyrzekł się Pomorza na rzecz Niemiec. Ciołkosz nazwał to kłamstwem w

liście do prasy polskiej, ale „Vorwaerts” nie sprostował sprawozdania. Do szefa partji tak zakłamanego świadomie organu udał się po wywiad korespondent „Robotnika”, choć ponadto musiał wiedzieć, że poseł Breitscheid jest nacjonalistą niemieckim i wszędzie głośno hasło rozbiór Polski. Stoimy na stanowisku, że poseł Niedziałkowski, naczelny redaktor „Robotnika”, drukując antypaństwowe wywody Breitscheida, a także Roman Dmowski, rzucając insynuację na rząd polski, że lekkomyślnie chce wciągnąć Polskę do wojny, wykroczyli przeciw niejednym z tych paragrafów ustawy karnej, za które zasądzono urzędników Deutschtumsbundu.

Jeśli Niedziałkowski i Dmowski nie będą mieli procesu, to będzie to zupełną analogią do wypadków w Niemczech, gdzie monarchiści jawnie konspirują z zagranicą (Sowietami np.), bezkarnie lżą ustrój republikański i swojemi wystąpieniami świadomie działają w duchu obalenia obecnego systemu. Ludendorff lży Hindenburga słowami, które gdyby padły z ust komunisty, spowodowałyby jego ukamieniowanie przez militarystów.

Politycy, którzy państwo klasowe obszarników i junkrów ogłosili bogiem i karali więzieniem ciężkim robotnika za obrazę tego państwa, niczem anarchiści rozsądzić chcieliby to państwo, skoro z organizacji klasowej stało się ludowem.

Socjaliści niemieccy anarchję zarzucali nacjonalistom, gdy byli w opozycji. Teraz mamy w Niemczech rządy z wyłączeniem socjaldemokracji. Zobačzymy, jak się będą zachowywali socjaliści w opozycji. Protest rządu polskie-

go przeciw cłom bojowym na polskie produkty rolne nie jest wymierzony w nacjonalistyczny i reakcyjny charakter tego rządu, bo doprawdy nawet komunista niemiecki nie jest mniejszym polakożercą niż p. Schiele. Ten ostatni jest szczerzy i postępuje zgodnie z światopoglądem. Natomiast Breitscheid śpiewa o solidarności i braterstwie ludów, Brüning głosi hasła chrześcijańskie, a w praktyce nie odbiegają od zasad Schielego. Gabinet dr. Brüninga swemi cłami bojowymi wywołał protest licznych zainteresowanych państw, a ostatnio, ujawniając zamiar budowy dalszego pancernika, zwanego B., niby dla obrony Prus Wschodnich, zaalarmował świat tym przejawem wzmoczonego militaryzmu pruskiego.

Aby odwrócić uwagę od tej rzeczywistej groźby dla pokoju świata, Niemcy rozpisują się o wypadkach w Indjach. Oczywiście są jeszcze inne mocarstwa, którym każdy kłopot Anglii daje chwilę wytchnienia. Inteligentny czytelnik pamięta wypadki, gdzie puszczało się kaczki o zwycięstwie dla dodania otuchy czytelnikom, np. pamiętne wkroczenie generała Sikorskiego do Warszawy w maju 1926 r., które było wymysłem „Słowa Pomorskiego”.

Na wzór powyższy Ukraińcy i Niemcy każdy wrzask na ulicach Lwowa roznoszą jako bunt przeciw Polsce. Wiele podobieństwa z powyższym mają owe alarmy o płonących Indjach. Coś się tam dzieje i kotłuje, ale minie niejedno „Święcone”, nim się coś poważnego w Indjach wyłoni — o ileby Anglicy nie zdolali nadać dążeniom niepodległościowym Indji prawidłowych form rozwoju.

A. P. B.

Liczby mówią same za siebie

Produkcja Forda
w r. 1929

1.963.118

Produkcja następnej fabryki w/g wielkości w r. 1929

1.350.000

We wszystkich krajach świata znajduje się w użyciu więcej samochodów Ford, niż jakiegokolwiek innej marki. Ford zdobywa wciąż nowe rynki zbytu, a rezultaty produkcji znamionują najlepiej jego zwycięski pochód.

W ciągu roku 1929 wykonano 1,963,118 samochodów Ford Model A, gdy tymczasem następna fabryka, wyrabiająca samochody tej samej kategorii, wypuściła na rynek tylko 1,350,000 samochodów.

Jeżeli publiczność tak znacznie wyróżnia Forda, to dzieje się to tylko dlatego, bo samochód Ford wykazał na całym świecie swoją wielką przewagę i pierwszorzędną jakość, tak w użyciu codziennym, jak i na popisach sportowych.

Tak np. Ford został zwycięzcą w rajdzie zimowym Królewskiego Szwedzkiego Klubu Automobilowego, w którym to rajdzie pokonał wszystkich swoich współzawodników, wykazując wielką przewagę nad nimi i zdobywając pierwsze miejsca. Podobne wyniki zostały osiągnięte w Danii, Anglii, Szwajcarii, Argentynie, Holandji, Norwegii, Rosji, Niemczech, Afryce Południowej i Stanach Zjednoczonych.

Przy wyborze samochodu należy bezwarunkowo wziąć pod uwagę wielką wyższość konstrukcji i materiałów, stosowanych przez fabryki Forda. Dzięki pięknemu nadwoziu samochód Forda stał się jeszcze cenniejszym. Piękność tego nadwozia jest godnym uzupełnieniem pierwszorzędnego wykończenia i doskonałych materiałów, z jakich wykonywane są samochody Ford.

Warto poznać nowego Forda. Należy tylko porozumieć się z najbliższym przedstawicielem Forda. Kwadrans, spędzony przy kierownicy samochodu Ford, przekonasz jeszcze lepiej, niż same liczby.

LINCOLN FORDSON

FORD MOTOR COMPANY

10007

Pamiętki po Wojciechu Łochowskim pierwszym kronikarzu bydgoskim.

Archiwum miejskie w Bydgoszczy posiada 30 dokumentów oryginalnych, 11 dawnych ksiąg miejskich i pliki papierów dotyczących dziejów miasta. W archiwum państwowym w Poznaniu znajdują się księgi grodzkie bydgoskie w większej liczbie oraz akta prefektury bydgoskiej z czasów Wielkiego Księstwa Warszawskiego. Część ksiąg ze skasowanych w Bydgoszczy klasztorów znajdowała się dawniej w bibliotece gimnazjalnej. Wielką kopalnią dla badaczy jest biblioteka OO. Bernardynów, licząca około 2.000 tomów, przeważnie w języku łacińskim i kronika Bernardynów bydgoskich odnaleziona przed kilkunastu laty przez niemieckiego archiwariusza dr. Schmidta — w tutejszych aktach dekanalnych i przedrukowana przez ks. Kamila Kautaka. Kronika Bernardynów, zaczęta pod koniec XVII. stulecia, długie lata była nieznaną. Wiedzieliśmy jedynie o kronice Łochowskiego, pozostawionej w manuskrypcie w języku łacińskim pt.: „Topographia civitatis Bydgostiensis” t. zn. dokładny opis miasta Bydgoszczy (z roku 1636). Opis nie jest dokończony a gdzie się obecnie znajduje nie zdaliśmy stwierdzić. Wiemy jedynie, że istniał, bo wspominał o niej ksiądz Ignacy Polkowski w roku 1871, wygłaszając dwa odczyty o Bydgoszczy na dochód ochrony bydgoskiej.

Wojciech (Albertus) Łochowski, radca miejski, późniejszy burmistrz (proconsul) był synem zamożnego mieszczanina Jana Łochowskiego, również radcy miejskiego, o którym wiadomo, że podarował w 1617 r. kamienicę w pobliżu Fary pierwszym Jezuitom, którzy sprowadzili się do Bydgoszczy.

Łochowscy nie byli szlachtą i nie wywodzili rodu swego z tych Łochowskich, którzy mieszkali w okolicach Rawy Mazowieckiej i mieli herb Kuszaba, czeskiego pochodzenia. Łochowscy, patrycjusz bydgoscy, jednakże coś wspólnego mieli z osadami Łochowo i Łochowiec, należącymi do bydgoskiego starostwa grodzkiego. Podobnych Łochowskim zamożnych mieszczan miała Bydgoszcz w dziejach swoich wielu, np. Kotowiczów (dumny Kotowicz nie chciał oddać córki biednemu poecie Klemensowi Janickiemu z pod Żnina, ponieważ tenże był z rodu kmieckiego...), dalej takiego Marcina Orłowitę, który na wesele swej bogatej córy zaprosił króla Władysława IV. z całym dworem, albo Burzyńskiego, burmistrza za czasów Zygmunta III, goszczącego u siebie słynnego czarnoksiężnika Twardowskiego (wspomina o tem Joachim Posel, nadworny lekarz królewski), miała Bydgoszcz niewątpliwie także zamożnych dobrodziejów kościoła parafjalnego Bogurskich, Ossowskich, Rychłowskich i Drzymałów; Regulskich (spokrewnionych z Rychłowskimi) fundatorów kościoła św. Trójcy 1576 r. a później zako-

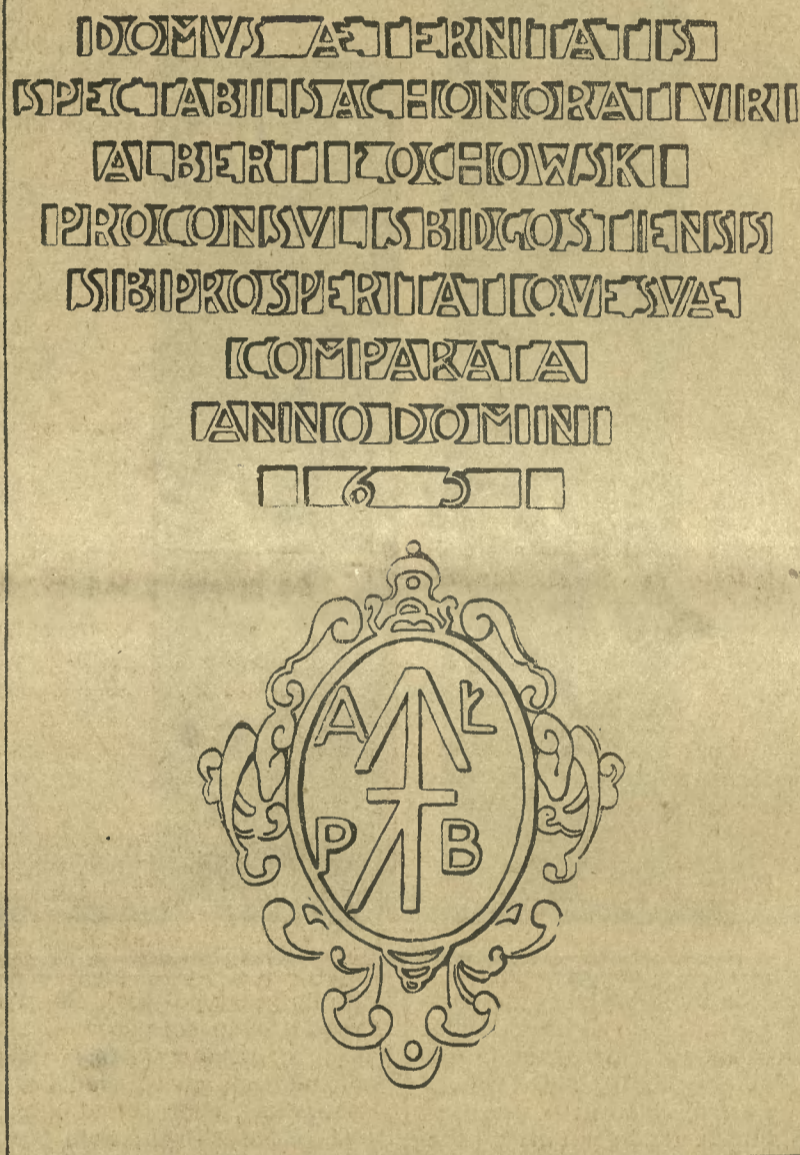
nu Jezuitów; stare rody, które dawały miastu burmistrzów i rajców, Kuszyńskich, Gościńskich, Elewskich, Duszyńskich, Nagrajkowskich i innych. Wróćmy jednak do naszego kronikarza, Wojciecha Łochowskiego. Co on pisze przed upadkiem miasta i strasznym zniszczeniem spowodowanym najazdem Szwedów, posłuchajmy:

Bydgoszcz leży w głębokich borach, do czterech mil rozciągających się dookoła, pełnych zwierza różnego rodzaju. (Znamienna rzecz, że tak samo zaczyna się opis miasta w późniejszej kronice Bernardynów bydgoskich, z czego wynikałoby, że ucneni Bernardyni znali kronikę Łochowskiego i z niej czerpali — uwaga red.). Miasto ma na środku rynku ratusz ozdobnie murowany z wysoką wieżą (wieżę tę podziwiać można na fantastycznie nieco przez szwedzkiego kronikarza Puffendorfa w roku 1657 nakreślonym miedziorycie, przedstawiającym zbliżanie się wojsk Karola Gustawa pod mury Bydgoszczy od strony Kujawskiego przedmieścia. Mylne

Pieczęć burmistrza Wojciecha Łochowskiego znajdująca się w muzeum miejskim.

jest twierdzenie, jakoby to były wzgórze szwederowskie, Szwederowo bowiem powstało dopiero w początkach XIX stulecia; pierwsze mapy pruskie wskazują na pustkowiach prochnowie i jakieś okopy, zwane „Schwedenschanzen”. — Dzisiejsze „Terasy”, stroma uliczka, prowadząca z Nowego Rynku na Szwederowo, nazywały się przed stu-

Nagrobek Wojciecha Łochowskiego we Farze bydgoskiej.

„DYWANY ŻYWIECKIE”
NA TARGACH POZNAŃSKICH.

9905

kilkudziesięciu laty „Różaną” (Rosen-gasse), ponieważ jeden z radców kamery bydgoskiej miał tutaj na stokach wzgórz wspaniałą hodowlę róż. Dzisiejsza ulica Różana na Wilczaku przejęła znacznie później taką nazwę.) Ratusz, według opisu Łochowskiego, postawiono około roku 1600. Nie był to pierwszy ratusz w tem miejscu, gdyż już przed tem ratusz na środku rynku się znajdował. Sprowadzeni z Gdańska majstrowie ratusz odbudowali i ulepszyli. Łochowski wspomina dalej, że domy w Bydgoszczy są murowane, dachówką pokryte, na rynku „wytrysk wody” kształtnie urządzone. W mieście i na przedmieściach wszystkich kościołów z zakonnymi jest 9. Mennica do bicia różnych pieniędzy wielkim kosztem założona, że w całym Królestwie Polskiem jej podobnej niema. Biją w niej ze złota „hungariki” (czerwone złote), ze srebra talary, ortony i drobną monetę. Arendarzem mennicy „ordynaryjnej koronnej” w Bydgoszczy był w tym czasie „szlachetny pan” Andrzej Timph. Po obu brzegach rzeki śpichrze widzenia godne, do zachowa-

Herb miasta z r. 1640.

nia zboża i innego towaru, które tu w wielkiej ilości z Kujaw zwożą i dużemi i małemi statkami do Gdańska posyłają. Z Gdańska napowrót przywożą wielką obfitość sędzi, soli morskiej i wina francuskie. Do Gdańska spławiają drzewo budowlane, sławne piwo bydgoskie i garnki wielkie podługowate, wyrabiane w Bartodziejach i Siersku. Szlachta się tu przerosła i handluje zbożem.

Na tem kończy się opis.

Pamiętki, pozostawione przez Wojciecha Łochowskiego, tutaj przedstawiamy. Jest to pieczęć miejska z herbem miasta Bydgoszczy, z roku 1640, w którym to roku Łochowski wybrany został burmistrzem.

Śmiertelne szczątki Łochowskiego spoczywają w Farze bydgoskiej. Piękny nagrobek marmurowy z roku 1651, wskazuje nam datę śmierci wielkiego Bydgoszczanina, dobrego włodarza miasta i jego pierwszego skromnego kronikarza.

Stanisław Nowakowski.

Kino a szkoła.

Jedną z nowszych instytucji, powstałych już w bieżącym stuleciu, jest kino, które dziś odgrywa w życiu cywilizowanej ludzkości nader ważną rolę. Jednak co do znaczenia kina zdania są wciąż jeszcze podzielone.

Często bowiem słyszymy głosy, że przedstawienia kinematograficzne są naogół szkodliwe, a dla młodzieży zwłaszcza stają się niekiedy czynnikiem demoralizującym. Mamy wtedy na myśli zwykle wieczorowe programy filmów, które często obfitują w sceny drastyczne. Jeszcze o wiele gorzej wpływają na młodzież dramaty kryminalne, o zbrodniach, detektywach i t. p. Takie filmy uczą nieraz poprostu metodycznych zbrodni.

Lecz obok wrogów kina mamy jego entuzjastycznych zwolenników, którzy twierdzą, iż kino jest wynalazkiem wprost opatrnościowym, że może stać się pierwszorzędny czynnikiem pedagogii kulturalnej w wielkim stylu. Jeśli kina dotąd nie spełniają tego zadania, to należy je wprowadzić na właściwe tory, a więc kina zlemy należy przeciwstawić dobre, o wysokim poziomie etycznym i artystycznym, pod kierunkiem ludzi światłych i kompetentnych. Wszak istnieją także marne teatry, a jednakowoż nikt

oddawna nie neguje teatru i nie zwalcza go, nie odmawia mu znaczenia kulturalnego. Lecz o tak prostej i istotnej prawdzie rzadko pamiętamy. Atoli teatry mają zwykle dyrektorów, kierowników, którzy troszczą się o poziom widowisk. Dotąd jednak nie dba się u nas o to, by na czele kina stała jednostka intelektualnie uzdolniona, wogóle ukwalifikowana. Prowadzić kino może u nas każdy, kto ma koncesję od władz, a nad doborem filmów w kinach nie czuwa naprawdę nikt.

To jest słabą stroną widowisk filmowych, a należałoby tę sprawę odpowiednio uregulować. Brak nam w tym względzie aparatu niezbędnego, brak sił wyszkolonych oraz fachowej sprawności i dyscypliny.

Wszak istniejący już od 25 wieków teatr, ten doniosły wynalazek starożytnych Greków, jest niewątpliwie przodkiem w prostej linii naszego kina. Teatr był wzorem dla kina, które mogło powstać dopiero w dobie obecnej, w epoce wysokiego rozwoju chemii i fizyki, a więc fotografii i elektryczności. — Widowisko kinematograficzne zaś — o ile nie jest luźnym obrazem — będzie zawsze żywym dramatem, tworząc konstrukcję kinematograficzną, wzorowaną całkowicie na widowisku teatralnym. Różnice będą tylko w odmiennych środkach i sposobach realizacji artystycznej, będą więc raczej techniczne niż gatunkowe.

Skutek zaś wywierają, przeważnie ten

sam i wzruszają widza, zależnie od starannego wykonania w sposób jednak, wywołując podobne uczucia. Do niedawna podkreślano różnicę w środkach z powodu, iż teatr daje żywą mowę ludzką, gdy kino dotąd było nieme. Lecz filmy dźwiękowe wchodzą już w życie, a niewiadomo, jak dalece mogą być udoskonalone w niedalekiej przyszłości.

Zapewne, w teatrze łatwiej wypowiadać można aforyzmy, myśli filozoficzne lub poezje, choć na tem cierpi zwykle akcja dramatyczna. Kino szukać musi efektów w innej sferze, przede wszystkim dostarcza wrażeń optycznych. Przytem dobrana a dyskretna muzyka, towarzysząca niemym filmom, pogłębia i często na swój sposób ilustruje znów treść obrazów. Zważmy przytem, iż poza utworami natury dramatycznej, można w kinie znakomicie wyświetlać na ekranie przeróżne rzeczy i zdarzenia, sfotografowane z natury, co znów jest niepodzielnym walorem kina. Szczególniej zaś dla młodzieży szkolnej pożytecznym jest oglądać w kinie w ciemności, bez rozpraszania zbędnego uwagi najrozmaitsze obrazy treści pouczającej. A więc: dzieła sztuki, techniki, widoki miast i przeróżnych miejscowości, krajobrazy, morza, góry, lasy, zjawiska i dzwiny przyrody żywej i martwej, rodzaje pracy ludzkiej i w. in. stanowią treść tych obrazów.

Ta właśnie możliwość kina otwiera przed nami perspektywę naukowo-poznawczą i za-

razem pedagogiczne. Stąd też w szkolnictwie kino staje się stopniowo jednym z najważniejszych środków nauczania i oddaje nieocenione wprost usługi, zwi. zaś w nauce geografii, historii, w naukach przyrodniczych i technicznych. Kino staje się wtedy najskuteczniejszym sposobem popularyzacji wszelkiej wiedzy. A już to poznanie wiedzy stosowanej, w przemyśle np. filmy naukowe są niezwykle cenne. Tu w nadzwyczaj dogodnych dla siebie warunkach zaciekawiona młodzież ogląda np. w systematycznym porządku koleje czynności w produkcji żelaza, gdy natomiast w samej hucie żelaznej wielki huk, hałas, zgiełk, gorąco, zamęt i rażący blask płynnego metalu rozprasza umysł i wielce utrudnia korzyść umysłową poznania tej gałęzi przemysłu.

Tak postępują na niektórych politechnikach (jak w Gdańsku) lub szkołach technicznych średnich, a tego rodzaju kino naukowe znakomicie pomaga nauce szkolnej, umysławia pokazami mnóstwo tych faktów, jakich nie można tak plastycznie ujawnić w szkole. Dotyczy to w szczególności szkół zawodowych, jakkolwiek czy to nauki przyrodnicze, czy krajoznawstwo lub geografia albo wytwórczość krajowa w nauce o Polsce współczesnej, względnie też fizyka i chemia mogą być lepiej poznane na filmach naukowych bez różnicy kierunku pedagogicznego danych szkół.

Otto.

Z tradycji świątecznych.

Jajo wielkanocne w historii.

Nadeszły święta wielkanocne i znowu jak po inne lata dzielimy się jajkiem święconym, życząc sobie wzajem wesołego Alleluja i wszelkich pomyślności. Na święta zwykle sętki barwnych pisanek i ozdobnych jaj cukrowych wabią oczy nasze, ale nie każdemu może wiadomo, jakich to wieków ubiegłych wspomnieniem jest zwyczaj święcenia jaj i dlaczego właśnie jajko dostąpiło tego zaszczytu.

Wiedzieć trzeba przedewszystkiem, iż wszelkie zwyczaje starodawne, których znaczenie zatęchło się z biegiem wieków są najczęściej szczątkami religijnych pojęć i obrzędów; kryją one zwyczaj głęboki symbol, którym starożytni wiarę osłaniać lubili. Lud ciemny zachowywał formę tylko, myśl zaś, która kryła się pod tą formą, często innej szaty, przemieniała się i w nowych niereformowanych kształtach.

W starożytnych wiekach na całym Wschodzie jajo było symbolem systemu planetarnego i początku wszelkiego życia. Jedną z egipskich legend religijnych uczy nas np., że pierwotna siła twórcza natury, czyli Bóg, unosząc się nad wodami, wydał z ust swych jajo olbrzymich rozmiarów, a z jaja tego powstało słońce.

Buddyści, którzy wszechświat jednoczą z pojęciem Boga, przedstawiają go sobie bądź pod postacią węży w pierścieniach zwiniętego, a więc nie mającego początku ani końca, bądź też pod postacią jaja, którego żółtkiem jest słońce, będące pierwiastkiem ożywczym wszelkiego istnienia.

Jajo było więc nie tylko ważnym symbolem na Wschodzie, ale występowało ono w różnej formie w zabawach i uroczystościach ludowych. W Grecji dzisiejszej np. „święto wiosny” obchodzone jest w drugi dzień Wielkanocy. W ogrodach i polach odbywają się igrzyska ludowe. Obyczajem wschodnim kobiety nie biorą jednak udziału w tańcach i śpiewach, tylko z dala przypatrują się zabawom, przy których jaja zabarwione wybitną grają rolę.

Niektóre plemiona Arabów, podążając do cieniściej ogrodów, aby uniknąć skwaru słońca, zaopatrują się w żywność, a mianowicie w mięswo, ciasto i jaja zabarwione na czerwono, gdyż kolor ten uważany jest za szczęśliwy. Kobiety bawią się jajkami, rzucając je do siebie. Między innymi zabo-

bonami Wschodu znany jest także zwyczaj wieszania skorupki z jaj zabarwionych nad wejściem do chaty, co ma uchronić jej mieszkańców od złych duchów i morowej zarazy.

Jest jeszcze na Wschodzie inny zwyczaj, przypominający mocno święcenie u nas wiktuałów wielkanocnych. W dzień święta wiosennego w Egipcie, przygotowane jadło skrapiają wodą, w której moczył się bukszan lub jakieś aromatyczne ziele.

O ile symbolicznego z czasów Mojżesza baranka zamieniliśmy na smaczniejsze i pożywniejsze kielbasy i szynki, o tyle jajko wielkanocne, nasza barwna pisanka pozostała i pozostanie starożytnych symbolów wspomnieniem.

Na tle jaja wielkanocnego fantazja ludu polskiego stworzyła szereg pięknych legend, w których Chrystus jest przeważnie główną postacią.

Wyrzuty sumienia po 11 latach.

W Berlinie zaszedł niezwykle wypadek samooskarżenia się po jedenastu latach. Pewien 33-letni technik zgłosił się w prezydium policji i zeznał, że w czerwcu 1919 roku obrabował pewien skład cukierków w Charlottenburgu. Mianowicie, zauważywszy po zamknięciu składu, że znajduje się tam tylko właścicielka, zapukał do drzwi i pod pozorem kupienia tabliczki czekolady wszedł do składu. W chwili, gdy właścicielka odwróciła się celem podania żadanego towaru, schwycił ją za gardło i dławił tak długo, aż straciła przytomność. Następnie po zrabowaniu 750 marek uciekł, nie zauważony przez nikogo.

Od tego czasu prowadził się dobrze i pilnie pracował. Na zapytanie dlaczego dopiero po 11 latach zgłasza się do policji, oświadczył, że chce zawrzeć związek małżeński, a obawia się, że w razie wykrycia zbrodni, jego przyszła żona musiałaby niewinnie cierpieć. Wnie sam zgłosił się do policji, ażeby odcierpieć zasłużoną karę.

Policja początkowo nie dowierzała technikowi, lecz później stwierdzono zgodność podanych faktów. Przekazano dawnego rabusia sędziemu śledczemu.

Przegląd kobiecy.

Ruch feministyczny w Polsce. — Nasza bolączka. Z życia towarzystw kobiecych. — „Dom Kobiet”. — Bydgoszcz najdroższym miastem Rzeczypospolitej.

Bez echa prawie przeszła u nas wiadomość, iż poraz pierwszy w dziejach Polski osoba powołana do tworzenia rządu Rzplitej zwróciła się do kobiety z propozycją o przyjęcie teki ministra. Dla Anglii lub np. Ameryki nie byłoby to wcale nadzwyczajne, ale dla nas jest to sensacja pierwszorzędna.

Oto marszałek senatu dr. Szymański, któremu podczas ostatniego przesilenia Prezydent Rzplitej polecił misję tworzenia rządu, zwrócił się do prezeski Centralnego Związku Pracy Obywatelskiej Kobiet, aby przyjęła tekę ministra Pracy i Opieki Społecznej. Oświadczyła wtedy p. Moraczewski, iż przyjęcie ofiarowaną jej tekę tylko pod tym warunkiem, iż wolno jej będzie uważać ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej jako zupełnie apolityczne, to znaczy, że żadne względy natury politycznej nie mogłyby wpłynąć na jej decyzję przy nadawaniu kierunku pracom w ministerstwie. To rozumne oświadczenie spotkać się mogło tylko z najwyższym uznaniem. Prawda, iż misja p. Szymańskiego upadła, jednak moment ten pozostanie w naszych stosunkach wprost historycznym dla ruchu feministycznego w Polsce.

Tak, jak wypowiedziała się p. Moraczewska, myśli i czuje olbrzymia większość kobiet polskich, które chciałyby życie polityczne oczyścić z wyuzdanego partyjnictwa wygnać zeń wszelkie oszczerstwo, kalumnje, kłamstwo i bezgraniczną nienawiść, a wprowadzić etykę chrześcijańską, miłość bliźniego i

zwykłą uczciwość, która wszystkich obowiązuje.

Wobec zbliżających się wyborów do sejmiku i senatu, które nas czekają w miesiącach zimowych, domagać się będziemy naprawdę rycerskiej walki bez płatnych suflerów i agitatorów, którzy tam idą, gdzie czują większy zarobek. Żądać będziemy uczciwych wyborów, opartych nie na gwałcie i przekupstwie. Walka musi być naprawdę rycerską.

Na terenie międzynarodowym istnieje Liga Kobiet Pokoju i Wolności. Wśród przedstawicielek prawie 40 narodów nie brak również i Polek. Dużą działalność rozwija Koło Warszawskie i Królewska Huta. Liga stara się wpływać na złagodzenie tarć mniejszościowych w Polsce, urządza zebrań dyskusyjne i stara się o nawiązywanie przyjaznych stosunków z wybitnymi działaczkami i działaczami innych krajów. Niedawno np. Liga przyjmowała członkinię niemieckiej sekcji ligi pokoju i wolności p. dr. Elgi Kern, która wygłosiła odczyt na temat „Kobieta w polityce” i „Czy możliwe i potrzebne jest porozumienie polsko-niemieckie?”, znanego ekonomisty francuskiego i działacza pacyfistycznego p. Francis Delaisi, pp. ks. Hoffmanna i K. Maya itd.

W ostatnich czasach oprócz „Rodziny Wojskowej” i „Rodziny Policyjnej”, założono w Warszawie „Rodzinę Lekarską”, która obecnie rozwija się w dość szybkim tempie, wywołując zainteresowanie dla swej działalności we wszystkich miastach Rzplitej. „Rodzina Lekarska” liczy 667 członkiń, rozporządza mając w ub. roku sumą 19 903,89 zł., którą w większej części zużyto na zapo-

My rozwiązujemy tajemnicę szczęścia i dobrobytu!

Kup los

21-ej Polskiej Państwowej Loterii Klasowej

w szczęśliwej kolekturze

Śląski Dom Handlowy

Katowice, ul. św. Jana 11 - Tel. 10-83

Konto P. K. O. 300649.

Możesz wygrać:

główną wygraną zł 750.000.-
dalsze wygrane zł 350.000.-
" " zł 250.000.-
" " zł 150.000.-
" " zł 100.000.-
i t. d. Ogólna suma wygranych
zł 32.000.000.-

CENA LOSU:

cały zł 40.-	pół zł 20.-	ćwiartka zł 10.-
-----------------	----------------	---------------------

Co drugi los musi wygrać!

Ciągnięcie I-ej klasy 17 i 19 maja br.

W tem miejscu wyciąć i przelać nam w kopercie.

Do kolektury ŚLĄSKI DOM HANDLOWY, Katowice, ul. św. Jana 11.

Niniejszem zamawiam ..... całych losów po zł 40.-, ... połówek po zł 20.-, ... ćwiartek po zł 10.- Należność złotych ..... uiszczę natychmiast po otrzymaniu losów blankietem PKO. 300649 przez firmę załączonym.

Imię i nazwisko: .....

Dokładny adres: .....

10016

mogi dla niezamożnych wdów po zmarłych lekarzach. Sprawozdanie kasowe z funduszu zbieranego na budowę schroniska dla wdów i sierót po lekarzach, zamknięto w porównaniu z r. 1928 sumą czterokrotnie wyższą, bo 7 860 zł. Na ostatnim walnym zebraniu uchwalono jednogłośnie wręczyć prezesowi Rodziny Lekarskiej dr. gen. Rogalskiemu dr. Natansonowi i dr. Brühlowej w uznaniu ich zasług rzeczywistych dyplomy honorowe, zaś członków: doc. dr. L. Korwackiego, dr. J. Pieniążka, dr. St. Porydzaja, M. Przyrembla z Warszawy, dr. A. Sawicką z Ciechocinka oraz Izbę Lekarską Łódzką i Izbę Lekarską Krakowską — mianować członkami dożywotnimi.

W Polsce mamy wiele utalentowanych kobiet, które w dziejach piśmiennictwa polskiego zapisały się złotymi głosem. Przeglądając dorobek kobiecego pióra, spotykamy się z takimi nazwiskami, jak: Rodziewiczówna, Kopnicka, Orzeszkowa, Mniszkówna, J. Moszczeńska, Filochowska, Zawistowska, A. Słończyńska, Rościszewska, Pawlikowska, Cwierciakiewiczowa, Kosak, Szczucka, Magdalena Samozwaniec Ilakiewiczówna itd. itd. Oto kilkanaście nazwisk, które reprezentują szeroką i różnorodną skalę twórczości pisarskiej kobiet. Ostatnio zadebiutowała w ub. dniach p. Zofja Nałkowska, której sztukę p. t. „Dom Kobiet” wystawił z wielkim powodzeniem Teatr Polski w Warszawie. Debiut ten wypadł doskonale. Cała prasa przyjęła sztukę p. Nałkowskiej bardzo życzliwie, nie szczędząc jej rzetelnych pochwał. „Dom Kobiet”, reżyserowany był (reżyserja p. Marji Przybyłko-Potockiej) i odegrany przez kobiety. Pani Nałkowska opowiada w tym dramacie o życiu 6 kobiet, o

ich smutkach i niedolach. Rzecz dzieje się w małym miasteczku na Kresach. Wszystkie postacie te narysowała ona z talentem, wydobywając różnorodne cechy charakterystyczne poszczególnych typów. Tak np. pogodnej Julji Czerwińskiej, kłótlivej Tekli Bełskiej itd. P. Nałkowskiej życzyć należy w jej pracy dalszego jak najlepszego powodzenia.

Znakomity pisarz angielski Chesterton, omawiając sprawę szczęścia w życiu małżeńskim, powiedział: Mężczyzna, to jedne źródło, z którego do domu wpływa pieniądź. Kobieta stoi na straży tych otworów i szparek, które remię pieniądź z domu ucieka. Ponadto zapobiegliwa żona winna się starać, aby jaknajbardziej zmniejszyć ilość szparek kasy domowej, przez które ciężko zarobiony grosz ucieka. Coby jednak powiedział Chesterton, gdyby się przyjrzał nadzwyczaj krytycznemu położeniu kobiet w Bydgoszczy, które wydają najwięcej pieniędzy w porównaniu z kobietami innych miast Polski. Bo trzeba nam wiedzieć, iż według ostatnich obliczeń Bydgoszcz jest najdroższym miastem w Polsce, na drugim miejscu mamy Katowice, Sosnowiec, Kraków, Kielce, Białystok, a na ósmym dopiero Warszawę.

Pióro wprost wypada z ręki, - gdyby się chciało opisać kłopoty i zgrzyoty, które nasze panie przechodzą z racji obecnych Wielkich Świąt. Święconka być musi — a skąd wziąć pieniądze, gdy wszystko jest szalenie drogie, a szczególnie w Bydgoszczy. Trudne to zadanie utrzymać w równowadze dziś budżet domowy, któremu jednak kobieta sprostać musi w imię interesów powierzonej sobie rodziny. Jaja.

Najwyższa Nagroda
P. W. K. w roku 1929!

za
WINA KRAJOWE

wytwórni
H. MAKOWSKI
w Kruszwicy

* *
Jedyna „ZŁOTA RENETA” oryginalna!

Dział społeczny.

Jednolity front robotników przeciw obniżeniu płac.

Zamierzenia Centralnego Związku Pracodawców, idące w kierunku obniżenia płac o 10%, spotykały się z stanowczym sprzeciwem wszystkich związków zawodowych.

Ten jednolity front znalazł swój wyraz na konferencji, zwołanej przez inspekcję pracy a odbytej przy udziale okręgowych inspektorów pracy z Poznania i Torunia. Na konferencji tej przedstawiciele wszystkich związków, a więc Chrześcijańskiego Zjednoczenia Zawodowego, Zjednoczenia Zaw. Polskiego i t. zw. Wolnych Związków (Klasowych) stanowczo zaprotestowali przeciw obniżeniu płac i zwrócili uwagę na zgubne skutki gospodarcze i społeczno-polityczne redukcji płac, i tak już niedostatecznych.

Po wysłuchaniu obu stron (pracodawców i pracobiorców), zarządził okręgowy inspektor pracy narady oddzielne. Konferencja z pracodawcami skończyła się odroczeniem układów przy udziale przedstawicieli władz, z tym, że związki pracodawców zwołują walne zebrania, na których sprawę redukcji płac wezmą ponownie pod rozwagę. Ze względu na okres świąteczny, podjęcia układów spodziewać się można dopiero w przyszłym tygodniu.

Nieporozumienie i groźby.

Na zebraniu filii metalowców Ch. Z. Z. powiedział wiceprezes okręgowy p. Grobelski, referując sprawę zamierzonej przez pracodawców redukcji płac, że „są socjaliści, którzy uważają, że czem gorzej tem lepiej. Z tego punktu widzenia gotowi nawet są nie sprzeciwiać się redukcji płac albo i robotników w nadziei, że wywołane takim postępowaniem pracodawców rozgoryczenie pchnie masę w objęcia socjalizmu”. Równocześnie podkreślił mówca, że zamiary pracodawców spotkały się z jednolitym sprzeciwem wszystkich związków zawodowych. Oświadczanie to w niczem nie mija się z prawdą. Ze wszystkie związki zawodowe potępiły zamiary pracodawców jak najbardziej stanowczo, jest faktem niezaprzeczonym. Prawdą jest jednak także, że znaleźli się socjaliści, którzy na wiadomość o grożącej redukcji płac nie taili swojej radości i swoich nadziei.

Tydzień gospodarczy.

Przygniatające wrażenie wywarło w całym świecie gospodarczym niesłychane poniesienie nowego rządu niemieckiego Brüninga, które przewraca do góry nogami cały porządek gospodarczy. Jest to głośna sprawa

podwyżki cel na produkty rolnicze,

która wywołała falę protestów na całym kontynencie europejskim i w krajach pozaeuropejskich. Kiedy niedawno jeszcze w kilkutygodniowych obradach genewskich poszczególne przedstawiciele wszystkich państw uznali, że pokój gospodarczy będzie można utrwalic jedynie przez stopniowe odbudowanie wysokich murów celnych, to nagle w Niemczech uchwała się podwyżkę cel i w ten sposób zupełnie zabija się świat deskami. Bardzo nad tem należy ubolewać, że zdrowy rozsądek nie zawsze jest cechą ludzi kierujących nawa państwowa. Szczególnie spotykać to można u osób, posługujących się hasłami demagogicznymi (oj, nasze kochane endecki!); w ciasne ramy tych pustych hasel chcieliby wtłoczyć życie — i je zadusić. Taką metodą posłużył się niemiecki rząd Brüninga. Dla schlebienia hasłom demagogicznym i egoistycznym interesom kilkuset tysięcy agrariuszy (większych rolników)

Jeden z nich — i to niezależny — uczynił to nawet w naszej redakcji, do której przyszedł w towarzystwie kilku bezrobotnych.

P. Grobelski miał więc prawo tak powiedzieć, jak powiedział.

Mimo to, stanowisko jego, wytrąciło klasowe związki z równowagi duchowej. Na zebraniu, odbytem 17 bm. uchwalili one rezolucję, w której m. i, zalecają swoim kierownikom wzgl. przedstawicielom, „aby się zwrócili do Pana Prezydenta Miasta z zapytaniem, czy jest mu wiadomo i czy chce to nadal tolerować, aby rozpolitykowani pracownicy miejscy, zorganizowani w Ch. Z. Z. rozsiewali po zebraniach oszczerstwa, służące do niezgody między pracownikami fabrycznymi, jak to zrobił pracownik miejski Grobelski”.

Trudno nam zrozumieć, dlaczego członkowie Związku Klasowego chwytają się brudnej metody denuncjacji, skoro wiedzieć muszą, że ta metoda w tym wypadku nie może im przynieść najmniejszej korzyści. Prezydent miasta jest przełożonym pracownika jedynie w służbie. Poza służbą może wymagać od pracownika, aby zachowaniem swoim nie podrywał swej godności i autorytetu władzy miejskiej. Tych obowiązków p. G. niczem nie naruszył. Cóż więc panowie z Klasowego Związku chcą od Prezydenta? Czyż sądzą, że tego rodzaju groźbami odstraszą działacza ruchu chrześcijańsko-społecznego od walki z socjalizmem?! Złudne nadzieje! A może by chcieli, aby chrześcijańscy związkowcy płacili im „pięknem za nadobne”?

Przed kilku dniami rozszerzał jakiś „sojalik” w elektrowni wbrew prawdzie plot-

kę, że prezes okręgowy Ch. Z. Z. zabagnił całą sprawę umowy zbiorowej. Wobec tego, że działo się to przy pracy, Ch. Z. Z. ma podstawę do wystąpienia. A jednak nie skorzystał z przysługującego mu prawa, bo brzydzi się tego rodzaju obroną, która by pracownika mogła pozbawić chleba i pracy.

Niechaj ci, którzy wspomnianą wyżej rezolucję uchwalili, wezmą sobie ten dobry przykład do serca i niechże w przyszłości nie stosują metody, która w każdym uczciwym człowieku musi budzić obrzydzenie.

Pracownicy monopolów państwowych uzyskali prawo do emerytury.

Centralny zarząd Chrześcijańskiego Zjednoczenia Zawodowego zawiadomiamy nas, że długoletnie jego starania, zabiegające o zapewnienie pracownikom państwowego monopolu tytoniowego i spirytusowego emerytury, nareszcie wieńczone zostały pomyślnym rezultatem. Ministerstwo Skarbu upoważniło bowiem w tych dniach dyrekcję wymienionych przedsiębiorstw do zastosowania statutu emerytalnego dla robotników, który przewiduje zabezpieczenie robotników na starość, w wypadek niezdolności do pracy lub utraty pracy oraz zaopatrzenie wdów i sierot. Prawo do emerytury zdobywa robotnik po 35 latach pracy względnie po przekroczeniu 55 roku życia. Na wypadek niezdolności do pracy prawo do emerytury przysługuje po 10 latach pracy. W razie nie szczęśliwego wypadku prawo do emerytury względnie odprawy przysługuje bez względu na liczbę lat przepracowanych.

Statut wszedł w życie z dniem 1 kwietnia b. r.

Niemcom trzeba dać odpowiedź!

Niemcy podwyższają bardzo znacznie cła na płody rolnicze. Chodzi im o to, aby dowóz zboża, bydła i nierogacizny z Polski ograniczyć, co wyraźnie sprzeciwia się niedawno dopiero zawartej, choć przez obustronne parlamenty jeszcze nie ratyfikowanej (zatwierdzonej) umowie.

Rząd polski założył w Berlinie stanowczy protest przeciw temu postanowieniu, które w rzeczywistości obala zawartą już umowę. Protest sam jednak nie wystarczy, bo każdy, kto zna umysłowość niemiecką, wie doskonale, że jest to rzucaniem grochu o ścianę.

Niemcom należy wyraźniej przemówić do rozumu. Sposób na to jest, a jest nim podwyższenie cel na produkty przemysłu niemieckiego, których przywóz do Polski dochodzi do setek milionów rocznie.

Niemcy muszą zrozumieć, że wobec nich nie jesteśmy bezbronnymi i możemy ich bardzo mocno po kieszeni uderzyć. Nienawidź do Polski, panosząca się w Niemczech coraz gwałtowniej, przy życzliwej pomocy rządu, winna wywołać w Polsce zarządzenie, które pouczy Niemców, że nie myślimy spokojnie znosić ich arogancji.

Nie szafujcie zbyt groszem publicznym! Marnotrawstwo w niektórych konsulatach polskich.

Wśród konsułów i urzędników Ministerstwa Spraw Zagranicznych mamy niewątpliwie poważną liczbę takich, którzy szczerze oddają się pracy swojej i widzą wady i błędy popełniane. Bez szkody i straty dla sprawy i bez krzywdy dla urzędników w Ministerstwie Spraw Zagranicznych możnaby miliony zaoszczędzić.

Wskazywano już w prasie na nieodpowiednio dobrane tłumaczenie dzieł pisarzy polskich, na nieodpowiednie filmy i podróże propagandowe, finansowane przez M. S. Z. Widząc tę rozrzutność, niektórzy urzędnicy — przeważnie ludzie młodzi, często kontraktowi, ulegają wykołeczeniu, inni nie spełniają należycie swoich obowiązków. Na fakty takie wska-

zuje krakowski „Ilustrowany Kurjer Codzienny”, który pod tytułem: „Na co i poco mamy konsulaty zagraniczne?”, „Skandaliczne stosunki w konsulacie w Stambule”, podaje list tureckiego obywatela, któremu konsul polski w Konstantynopolu nie umiał podać adresu polskiego sanatorium w Karpatach...

„Kurjerek” krakowski dodaje do tego bardzo cierpliwie uwagi na temat wiadomości niektórych panów i wskazuje na stwierdzone przez Najwyższą Izbę Kontroli marnotrawstwo grosza publicznego w konsulatach jeneralnych w Monachium i Zagrzebiu, oraz w konsulatach we Wroclawiu, Hamburgu i Lipsku, a dalej na brak wyliczenia się byłego przedstawiciela polskiego w Rewlu.

wschodnio-ląbskich czyli t. zw. junkrów, rząd ten przeforsował w parlamencie nowy program rolniczy,

wypowiadając wojnę gospodarzom

wszystkim sąsiadującym państwom. Jakiego rodzaju są te podwyżki celne?

Podniesienie pięciokrotne cel na jaja (z 6 RM na 30 RM), wyśrubowanie jeszcze o 50 procent już i tak wygórowanej stawki na jęczmień (cło ruchome do wysokości 12 RM za 100 kg.), owies, żyto, pszenica — cło ruchome do 36 RM zupełnie dowolne, które rząd może podnosić co trzy miesiące na zasadzie specjalnych pełnomocnictw, ośmiokrotne podwyższenie cła na lój, o 50% cła na krochmal, o 33 proc. niedawno podniesionego cła na mięso wieprzowe, obłożenie wolego dotychczas od cła mleka, clem 5 mk. — pozatem szereg dalszych podwyżek na słoninę, smalec itd. — tworzą łącznie istotę programu celnego min. Schielego.

Tak pięknie zapowiadająca się współpraca gospodarcza polsko-niemiecka przez takie rzucenie rękawicy, jakie stanowi ta nagła podwyżka cel, musiałaby ustać. Zwłaszcza dla

rolnictwa polskiego jest to cios

dość poważny. Wszelki bowiem na szerszą skalę zakrojony eksport produktów rolnych do Niemiec, nawet w ramach przyznanych

kontyngentów, jest temsamem uniemożliwiony. Rząd jednakże licząc się z interesami naszego rolnictwa, natychmiast wystosował notę do rządu niemieckiego i zapewne wobec innych jeszcze protestów ze strony szesnastu państw, liczyć można z całą pewnością, że taki stan rzeczy długo potrwać nie może. Stoł on w sprzeczności nie tylko z duchem zawartej w Genewie międzynarodowej konwencji, ale również zachwiał może całą równowagę gospodarczą Europy.

Nieojalna konkurencja Sowietów,

daje się wszystkim państwom nieprzyjemnie we znaki. Zasypanie rynków europejskich towarami rosyjskimi, przybiera w ostatnich czasach wyraźne cechy planowego najazdu gospodarczego.

Niedawno jeszcze narzekano na import (wówczas) zboża sowieckiego, teraz import ten rozciąga się na wiele innych artykułów surowych i półfabrykatów: przedewszystkiem drzewo, nafta, szereg artykułów chemicznych, jak klej stolarski, linciolem i t. p. masowo zarzuca się rynki europejskie. Przywóz tych towarów jest oparty na złośliwym dumpingu t. zn., że towary rosyjskie są sprzedawane na naszych rynkach poniżej własnych kosztów produkcji, a pozatem warunki płatności znacznie odbiegają od

30114

Ruch w porcie gdyńskim w marcu.

W miesiącu marcu zawinęło do portu 139 statków łącznej pojemności 128358 t. r. n., a opuściło port 130 statków pojemności 127686 t. r. n.

Przywieziono: rudy żelaznej 2800 t., M., złomu żelaznego 22710 t., tomasy 3150 t., żelaza 347,4 t., drobnicy 486,8 t. oraz 169,3 m. sz. drzewa dębowego.

Razem przywieziono w m-cu sprawozdawczym 29494,7 (wobec 25555,5 ton w lutym) oraz 169,3 m. sz. drzewa dębowego, 1799 worków poczty amerykańskiej i 22 pasażerów.

Wywieziono: węgla eksportowego 174633,7 bunkrowego 8643,5 t., cukru do Rotterdamu 15449,5 t., wyłoków buraczanych do Nowego Yorku 975 Ml. t., maki ryżowej do Szczecina i Anglii 529,8 t., ryżu poler. do Anglii 203,2 t., drobnicy do Nowego Yorku i Harvu 172,8 t.

Razem wywieziono 200607 t. towarów i 1348 emigrantów.

Obrót ogólny w miesiącu marcu wynosił 230102,3 t., 169,3 drzewa i 1799 pasażerów, wobec 238877 t. w mies. poprzednim.

750 okrętów bez ładunku.

Podczas gdy przed niespełna 3-ma tygodniami w portach europejskich i niektórych zamorskich stało bez ładunku około 400 okrętów o pojemności 2,3 milionów ton, to obecnie cyfry te wykazują 750 okrętów o pojemności około 4,1 milionów ton. Liczby te nie zawierają ponadto okrętów „United States Shipping Board”, stojących w portach amerykańskich. W poszczególnych portach stan przedstawia się następująco: Hamburg 20 okrętów, Amsterdam 24, Rotterdam 45. Na rzece Tynie cyfra ta podniosła się z 70 do 100 okrętów bez ładunku.

Kola fachowa wyrażają przekonanie, że jest to punkt kulminacyjny i że obecnie stan ten znacznie się poprawiać. Oczekuje się mianowicie poprawy na rynkach nadnaddunajskich i morza Czarnego. Rynek zbożowy Ameryki Północnej wykazuje zwiększone zapotrzebowanie tonażu.

Browary domagają się podwyżki cel.

W związku z rewizją starej taryfy celnej centralny związek przemysłu piwowarskiego, zwrócił się do sfer miarodajnych o podwyższenie cła na piwo przywożone do Polski.

Przywóz ten w r. z. wynosił 8,591 hektolitrow, w porównaniu z r. 1928 wzrósł on o 18 procent, a ponieważ spożycie piwa wzrosło w tym czasie o 8,4 proc., więc wzrost importu 2-krotnie przewyższył wzrost spożycia, wywóz natomiast piwa polskiego wyniósł zaledwie 486 hektolitrow i utrzymał się na poziomie roku 1928. Ponieważ zdolność produkcyjna browarów wyznacza jest zaledwie w 60 proc., więc wszelki przyrost przywozu piwa jest dla browarnictwa krajowego niepożądany.

przyjętych w Polsce zwyczajów. Wszystko to zmierza do pogłębienia przesilenia gospodarczego w Europie, siania większego jeszcze niezadowolenia i przygotowania podatnego gruntu dla propagandy komunistycznej. Polip bolszewicki wyciąga swe pazury, ażeby w podstępny sposób zniszczyć przemysł i ustrój kapitalistyczny Europy. Dlatego wszędzie bije się na alarm, chcąc udaremnić dalszą niszczycielską akcję Sowietów.

Bardzo pomyślnym objawem jest wydczynny

wzrost wkładów oszczędnościowych w bankach

prywatnych, jak i państwowych. Świadczy to, iż ludność, mimo ciężkiego kryzysu, jaki przeżywamy, z pełnym zaufaniem składa swe oszczędności w bankach. I tak podczas, gdy w styczniu wkłady w prywatnych bankach wynosiły 899 milj. zł, w lutym podniosły się do sumy 944 milionów. Także i w marcu wkłady banków nadal wykazywały zwykłą. W samym P. K. O. wzrosły one w marcu o około 10 milj. złotych. Jeżeli każdy Polak spełni swój obowiązek i złoży w bankach zbędne mu pieniądze, wnet stworzymy sobie własne, wielkie kapitały, bez oglądania się na pomoc ze strony obcej.

A.K.-skł

Z WIELKOPOLSKI i POMORZA

Nie chciał dłużej żyć.

Lubawa, dnia 18 kwietnia.

Z Lubawy donoszą: na terenie gminy Kiełpin pow. lubawskiego znaleziono zwłoki wisielca. Jak śledztwo wykazało, denatem był rolnik St. Kasprzycki, lat 47, który targnął się na własne życie i powiesił się. Przyczyna tak rozpaczliwego kroku — nieznaną.

Samobójstwo adwokata Józefa Hanasa.

Z Poznania donoszą: adwokat Józef Hanasz odebrał sobie życie wystrzałem z rewolweru w usta. Śmierć nastąpiła natychmiast. Zwłoki przewieziono z prywatnego mieszkania przy ul. Młyńskiej do kostnicy miejskiej, bowiem na zarządzenie władz ma się odbyć sekcja zwłok. Przyczyna samobójczego kroku dotychczas nieznaną.

WIELEN nad Notecią. Jarmark. W środę, dn. 30 bm., odbędzie się w mieście Wieleniu nad Notecią jarmark kramny oraz na konie, bydło i trzodę chlewną. Spęd świń jest dozwolony.

SOLEC KUJAWSKI. Przedstawienie amatorskie. Zespół amatorski „Sokoła” przy łaskawym współudziale gniazda żeńskiego, odegra w drugie święto Wielkanocne, dn. 21 bm., o godzinie 19,30 w sali Hotelu Wielkopolskiego, dramat jednego z największych pisarzy polskich Stefana Żeromskiego, p. t. „Ponad śnieg”, poprzedzony słowem wstępem. Po przedstawieniu zabawa taneczna przy doborowej muzyce 62 p. p. O poparcie powyższej imprezy prosi Zarząd.

ROJEWO. Komunikacja autobusowa. Z dn. 17 bm. uruchomiona została komunikacja autobusowa na linii Osiek Wielki — Rojewo — Inowrocław.

WIELKI KOMÓRSK. Powitanie nowego proboszcza. Odbyło się tu uroczyste powitanie nowego duszpasterza parafii, ks. proboszcza Grochockiego i wprowadzenie w procesję do kościoła. Przed świątynią przemówił do ks. proboszcza soltys p. Ceyrowski, któremu w serdecznych słowach odpowiedział nowy duszpasterz.

ŚLIWICE. W leśnictwie Zielony Dół pożar zniszczył kilka móg 11-letniego zagajenia. Pożar zdołano rychło ugasić. Przyczyna pożaru jest nieznaną.

Nakło.

Samobójstwo. Bezrobotny Franciszek Kamiński lat około 40 zamieszkały przy ulicy Hallera napił się w zamiarze samobójczym esencji octowej. Pierwszej pomocy lekarskiej udzielił denatowi dr. Lewy, stan jego jest beznadziejny. Kamiński jest żonatym i ojcem 3 małych dzieci. Do tego rozpaczliwego kroku pchnęło go ciężkie bez wyjścia położenie materialne z powodu nie możliwości uzyskania nigdzie pracy.

Walne zgromadzenie Spółki Drenarskiej Karnowo — Karnówko odbędzie się dnia 23, bm. o godz. 2 po poł. w lokalu szkoły powszechnej w Karnowie.

Ze sportu. Na odbytych rozgrywkach piłki nożnej między I. drużyną „Sparta” klub kolejowy Bydgoszcz a I. drużyną N. K. S. „Czarni” Nakło wynik przedstawiał się 7:0 na korzyść Bydgoszczy.

Sirzelno.

Przedstawienie amatorskie i zabawa taneczna urządził Chrzęśc. Zjedn. Zaw. w drugi dzień świąt, dn. 21 bm. o godz. 7,30 w lokalu p. Podlińskiego. Odegrana będzie sztuka pod tyt. „Śmierć Okrzei”. Po przedstawieniu zabawa taneczna.

Zrzeszona młodzież urządziła w I-szy dzień świąt dn. 20 bm. przedstawienie teatralne, w sali p. Podlińskiego, o godz. 7,30 wiecz. Odegrana będzie „Królowa przedmieść”. Po przedstawieniu zabawa taneczna.

Margonin.

Z sali rozpraw. Na rozprawie sądowej, która odbyła się przed Sądem Grodzkim w Margoninie, terażniejszymi rezydentami kasy miejskiej, Jan Gajewski, został skazany na 50 zł, względnie 5 dni więzienia za sprzeniewierzenie, którego dopuścił się jako były obrońca prawny, wobec swoich klientów.

Krwawy napad. W karczmie p. L. Fredrycha podróżujący p. Kalkstein-Ostrowski z Bydgoszczy został napadnięty przez p. Fel. Karwowskiego, gospodarza i pokaleczony niebezpiecznym ostrym narzędziem w głowę. Krwią zbroczono odwieziono do szpitala.

Niebezpieczny awanturnik. Sztandarowy członek miejsc. endecji wszczął awanturę w jednej z restauracji, która skończyła się dla niego smutnie, gdyż zaczęli wygarbować mu

porządnie skórę. Powróciwszy do domu rozpoczął awanturę z żoną i znęcał się nad bezbronną kobietą do tego stopnia, iż musiała uciekać z domu. Podobne wybryki zdarzają się niebezpiecznemu awanturnikowi częściej. Niejednokrotnie policja musiała już interwenjować.

Samobójstwo czy też nieszczęśliwy wypadek? W dn. 16 bm. w godzinach rannych rozszalała się po mieście wieść, że prowizorka tut. apteki p. Mielcarskiego p. Wiechówna otruła się. Czy był to zamach samobójczy, czy też nieszczęśliwy jakiś wypadek, okaże śledztwo.

Chelmno.

Z Rady Miejskiej. - Stwierdzono nieumiejętną gospodarkę Magistratu. Posiedzenie Rady Miejskiej odbyło się dn. 14 bm., które zagał p. Przybycień. Na ogólny zjazd przedstawicieli miast polskich wybrano jako delegata burmistrza Zawackiego. Rada Miejska upoważniła nast. Magistrat do zaciągnięcia pożyczki na cele budowlane i zaproponowała delegować komisję doradczą kredytową w nast. składzie: p. Dobrzański, Odrowiecki i Przybycień. Komisja ta okazała się konieczną, ponieważ Magistrat dotychczas pożyczki nie uzyskał i mało starał o nią poczynał. Radny Dobrzański poddał krytyce dawne uchwały o budowie domów robotniczych za pół miliona zł. Po dłuższej dyskusji uchwalono budowę domów mieszkaniowych. To stwierdzeniu wyniku głosowania nad powyższą sprawą, Magistrat z burmistrzem Zawackim na czele opuścili salę obrad. Obradowano również nad sprawą rozpoczęcia prac przy kładzeniu rur wodociągowych w stronę Wybudowania. Materiał do budowy jest już zakupiony, tylko Magistrat czeka na pożyczkę. Czy jeszcze długo tak czekać będziemy?

Wniosek o przywrócenie nieograniczonych jarmarków kramnych uzyskał większość głosów.

Kradzież. Dn. 15 bm. niej. Genowefa Niemiec okradła swoją chlebodawczynię Nierzwińska, której zabrała bieliznę i garderobę wartości 200 zł, a na szkodę sublokatorki Markiewiczowej Eugenji zabrała biżuterię wartości 1000 zł i ulotniła się w niewiadomym kierunku.

Kradzież z włamaniem. Do p. Kruszyńskiego Wł., zamieszkałego nad Groblą nr. 3, włamali się złodzieje do stajni i skradli 2 prosiaki, wartości 160 zł.

Zamknięcie Kuchni Ludowej nastąpi dn. 30 bm. Ubodzy, którzy korzystają z dobrodziejstw kuchni ludowej, otrzymają na święta Wielkanocne po jednym bochenku chleba 1 kg i 250 gr. wieprzowiny.

„Stylowy” wyświetla w niedzielę 20 bm. „Gołębicę” z Normą Talmadge. Dnia 21 bm. potężny dramat p. t. „Ostatnia bitwa morską” czyli bracia.

Tczew.

Celem odebrania zamówionych dzwonów dla parafii św. Krzyża wybrano nast. delegatów pp.: ks. prob. Kupczyńskiego, burmistrza Wojczyńskiego, dr. Sumińskiego, inż. Kołodziejskiego, ks. prof. Wiśniewskiego z Pelplina i ks. Gieburowskiego z Poznania. Dzwony odebrane zostaną dn. 29 bm.

Zw. Pracowników Kupieckich zwiędził urządzenia fabryki tektury surowej fir. M. Droste. Szczegółowych wyjaśnień udzielał pp.: dyr. Preyss i junj. Droste.

Nieszczęśliwy wypadek. W czasie mycia okien w mieszkaniu p. R. przy ul. Podgórznej, służąca Gertruda Lemańska straciła równowagę i spadła na bruk z I-szego piętra, odnosząc ogólne potłuczenia na całym ciele. Pracodawca, który dozwolił L. myć okna bez pasa ochronnego, w myśl policyjnych nakazów — będzie surowo ukarany.

DĄBRÓWKA. Pół roku więzienia za paserstwo. Sąd Okręgowy w Chojnicach skazał rolnika Andrzeja Brauera na 6 miesięcy więzienia za paserstwo.

LUBOCIANIK. Pożar. W nocy z 11 na 12 bm. powstał pożar w nieruchomości oberżysty p. Leona Czapińskiego. Pastwą płomieni padło całe zabudowanie domu mieszkalnego, urządzenie restauracyjne, meble i sprzęt domowe. Pożar powstał z wadliwej budowy węzłarni. Straty wynoszą około 35 tys. zł.

Tajemniczy napad na dworcu w Jankowie Dolnym.

Z Gniezna donoszą: dn. 17 bm. późnym wieczorem na dworcu kolejowym w Jankowie Dolnym został napadnięty przez nieznanego osobnika naczelnik stacji Jan Owczarek. Do jego pokoju dyżurnego wdarł się właśnie z rewolwerem w rękę jakiś drab i w okrzykiem „ręce do góry” strzelił do Owczarka, raniąc go nie-

bezpiecznie w bok. Po dokonaniu zamachu osobnik ów zbiegł. Motywy napadu czy też zamachu nie zostały stwierdzone.

Bandyta liczy około 27 lat, jest średniego wzrostu, blondyn o pociągłej twarzy, wąż krótko strzyżony po angielsku. Ubrany był w lakierki i płaszcz ciemno-zielony.

Rabunkowa gospodarka funduszami publicznymi.

Kasa magistracka w rękach nieuczciwego rezydenta. - Skandaliczne stosunki w Magistracie Murowanej Gośliny.

Jeszcze nie przebrzmiały echa nadużyć w Kolejowej Kasie Emerytalnej, a już na ławie oskarżonych Sądu Okręgowego w Poznaniu zasiadli burmistrz i rezydent miasteczka Murowanej Gośliny, którym akt oskarżenia zarzuca świadome i nieuczciwe szafowanie groszem publicznym. Przykre to rzuci światło na stosunki nasze. Gospodarka groszem ogółu dostaje się do rąk osób, które nie rozumieją i nie doceniają swego publicznego stanowiska i związanych z niem obowiązków, przeciwnie w sposób karygodny nadużywają powierzone im funkcje. Coraz częściej wydarzające się nadużycia podrywają zaufanie społeczeństwa do instytucji publicznych i urzędów, siejąc zrozumięcia niepokój i oburzenie powszechne.

W dniu wczorajszym na ławie oskarżonych w Sądzie Okręgowym zasiadli: Ratajczak Marcelli, burmistrz Murowanej Gośliny pow. Oborniki, oraz Dobrowolski Józef, były rezydent. Oskarżeni są o to, że w czasie od 1925 do 1926 roku czynem ciągłym przywłaszczyli sobie pieniądze wpłacone do Kasy Magistrackiej.

Dobrowolski przywłaszczył sobie pieniądze w sumie 20.054,37 zł. Ponadto prowadził fałszywie ksiązkę nie wciągając wpływów, a nawet zniszczył część ksiąg za lata gospodarcze 1924 i 1925.

Drugiemu oskarżonemu Ratajczakowi akt oskarżenia zarzuca, że w tym czasie i miejscu, będąc burmistrzem w Murowanej Goślinie, jako przełożony skarbnika Dobrowolskiego umyślnie nakłaniał tegoż do popełnienia przestępstw w urzędowaniu i że w marcu 1926 r. przywłaszczył sobie pieniądze, które dzierżył w charakterze urzędującego w sumie 935 zł.

W lutym roku 1929 obaj oskarżeni zostali uznani winnymi czynów popełnionych i skazani zostali wyrokiem Sądu Okręgowego każdy na

karę 1 roku więzienia oraz na koszty postępowania karnego.

Sąd Najwyższy uchylił wyrok Sądu Okręgowego i przekazał sprawę do powtórnego rozpatrzenia. Sprawa znalazła się dn. 17 bm. na wkaździe Sądu Okręgowego przed IV. Wydziałem Karnym. Sąd po naradzie wydał wyrok, skazując Dobrowolskiego na 8 mies. więzienia oraz koszty postępowania karnego.

Dobrowolski pobrał jak to wynika z zeznań pieniądze a ponieważ nie udowodnił że wydał je na cele publiczne lub też, jak twierdził, na zaliczki dla burmistrza Sąd przyjął, że pieniądze te sobie przywłaszczył i uznał go winnym występku z par. 350 k. k.

Drugiego oskarżonego Ratajczaka Sąd uwolnił od winy i kary, ponieważ obwinienie jego polegało tylko na niczem niepopartych zeznaniach Dobrowolskiego.

Sensacyjny pościg za zbiegłym więźniem na ulicach Poznania.

Z Poznania donoszą: Przedmiotem sensacji ub. czwartku był policyjny pościg za aresztantem, który zbiegł z więzienia śledczego przy ul. Młyńskiej. Przechodnie ul. Krętej zauważyli człowieka bez nakrycia głowy i w ubraniu aresztanckim, idącego spokojnie chodnikiem. O „zjawisku” tem zawiadomiono pobliski posterunek P. P. (komisarjat IV). Kilku policjantów z przedwojennym na czele udało się natychmiast w pościg za zbiegłym aresztantem. Tem, widząc co się święci, rzucił się do ucieczki. Policja ścigała go rowerem i samochodem ul. Cieszkowskiego i Wafami Jana III, gdzie wreszcie szybko zbieg został ujęty.

Skinol

do przebarbowania obuwia

LUBIESZYNEK. Ciężkie więzienie za kradzież kur. Przed sądem okręgowym w Chojnicach stawał robotnik Józef Iżykowski z Lubieszynka, pow. Kościerzyna, oskarżony o kradzież 10 kur. Akt oskarżenia zarzucał oskarżonemu jeszcze dalsze 3 kradzieże z włamaniem, których jednak niezdolano mu udowodnić. Sąd skazał Iżykowskiego za kradzież kur z włamaniem na jeden rok ciężkiego więzienia, dlatego, że był już 2 razy karany. I. karę przyjął.

GOSTYCZYN. Walne zebranie Banku Ludowego. Odbyło się tu walne zgromadzenie Banku Ludowego, na którym przewodniczył prezes Rady Nadzorczej p. Baumgart. Sprawozdanie zarządu i Rady nadzorczej zdał p. Hoppe. Walne zgromadzenie przyjęło bilans za rok 1929 w aktywach i pasywach 92.418,25 zł. Po ustąpieniu trzech członków z Rady nadzorczej, wybrano ponownie na okres trzech lat pp.: Michała Warczaka, Jana Roszczyńskiego i Leona Ogrzewalskiego. W miejsce zmarłego członka s. p. Rolbieckiego wszedł p. Głowczewski z Przyrowy.

LICHNOWY. 4 miesiące za kradzież. Stefan Jutrzenka robotnik z Lichnow, skazany został za kradzież 3 prosiąt na szkodę robotników Beggera i Wirkusa z Coldanek na 4 miesiące więzienia.

TUCHOLA. Z życia Tow. Młodzieży Kupieckiej. Ub. środy wieczorem odbyło się w lokalu Browaru miesięczne zebranie Tow. Młodzieży Kupieckiej, które zagał prezes p. Szmelter. Sekretarzem wybrano w miejsce p. Heringa Wład. p. Pestkę, jako zastępcę p. Józefa Szwemina. W dn. 4 maja zamierza towarzystwo urządzić wycieczkę przez Piłę do Gostyczyna. W końcu kurator p. Janeczowski wygłosił referat o traktacie handlowym polsko-niemieckim.

STAROGARD. Ze sportu. Ub. niedzieli odbył się na boisku w Starogardzie o godz. 16 po poł. mecz piłki nożnej między drużynami 2 pułku szwoleżerów a I. drużyną Szkoły Morskiej z Tczewa. Podczas zawodów przygrywała orkiestra wojskowa. Publiczności było bardzo wiele. Wynik meczu 4:1 na korzyść drużyny Szkoły Morskiej.

UNISŁAW. Zabawa Sokoła. Tow. Gimn. Sokół urządził w dn. 21 bm. w sali p. Elerta wielką zabawę wiosenną. Początek o godz. 17,30. O godz. 22-ej występ Sokółów; po występach dalszy ciąg zabawy tanecznej.

PROGRAM RADJOFONICZNY.

NIEDZIELA, 20 KWIEŹNIA.

10,15—11,45: Poznań. Nabożeństwo z katedry poznańskiej.
17,00—18,00: Kraków. Koncert muzyki lekkiej.
18,00—19,00: Poznań. Koncert ze studjo poznańskiego i kwadrans literacki.
20,00—22,00: Kraków. Koncert wieczorny.

PONIEDZIAŁEK, 21 KWIEŹNIA.

10,15—11,45: Poznań. Nabożeństwo z katedry poznańskiej. Kazanie wygłosi ks. prof. Ciszak.
12,10: Warszawa. Poranek symfoniczny z Filharmonii Warszawskiej.
16,25: Warszawa. Słuchowisko dla dzieci młodszych i młodzieży.
17,40: Warszawa. Koncert orkiestry dętej.
20,30: Warszawa. Operetka „Księżę Nancy” Lehara.
22,15: Poznań. Muzyka taneczna z „Carlton”.
23,00—24,00: Warszawa. Muzyka salonowa z „Oazy”.

Z Torunia.

Bezrobotni otrzymali na święta bony żywnościowe. Magistrat toruński rozdał dn. 18 bm. bezrobotnym bony żywnościowe, które wymieniać można w składach żywnościowych. Bony te wydano jako doraźny zasilek świąteczny.

Kino „Mars” (dawniej D. O. K.) daje piękny film p. t. „W spelunkach Rio de Janeiro”, ponadto nadprogram.

Kradzież. W nocy z 15 na 16 bm. włamali się nieznanymi sprawcy do stajni majątku O-staszewo pow. Toruń, i zabrali dwie świnię wagi 180 kg.

Ważne dla restauratorów. Tow. Restauratorów zawiadamia pp. członków, że za staraniem Zarządu Związku, wyjednano w Województwie zatwierdzenie 75% poborów dodatku komunalnego do opłat państwowych od patentów akcyzowych na rzecz miasta Torunia, z

którego to tytułu uiszczono już 200% przypadającej stawki państwowej za 1. półrocze 1930 r., na podstawie poprzedniej uchwały Izby Wojewódzkiej. Celem wzrotu powstałej nadpłaty wzgl. przepisanie na inne podatki, według osiągniętej informacji, mają odnośny konwencjonarjusz obowiązek złożyć wniosek (bez stempla) do Urzędu Akcyzowego w Toruniu, dołączając kwit kasowy. Równocześnie zawiadamia się interesantów, że biuro Związku wygotowuje już odnośne wnioski, które wydaje się w czasie od godziny 8—15-ej każdego dnia w lokalu przy Staromiejskim Rynku nr. 32, II p.

Zebrań stolarzy i tokarzy. Dn. 22 bm. odbędzie się w sali „gospody” o godz. 5 po poł. nadzwyczajne zebranie cechu stolarskiego i tokarskiego, na które stawić się winni wszyscy członkowie.

Z Grudziądza.

Kalendarzyk teatralny.

Niedziela, dn. 20 bm. „Ja tu rządę”.

Poniedziałek, dn. 21 bm. po poł. „Ja tu rządę”; wieczorem „Manewry jesienne”.

Wtorek, dn. 22 bm. „Trzej muszkietierowie”.

Z TEATRU POLSKIEGO.

W pierwszy dzień świąt tylko jedno przedstawienie, na którym dana będzie przewyborna krotchwiła W. Rapackiego „Ja tu rządę”, w wykonaniu całego zespołu operetkowo-komedyjowego z Zofią Ustarbowskią i dyr. Czarneckim w rolach głównych.

„Ja tu rządę”, pełna humoru krotchwiła, która na premierze zdobyła sobie prawo obywatelstwa naszej sceny, wystawiona będzie raz jeszcze na poniedziałkowym popołudniowym przedstawieniu, w koncertowym wykonaniu całego zespołu.

„Manewry jesienne”, rekordowa operetka z pp. Orwicz, Ustarbowskią, Masłowską, Banaszkiewiczem, Domosławskim, Zuczkowskim i Suwalskim na czele ukaże się raz jeszcze na naszej scenie w poniedziałek na przedstawieniu wieczorowym.

„Trzej Muszkietierowie”, przemiała operetka wznowiona będzie w wtorkowym przedstawieniu w premierowej obsadzie z pp.: Orwicz, Halmarą, Masłowską, Banaszkiewiczem, Domosławskim, Zuczkowskim i Nawrockim w rolach głównych. Orkiestrę prowadzi, jak zwykle, dyr. W. Sirota.

Podziękowanie. Otrzymałmy nast. pismo z prośbą o ogłoszenie: Imieniem Kat. Stow. Polek pozwalam sobie złożyć serdeczne podziękowanie wszystkim tym, którzy przez wzięcie udziału w wieczorku pasyjnym przyczynili się do podniesienia uroczystości. Specjalnie dziękuję ks. prof. Jaranowskiemu za wykład, p. Kłysiównie i p. Tyneckiej za deklamację, p. Dobrowolskiej za śpiew, p. Szawłowskiej za akompaniament, Tow. śpiewu „Moniuszko”, członkom ork. kolejowego przysp. wojskowego, p. insp. Wodwudowi za drzewka, p. dekoratorowi Dembowskemu za dekorację oraz p. dyr. Koernerowi za gościnność w auli gimn. matematycznego. — Helena Kruszonowa, przew.

Ochrona wiosenna ryb. Inspektor rybacki na województwo pomorskie przypomina pp. rybakom, iż z dniem 15 bm. obowiązuje w tut. województwie ochrona wiosenna ryb i trwa do 26 maja włącznie. Podczas trwania ochrony wolno jest używać do połowu tylko narzędzi rybackich t. zw. cichego połowu, t. j. takich, których nie potrzeba ani ciągnąć, ani pchać pod-

czas połowu. Do takich należą: żaki wiewierze (wiersze), słapy rozstawione spokojnie i tylko co jakiś czas rewidowane przez rybaka. Do dnia 31 maja obowiązuje ochrona raka. Połów na wędkę w czasie wyżej wymienionych ochron jest dozwolony.

Z Ligi Powietrznej Państwa. Komitet Miejski dzieli się na 22 Koła i liczy razem 1806 członków, w tem 981 rzeczywistych i 825 wspierających. Skarbnik przedstawił obrót gotówki, który przedstawia się następująco: Dochód w ub. roku był nast.: składki miesięczne i wstępne 4.291,41 zł, sprzedaż odznak członkowskich 118,—, imprezy (Tydzień Lotniczy) 3.544,40; razem dochód 7.953,81 zł. Rozchody wynoszą ogółem 146,98 zł, czyli stan kasy dnia 31. XII. 1929 r. wynosi 7.806,83 zł, z której przekazano w bieżącym roku kwotę 7.000 zł na konto Komitetu Wojewódzkiego L. O. P. w Toruniu. Na członków zarządu na rok 1930 wybrano pp.: inż. Elżanowskiego, insp. Stosko, pprok. Baszkowskiego, komendanta Szkoły Lotniczej, majora Kłopotowskiego i Adama Korzeniewskiego, a na zastępcę p. inż. Zalińskiego. Na członków komisji rewizyjnej pp.: dyr. Zahna, dyr. Puppela i asp. Kom. P. P. Cywińskiego. Nowo wybrany zarząd ukonstytuował się nast.: p. inż. Elżanowski prezes, p. pprok. Baszkowski sekretarz, p. insp. Stosko skarbnik i zast. prezesa, p. komendant Szkoły Lotniczej, p. major Kłopotowski, p. Korzeniewski — jako członkowie.

Ze Stow. Chrześc. Uniwers. Robotniczego. Członkiem Stowarzyszenia Ch. U. R. może być: 1) indywidualnie każdy prawy Polak katolik, który w myśl statutu Ch. U. R. działać i pracować chce na tej zbożnej niwie. Składka miesięczna wynosi zł 2. 2) Organizacje, a więc Towarzystwa Katol. Robotników, Czeladzi, Związki Zawodowe, stojące na fundamencie naukosko katolickim i opierające swą działalność na encyklice wielkiego papieża Leona XIII., oraz 3) Bractwa kościelne obojga płci.

Prawa i obowiązki członków. Na zebraniu Stow. Ch. U. R. mają prawo głosu i t. p.: a) członkowie (1) i b) reprezentanci poszczególnych organizacji (2-3). Na wszelkie wykłady wstęp jest bezpłatny. Zgłoszenia na członków przyjmują członkowie zarządu Stow. Ch. U. R. lub też Sekretariat przy ul. Groblowej 5, tel. 294 u sekr. St. Kunza. Szczególnie apeluje się do Inteligencji, aby poparła usiłowania prowizorycznego Zarządu Stow. Ch. U. R., wstępując do Ch. U. R. jako czynni członkowie. Walne zebranie Stow. Ch. U. R. odbędzie się po Wiel-

Z WĘDRÓWEK PO WIELKOPOLSCIE.

W starodawnym Leszczyńskich grodzie.

Wiosna. — Wysiadać! — Pierwsze wrażenie. — Czasy, oj czasy! — Wygląd miasta. — DIALOG z posterunkowym. — Życie społeczne. — Osobliwa skrzynka.

Leszno, dnia 18 kwietnia.

Ciepłym powietrzem wczesnego przedwiośnia ogrzany, deszczuk głucho dzwoni po blaszonym dachu wagonu, wiozącego mnie nad pogranicze do starodawnego Leszczyńskich grodu, Leszna.

Na nieogarniętej płaszczyźnie czekoladowych pól tu i tam wylamuje się z pomiędzy szarego tła wesoła zieloność, nieśmiało nadchodzący wiosny.

Zdyszany pociąg zarył się kołami w żelaznych linjach drogi, stęknął, odsapnął.

— Leszno! wszyscy wysiadać! — brzmi komenda i jednocześnie przeciągły, skandowany melodyjnie głos chłopca: Naj - now - sze ga - zee - ty!

Spryciarz szelma! Jadących z Poznania częstuje w Lesznie najświetniejszymi gazetami. Będzie z niego pewno jak polski Ullstein. No, niech się tam! Kupuję jedną z najnowszych gazet, czytanych wczoraj w Poznaniu.

W Lesznie jestem po raz pierwszy. Miły i estetyczny niewielki dworzec usposabia mnie

przychylnie do tego grodu. Podobno pierwsze wejście i uczucie nawet w miłości jest decydującym momentem.

Przed dworcem stoją schludne dorożki i auta. Wszakże malowiele kto się kwapi zażyć tych środków lokomocji. Wiadomo „okres siedmiu krów chudych” powszechnie się odczuwa, a perkalikowe zalecenia p. Deweya ludziska rozciągliwie sobie tłumacza. Oszczędność! Niby cnota to jest, ale co z tego ma biedny dorożkarz. Nawet konie melancholijnie lby pospuszczały, solidarnym z właścicielami przejęte nastrojem zawodowym.

Do miasta droga krótka. Ot, jak tu określić? niech będzie np. długość trwania VI gabinetu prof. Bartla. Idzie się narazie łysą aleją starych kasztanów i następnie ładnie zabrukowaną ul. Dworcową. Domy o typie jedno- i dwupiętrowym. Trzypiętrowy drapacz chmur jest już rzadkością. Ale czystość? Ho, ho! Żyją tu ludzie po pańsku.

Przewodnika specjalnego, ani uprzejmego Cicerone po Lesznie, liczącym około 20.000 mieszkańców, nie potrzeba. Jesteś w wylotu ul. Dworcowej i masz pod nosem Rynek, a pośrodku piękny gmach Ratusza. Po Rynku z olimpijskim spokojem pełni służbę posterunkowy. Czego ma się przejmować... Albo to tramwaj, dorożka, auto naraz się zjadą i trzeba magiczną paleczką ład komunikacyjny zaprowadzić? Dzień targowy, no to co innego. I zdziwił się ten sympatyczny stróż bezpieczeństwa, gdy zbliżając się doń spytał:

Kasa Spółdzielcza Parcelacyjno-Osadnicza

w Grudziądzu — Plac 23 Stycznia 21

Konto P. K. O. Warszawa nr. 170.215.

Konto P. K. O. Poznań nr. 206.780

przyjmuje wkłady oszczędnościowe od najniższej sumy za następującym oprocentowaniem:

wkłady zwykłe 10%
wkłady posagowe i na starość 11%

Podatku skarbowego od wkładów nie potrąca się.

Wypowiedzenie według umowy.

Co pewien odstępc czasu odbywa się losowanie premii wśród wszystkich wkładców Kasy.

(3327)

kanocy, na którym wybierze się stały Zarząd Stow. Ch. U. R. Mimo, iż inicjatywa założenia Stow. Ch. U. R. wyszła z Chrześc. Demokracji, jednak Stow. Sh. U. R. jest bezpartyjne i apolityczne. Wyklucza się wszelkie tematy i dyskusje partyjne, polityczne. Zadaniem Stow. Ch. U. R. jest praca na niwie chrześc. społecznej dla dobra warstw pracujących.

Nowe władze Zw. Podoficerów Rez. Dn. 13 bm. w lokalu p. Kellasa odbyło się nadzwyczajne walne zebranie Zw. Podoficerów Rezerwy, na które przybył m. inn. przedstawiciel Zarządu Związku, prezes Tycner z Torunia. Do nowego zarządu wybrani zostali nast. pp.: prezes St. Pelka, zast. Piotrowski Jan, sekr. Kaźmierski T., skarbnik Początek F., komendant Sewaczyk L., zast. Hęs Wł., ławnicy Zajdowski T., Beyer M., komisja rewizyjna: Olbrycht, Janicki B., Wiśniewski H.; do poczty sztandarowego pp.: Plachecki J., Kwiatkowski B., Sikorski W., Szymański F., Lemke B. Sekretariat Zw. Podof. Rezerwy mieści się przy ul. Koszarowej nr. 2, II p., gdzie należy kierować wszelką korespondencją, dotyczącą Związku. Przy tej sposobności podaje się do wiadomości, że w dniu 3 maja br. będzie powiatowy Komitet Obywatelski bezpłatnie rozdział dyplomy na medal „Polska swemu obrońcy”. Wszyscy koledzy, którzy przez P. K. U. uzyskali prawo do noszenia medalu, winni zgłosić się w księgarni „Lot” w gmachu poczty wraz z książeczką woj-

ską, celem rejestracji. Termin podania upływa z dn. 26 bm.

Pierwszą wycieczką wiosenną urządzi Tow. Gimn. Sokół I. w drugi dzień Świąt Wielkanocnych, do Strzemięcina. Zbiórka uczestników o godz. 7 rano przy Placu 23 Stycznia. Zaprasza się bratnie towarzystwa i gości. Wycieczkę urozmaici orkiestra mandolinistów. W razie niepogody wycieczka się nie odbędzie.

Ze sportu. W drugie Święto o godz. 15-ej rozegrają na boisku miejskim kombinowane drużyny Sokola I. i V. przeciwko Sokolom II. i III. pierwsze spotkanie w piłkę ręczną. Sędzia p. Deuter.

Baczność, Sokoli Gniazd I., II, III. i V! Zbiórka wszystkich członków w drugie Święto o godz. 14.30 na boisku miejskim, celem rozegrania spotkania towarzyskiego w piłkę ręczną. — Naczelnik Okręgowy.

Chojnice.

Kradzież z włamaniem. W ub. czwartek dokonano śmiałego włamania do składu bławatów p. Stęszewskiego przy ulicy Młyńskiej. Sprawcy weszli do składu głównego wejściem z ulicy za pomocą wytrychów i skradli 10 ubrań męskich, 10 ubrań chłopskich, 40 koszul męskich, 14 parasoli, kilka tuzinów chusteczek, 6 damskich sukien i t. d. Ogólna wartość skradzionych rzeczy wynosi 3.000 zł.

Dwaj niebezpieczni bandyci przed sądem toruńskim.

Z Torunia donoszą: Przed Sądem Okręgowym odbyła się rozprawa karna przeciwko dwóm niebezpiecznym bandytom, którzy z bronią w ręku dokonali kilku napadów rabunkowych. Trybunałowi przewodniczył sędzia p. Piasecki, oskarżał prokurator Janowski. Oskarżony Szymon Gończar, robotnik, lat 27, zamieszkały w Toruniu, karany kilkakrotnie, po wypuszczeniu z więzienia, dobrawszy sobie nieujętego dotąd niej. Bączkowskiego i Bolesława Kraińskiego, robotnika lat 22, włamali się przez okno do mieszkania Anny Bolczak w Klamrach, żądając od niej dolarów. Na krzyk córki napadniętej, która zaalarmowała sąsiadów, bandyci zbiegli. W dwa

dni później wdarli się oni do mieszkania Gustawa Rohna również w Klamrach, którego ogłuszyli i wraz z żoną zamknęli w piwnicy. Synowi zaś przyłożywszy nóż do gardła, założyli sznur na szyję i grozili powieszeniem, jeśli nie odda przechowywanych pieniędzy za sprzedaną krowę. Bandyci zrabowali 100 zł i inne przedmioty wartościowe.

Zapadł wyrok, skazujący Gończarę na 8 lat ciężkiego więzienia i pozbawienie praw obywatelskich przez lat 10 i dozór policyjny, zaś oskarżony Kraiński zasądzony został na 5 lat ciężkiego więzienia i pozbawienie praw przez 10 lat i dozór policyjny.

— Proszę pana, gdzie tu plac Wolności?

— Tu placu Wolności nie ma! — odrzekł uprzejmie posterunkowy, ale kategorycznie, przytem jakby ze zdziwieniem w jasnych, sympatycznych oczach, że nareszcie zjawił się ktoś, tak mało orientujący się w niezbyt skomplikowanej topografii tego powiatowego miasta.

— Niema tu placu Wolności? a gdzie tu cukiernia „Polonia”? — pytam.

— A, to jest — na ulicy Wolności! — dobrodusznie akcentując słowo „ulica”, śmiejąc się i pokpiwając ze mnie mówi mój interlokutor, poczem, jakby łagodząc swój ironiczny w stosunku do mnie ton dodaje: „Ja tak zaraz rozumiałem, panie, jak pan pytał!”.

— Ulica a plac, panie to co innego — nie bez słusznej racji informuje mnie pan przewodnik. Pouczywszy mnie w ten sposób, następnie dokumentnie szczegółowo, tak drobiazgowo, że aż za obficie informuje gdzie ta ulica Wolności jest położona. Ma czas, można pogadać i tem urozmaicić sobie nudne godziny służbowego postoju.

Życie społeczno-kulturalne żywym bije tu tętnem. Organizacji, towarzystw sportowych, oświatowych jest co nie miara. Wyliczyć: Klub Obywatelski, Towarzystwo nauczycieli szkół wyższych, różne kursy dokształcające, koło geografów, Tow. Urzędników Kolejowych, Rodzina Wojskowa, Narodowy Uniwersytet Robotniczy, powołany przez radcę Nicefora Perzyńskiego, Tow. Powst. i Wojaków, Tow. Halerczyków, Tow. śpiewackie im. „Szopena”

chóry gimnazjalne, chór kościelny, Sokół. Oto zapewne niekompletna jeszcze litanja towarzystw a mimo to dość obfita. I podobno wszystkie zdradzają dużą ruchliwość. Tendencja do oświaty, natężenie kulturalne musi być tu wielkie, jeśli takie miasto stosunkowo niewielkie przez kilka lat utrzymało własny stały teatr. 20.000 mieszkańców i stały teatr? Czyż to nie podziwu godne. Dziś placówka ta zlikwidowana. Czasy, czasy ciężkie. Za to na wszystkich pierwszorzędnym imprezach teatralnych i koncertowych, jakie się tu odbywają, zawsze pełno.

W następnym liście nieco szczegółów o tem, co Leszno działo w dziesięciolecie swego niepodległego istnienia.

Będzie to tem ciekawsze, tem więcej że Leszno za czasów rządów pruskich było jednym z najbardziej zniemczonych miast Wielkopolski. Polaków nie naliczyliby więcej ponad 10 procent. Dziś Niemców tu tylko 5 proc. W dziesięciu latach taka zmiana, toż to argument, którym nasi ministrowie spraw zagranicznych mogą rzucać na stół obrad Ligi Narodów, w dialektycznej walce o niezaprzeczalność polskości ziem zachodnich.

Ku końcowi mała dygrsja. Peron kolejowy w Lesznie, (II tor) zaopatrzone jest w skrzynkę pocztową z takim napisem: „Skrzynka pocztowa „wypróżnia się” 10 minut przed odjazdem każdego pociągu”.

Fe..., dajcież tej biedaczce na wstrzymanie! Leon Sobociński.

APTEKA PRZY PL. TEATRALNYM poleca chem. czyste **CHEMIKALJA** ulica Marszałka Focha 14 **I WODY MINERALNE**

CORSO !!! WIELKI PODWOJNY ŚWIĄTECZNY PROGRAM!!!
TOM MIX
W FILMIE P. T.
W NIEWOLI SZEKA I BIG BOY
W FILMIE P. T.
„SZAKAL PRERJI“

KRONIKA

Bydgoszcz, dnia 19 kwietnia 1930 roku.

KALENDARZYK.

Dziś: Wielka Sobota. Leona IX. Kresc.
Jutro: Wielkanoc, Wiktora m.
Pojutrze: Poniedz. Wielk. Anzelma bisk.
Wschód słońca: godz. 4.57.
Zachód słońca: godz. 19,3

DYŻURY APTEK:

Od poniedziałku dnia 14 bm. do poniedziałku 21 bm. pełnią dyżur:
1) Apteka Pod Łabędziem, ul. Gdańska 5.
2) Apteka Kuźaja, Długa 57.

W niedzielę dnia 20 kwietnia br. otwarcie Teatralki

TEATR MIEJSKI.

Dziś w sobotę teatr nieczynny.
Jutro w niedzielę wraca na repertuar dawno nie grana operetka Lehara p. t. „Carrewicz“, która cieszyła się zawsze zasłużonym powodzeniem. Początek o godz. 8-jej wiecz.
W poniedziałek (II. święto) 3 przedstawienia: o godz. 1-jej uroczą bajka „Staś lotnikiem“, o godz. 4-jej po poł. operetka Falla „Królowa miliardów“ i wieczorem o godz. 8 atrakcyjna operetka Benatzkyego „Japonka“.
We wtorek świetny dramat Sherriffa p. t. „Kres wędrówki“.

Opera „Halka“ w Teatrze Miejskim.
Dyrektor Stoma, znany z troskliwości o różnorodność repertuaru teatru naszego, postanowił dać publiczności sposobność usłyszenia przepięknej opery Moniuszki „Halkę“. W tym celu umiał zainteresować wszystkie wybitne siły muzyczne Bydgoszczy, aby zamierzone dzieło doprowadzić do skutku.
Stronę muzyczną objął dyr. Winterfeld na czele swej doskonałej orkiestry, reżyserować będzie prof. Marso, balet wystudjował baletmistrz Morawski, zaś dekorację przysposabia p. Krassowski. Chór składać się będzie z 50 osób zebranych z najzdolniejszych amatorów - śpiewaków.
Ze wszechmiar interesujące to przedstawienie odbędzie się w poniedziałek, dnia 28. bm.

WYPRZEDAŻ LIKWIDACYJNA KONFEKCIJ DAMSKIEJ PŁASZCZE - SUKNIE - SWETRY „CZESANKA“, Pl. Wolności 1.

W prasie kresowej, na wschodzie, rozgrywała dziwnego rodzaju walka.
Przez zieloną granicę przedzierają się z Bolszewji do naszego kraju tłumy rosyjskich chłopów. Zjawisko to ma charakter masowy, a dla nas, nieprzygotowanych na przyjęcie tylu i takich gości, jest bardzo kłopotliwe. To też w prowincjach na wschodzie ścierają się dwa zapatrywania. Jedni są za tem, aby tym uciekinierom z piekła bolszewickiego udzielić jak najżyczliwszej gościny, inni natomiast sądzą, że należałoby ten napór wstrzymać, nie puszczać ich do Polski.
Zastanówmy się nad tem zagadnieniem spokojnie. Ma ono bowiem dla nas dważakie znaczenie: gospodarcze i polityczne.
Podobną emigrację z Bolszewji jużemy przeżywali przed dwunastu laty. Uciekali wtedy z sowiektów właściciele ziemscy, wojskowi, kupcy, urzędnicy itp. Część tych emigrantów pozostała w granicach naszego

państwa, reszta odplynęła ku Zachodowi. Był to element przeważnie inteligentny, obrotny, nierzadko dysponujący jeszcze pewnymi środkami i dający sobie tak lub owak radę.
Obecni uciekinierzy są zupełnie odmiennego typu. Są to chłopcy, wyzuci z własności rolnej, ze ziemi, a więc z tego, co jest fundamentem i racją ich istnienia. Są to nędzarze, którym trzeba dać środki do życia. Niektórzy posiadają po stronie polskiej rodziny, większość jednak zdana jest w zupełności na opiekę państwa.
I tu powstaje zagadnienie, na którego rozwiązanie nie jesteśmy przygotowani a o które wajuje między sobą kresowa opinia publiczna.
Bo tak:
Tym, którzy uciekają z Rosji, stosunki nasze mogą się wydać kwitnące. Ale taki sąd posiada względna wartość. Faktycznie przechodzimy głęboki kryzys gospodarczy. Posiadamy na utrzymaniu państwa nadmiar rąk bez pracy. To też ta nowa fala

ludzi z za kordonu, ludzi bez środków do życia, stworzyć tu musi nowe, zupełnie niepożądane komplikacje.
A jednak prosta ludzkość nakazuje dać tym nieszczęśliwym schronienie. Akcja ta, mająca charakter tymczasowy, może się jednak przeciągnąć na miesiące i lata. Bo niema zawodniejszej wróżby, jak przepowiadanie rychłego końca rządów, będących w stanie rozkładu.
Wydatek z tą gością połączony, równoważy do pewnego stopnia efekt moralny i propagandowy, jaki wywołuje pojawienie się tych uciekinierów i ich rewelacje o tak zachwalanym „sowieckim raj“.
Jest także jeszcze jedna furtka do wybrnięcia z tego ciężkiego dylematu. Rząd nasz powinien się odnieść z apelem o pomoc dla tych ofiar sowieckich do wielkich międzynarodowych instytucyj humanitarnych. Do tych, które już niejednokrotnie pracowały nad złagodzeniem skutków rosyjskiej tragedji. Mamy bowiem wszelkie prawo do tego, aby Międzynarodowy Czerwony Krzyż, Liga Praw Człowieka i inne zasyłały nasze szczupłe środki na ten cel. Przecież rzesze, które trzeba ubierać i karmić, są w gruncie rzeczy klientami całej cywilizowanej Europy.

Zmartwychwstał Pan.

Zmartwychwstał Pan! Przecudny świt
Rzuca na ziemię strumień złoty...
O rabie nędzny odmień byt;
Serdeczne pełnią się tęsknoty!

O pachniesz dzisiaj Polsko moja
Zmartwychwstań wielkich, Bożym chle-
Ach bo w niewoli, wiary zbroja, [bem!
Wzłem Cię bratnim sprzęgła z niebem.

Przez nasze pola wiosną świeże
Które rozkroił srebrny pług
W pachnących baziach idzie Bóg
Z błogosławieństwem w niskie dźwierze.

O Alleluja!.. Grobu sklep —
Cudne zmartwychwstań dzwoni pieśni..
W sercach się naszych ucieleśnił.
Zhostził się w rajski życia Chleb.

Zakwitła wierzba: zółte kotki —
Zwiastuny życia, nowej wiosny
Poprzez bielone gdzieś opiótki
Chwieją się w słońcu takt radosny.

Przez wyzłoczone słońcem pola
Jedną z rozstajnych naszych dróg:
Gdzie się rozsiadły z troską dola
Ach miłościwy idzie Bóg.

Słońce złociste pyłki prósz..
Ziemia się wstrząsa słodkim dreszczem:
Koroną starej polnej gruszy
Sypnęła na świat kwietnym deszczem.

— Z POWODU ŚWIĄT WIELKANOC-
NYCH następny numer „Dziennika Bydgo-
skiego“ wyjdzie we wtorek dnia 22 bm. na
środe o zwykłym czasie.

P. K. P. Kolejowa Przychodnia Lekarska
Bydgoszcz
Dr. Miedziszewski dn. 20. IV., ul. Śniadec-
kich 52, telef. 654.
Dr. GintyHo dn. 21. IV., ul. Cieszkowskie-
go 3, telef. 16-99.

— Porządek nabożeństw w uroczystość
Zmartwychwstania Pańskiego w kościele
św. Trójcy: o godz. 6 Rezurekcja, poczem
uroczysta Msza św. z kazaniem; o godz. 8
cicha Msza św.; o godz. 9 Msza św. dla dzie-
ci z kazaniem; o godz. 10,15 Suma z kaza-
niem; o godz. 12 cicha Msza św. z kazaniem;
o godz. 15 nieszpory i różaniec. — Drugie
święto Wielkanocne: o godz. 7 Msza św. z
nauką; o godz. 8 cicha Msza św.; o godz. 9
Msza św. dla dzieci z kazaniem; o godz. 10,15
Suma z kazaniem; o godz. 12 cicha Msza św.
z kazaniem; i o godz. 15 nieszpory i różaniec.

— Biblioteka Miejska poszukuje roczni-
ków „Dziennika Bydgoskiego“ z lat 1923 i
1924. Zgłoszenia: Brandowski, Biblioteka
Miejska, Rynek marszałka Piłsudskiego 1,
od 9—14.

Oto się w duszach czarnych wiośni!..
W cichej ekspiacji, i podzięce,
Ludzie serdeczni, i radośni
Unoszą z wiarą w niebo ręce.

O Alleluja!.. Idzie Pan!
Już za nim ciężkie Krzyża brzemie, —
Idzie by zatknąć Miłość w ziemię —
W pachnący wiosną zbożny łan.

Chrystus szatana moc rozkruszył
Miljonem cichych serca drgnień..
I martwą ziemię z posad ruszył
Wśród wielkiej chwały, dzwonów pień.

Jaśniejiesz dzisiaj Polsko moja
Zmartwychwstań wielkich Bożym chle-
Ach bo w niewoli wiary zbroja, [bem!
Wzłem Cię bratnim sprzęgła z niebem.

Zmartwychwstał Pan! Przecudny świt.
Rzuca na ziemię strumień złoty...
O rabie nędzny odmień byt
Serdeczne pełnią się tęsknoty!

Stanisław Boruń.

San Jacek Furdyga donosi:

Belweder, Wielki Piątek.
Szanowna Redakcjo!
W Belwederze źle się dzieje. Powiadam
ja do Dziadka:
— Dziadziu, Wielkanoc się zbliża. Naga-
dałeś i napisałeś w tym roku tyle spro-
nych rzeczy, że należałoby jako westchnąć
do Pana Boga i pojednać się z niebem. Szkoda
że niemam święceń i nie jestem Twoim
kapelanem domowym, bo do cna przetrzą-
snąłbym Ci sumienie, upomniał, pouczył i
rozgrzeszenia udzielił.
— Lepiej, lygwasię paskudny, przy pu-
cowaniu munduru nie przetrząsaj mi ty
moich kieszeni. Wczoraj włożyłem do por-
tek srebrną pięciozłotówkę, a dziś już jej
niema.
— Musiała wypaść, gdym trzepał w ogra-
dzie Twoje portajony. Naturalnie że teraz
po niej, bo moc belwederczyków w tem miej-
scu się kręci. Czem jest jednak pięciozło-
tówka wobec zagadnienia wieczności, na
które ja rozmowę skierowałem? Nie zapo-
mniń, Dziadziu, że kogo Pan Bóg chce
ukarać tego politykiem zrobi, jako że poli-
tyka najłaciej na hak przywieść można.

1920
BTW
1930

Uroczysty obchód 10-ciolecia
w niedzielę 27-go kwietnia rb.
Wieczorem bal w Strzelnicy.

— Przewodnictwo V okręgu „Sokoła“ za-
wiadamia, że zjazd rady dzielnicy pomor-
skiej zapowiedziany na 27 bm. został odro-
czony do końca maja br. Bliższe szczegóły
zostaną niebawem ogłoszone.

— Na pomnik Serca Jezusowego w Po-
znaniu złożył w naszej kasie 200 zł p. Sta-
nisław Konkolewski z Bydgoszczy.

— Na pomnik Serca Jezusowego przy Pl.
Poznańskim 5 zł złożył w naszej kasie p.
E. Z.

— 10 zł na L. O. P. P. złożył komisarz
rządowy p. Ukielski w naszej kasie zamiast
zyczeń wielkanocnych.

— Zakład freblowski p. Marji Borunio-
wej przy ulicy Jagiellońskiej 54, przyjmuje
zapisy do kompletu wiosennego (przygoto-
wawczy). Podczas dni pogodnych zajęcia od-
bywają się w ogrodzie. Informacje oraz za-
pisy od 4—6 po poł. Opłata miesięczna 16
—20 zł, wpis 3 zł.

— Sprzedaż koni. Dnia 23 bm. o godz 11
odbędzie się na dziedzińcu oddziału konnego
Policji Państwowej w Bydgoszczy, ul. Ja-
giellońska nr. 56, sprzedaż przez licytację
ustną najwięcej dającym 2 koni wybrako-
wanych. Wadjum od nabywców koni nie jest
wym. gane.

— Na razie ja moich wrogów na hak
przywiodłem — zaśmiał się Dziadek. — Nie
spodziewali się oczajduśze, że ich Sławkiem
zaskoczę. Najpierw Szymańskim i rodzo-
nym bratem ich straszylem, aby im potem
łamignatem po brzuchu przejechać.

— Nie myśl, Dziadziu, że wielkich rzeczy
dokazałeś, i że historia Ci to na Twoje Ha-
bet zapisze. Umilowałeś Sławka ponad in-
nych, bo to jedyny człowiek, który gotów
jest bez rękawiczek ze Sejmem porządek
zrobić. Naturalnie Tobie to na graj, choć
można było Sejm delikatnie fosgenem uspić
i żywota go pozbawić, zamiast go in manu
barbarorum podawać. A gdy się już tak
stało, kraj cały ma na ustach jedno pyta-
nie: co będzie dalej? Przecie nie możemy
tak się ciągle kołysać między dyktaturą a
Konstytucją, jak wisielec między niebem a
ziemią. Spojrz na Primo de Riverę i na
Pangalosa. Wielec to byli kawalerowie, a
jednak szczęście ich opuściło.

— Jesteś, Jacku, barania głowa, i tyle
się rozumiesz na wyższej polityce, co lisy
koń na gwiazdach.

— Im wyższa polityka, Dziadziu, tem
łatwiej o zawrót głowy i plaję. Zresztą to
jeno tak Ci się wydaje, że Ty wysoko poli-
tykujesz. Ty tylko stawkę wysoką posta-
wiłeś na kiepskiego konia. Zycze Ci, abyś
wygrał, bo nie radbym z Belwederu wycią-
gał i nowej kondycji szukał. Mógłbym, co
prawda wżenić się do Endecji, bo jest tu
taki jeden spekulant z Obozu Wielkiej Pol-
ski, który radby za mnie córkę wydał, niby
dla kolligacji i dla skrzyżowania rasy poli-
tycznej. Ale ja rezultatu tej krzyżówki się
boję. Ojciec nalogowy polityk, matka dzie-
dzicznie obciążona — ładne może wyleźć z
tego pokurcze. Alleluja, Dziadziu!

Kino Krystal
Pocz. o g. 3.20.

Wielki program Świąteczny Humoru i Śmiechu!
Najweselsza dawno oczekiwana **Premjera** dla mło-
dych i starych. Niezwykłe i arcywesołe przygody no-
woczesnych czaro-wników, tryskające zdrowym humo-
rem najmiłszych, najzabawniejszych królów humoru.

Pat i Patachon

w fanta-
stycznym
czaro-
dziejskim
filmie p.t.

Zaczarowany Dywan
czyli **Autobus Rakiety**

Nadprogram:
„Zabawa na Lodzie“
Groteska, pełna tryska-
jącego humoru w 3 akt.
„Figle uczniowskie“
kome'ja w 2 aktach.

KINO „NOWOŚCI“
Ul. Mostowa nr. 6 — Telefon nr. 388
Początek o godz. 7 i 9 wiecz.
w niedzielę i święta o godz. 3.20 i 5.10 popołud.

Dziś świąteczna premiera!
Najwspanialsza szampańska farsa
salonowa na (te znaną) operetki
reżyserji SANA GUTERA pod tyt.

Niebieska myszka

Niebywale kapitalne sytuacje! Imponująca przepychem wystawa!
Role główne kreują:
JENNY JUGO, HARRY HALM, JULIUSZ FALKENSTEIN, ALBERT PAULIG i inni wybitni artyści.
Nadprogram ciekawe aktualności „Tygodnik Filmowy“ oraz „Plazy i gady“.

— Starosta grodzki p. Wł. Dworakowski wyjechał w dniu dzisiejszym na tygodniowy urlop świąteczny, powierzając pełnienie swych obowiązków na czas nieobecności swemu zastępcy p. Józefowi Robakowskiemu.

— Związek Pracy Obywatelskiej Kobiet podaje do wiadomości, że rozpoczął II. kurs robót ręcznych (haft na tiulu, filee, haft biały, kolorowy zakopiański, kaszubski, liworyzacja i batik. Informacyjnie udziela sekretarjat Związku w poniedziałki i piątki od godz. 18—19 ul. Marszałka Focha 27, pokój 46.

— Polski Czerwony Krzyż składa serdeczne i gorące podziękowanie pp. kwestarcom i kwestarstwu za pełne poświęcenie zajęcie się zbiórką funduszy w lokalach i na ulicach na cele wyekwipowania naszych drużyn ratowniczych. Dzięki gorliwości Szan. Pań i Panów przybyło Polskiemu Czerwonemu Krzyżowi grosza na cel tak konieczny, jakim jest zaopatrzenie drużyn ratowniczych w sprzęt potrzebny. Równocześnie Polski Czerwony Krzyż dziękuje uprzejmie pp. właścicielom restauracji, kawiarni, cukierni i kin — za udzielenie pozwolenia kwestowania w ich lokalach.

— Okręgowy Komitet Floty Narodowej serdecznie dziękuje panu staroście grodzkiemu Wł. Dworakowskiemu za złożenie 10 zł na budowę okrętu handlowego „Bydgoszcz-Kujawy“. Sumę tę p. starosta grodzki złożył zamiast powinszowań wizyt świątecznych.

— Stanisław Niedzielski w radjo londyńskim. Znany w Bydgoszczy pianista Stanisław Niedzielski (syn państwa Edmundowa Niedzielskich z ul. Kwiatowej) da przez radjo angielskie sześć recitali z British Broadcasting Corporation w National Programme od 21—26 kwietnia br. o godz. 6.40 wiecz. (polski czas) na falach 261 i 1554 metrów. Wiadomość o recitalach St. Niedzielskiego w radjo londyńskim zainteresuje z pewnością polskich radiostuchaczy.

— Zaprzysiężeni rzeczoznawcy. Na ostatnim plenarnym posiedzeniu Izby Przemysłowo-Handlowej w Bydgoszczy zostali zaprzysiężeni: znany i ceniony kupiec p. Kazimierz Suligowski z ul. Chodkiewicza 34 w charakterze rzeczoznawcy branży drzewnej w celu wydawania opinii i stwierdzania stanu faktycznego w sprawach dotyczących drzewa okrągłego, tartego i opałowego; p. Adam Dywor z Bydgoszczy w charakterze rewizora ksiąg handlowych oraz p. Jan Chmielecki z Kruszwicy, próbobiorca cukru surowego i białego oraz melasu i wyrobów suszonych.

Tow. „Jedność“ pod opieką św. Wojciecha. Uchwalona zabawa na dzień 21. bm. w sali p. Małeckiego 4 śluz nie odbędzie się z powodu remontu sali.

— Służba pocztowa w czasie świąt. W Wielką Sobotę pełnić będą urzędy i agencje pocztowe zewnętrzną służbę (dla publiczności) tylko do godziny 14 z wyjątkiem służby w dziale listowym, która trwać będzie do godz. 16. Służba doręczeń przesyłek pocztowych w tym dniu zostanie wykonana tylko jednorazowo z tem, że przesyłki pospieszne, telegramy i wezwania do rozmów telefonicznych będą się doręczać jak w dnie powszednie.

W niedzielę wielkanocną (20. 4.) służby zewnętrznej w urzędach i agencjach pocztowych ani też służby doręczeń nie będzie.

Dnia 21 kwietnia urzędy i agencje pocztowe pełnić będą zewnętrzną służbę od godz. 9 do 11. W tym dniu doręczać się będzie jednorazowo przesyłki listowe tylko dla banków, wielkich firm handlowych i przemysłowych, o ile firmy te z tego doręczenia przesyłek nie zrezygnują. Natomiast przesyłki pospieszne, te-

legramy i wezwania do rozmów telefonicznych doręczać się będzie wszystkim adresatom, jak w dnie powszednie. Służba telegraficzna i telefoniczna w czasie świąt nie dozna żadnych ograniczeń tj. wykonywana będzie przez urzędy i agencje tak samo jak w niedzielę.

— Ważne zebranie Związku Pracy Obywatelskiej Kobiet w Bydgoszczy odbędzie się dnia 6 maja br. w pierwszym terminie o godz. 16.30, drugie zebranie o godz. 17 bez względu na ilość członkiń w sekretarjacie Związku przy ulicy Marsz. Focha 27, pokój 46.

— Światowej sławy kompozytor prof. F. Nowowiejski zwiędził w marcu br. fabrykę pianin B. Sommerfelda w Bydgoszczy i obecnie daje tej firmie jak najlepsze świadectwo co do mechaniki i konstrukcji jej instrumentów. Zwracamy uwagę Szan. Czytelnikom na ogłoszenie firmy Sommerfeld w dzisiejszym numerze.

Ostatnie unikatki do nabycia.

„Album Karykatur Dziennika Bydgoskiego“ został po nowym roku zupełnie wyczerpany. Publiczność nasza wie jednak, co dobre i co korzystne. Ciekawa rzecz, że dzieło to miało największy pokup w Warszawie. Może właśnie dlatego, że niemal każda karykatura odnosiła się do warszawskich stosunków.

W posiadaniu naszym znajduje się jeszcze 17 egzemplarzy, które zostały zamówione, ale zamawiający nie wykupili ich z niewiadomych nam przyczyn. Te nieodebrane egzemplarze są

jeszcze do nabycia w naszym wydawnictwie po cenie zł 4,— za egzemplarz. Wyśleka pocztą za poprzedniemi nadesłaniami należytości na konto P. K. O. Poznań 203.713 zł 4.50 za zaliczeniem pocztowym 5.50 zł.

Przy obstrukcji, zaburzeniach trawienia, zgadze, uderzeniach do głowy, bólach głowy i ogólnym niedomaganiu zażywa się rano naczno szklankę naturalnej wody gorzkiej Franciszka-Józefa. Na podstawie doświadczeń, dokonanych w klinikach chorób wewnętrznych, woda Franciszka-Józefa jest jedynym i najskuteczniejszym środkiem przeczyszczającym. (9913)

Marzenia ściętych głów czyli Młodzi Obozu Wielkiej Polski.

Już od dłuższego czasu po miastach naszych województw zachodnich uwijają się matadorzy endeccy, inaczej zwani „oboźni“, którzy tworzą oddziały Młodych Obozu Wielkiej Polski. Głównym macherem na Pomorze jest niejaki p. Ciesielski, od niedawna współpracownik redakcji „Gazety Bydgoskiej“. Jeździ on do różnych miasteczek, dobrze mu przecież endecy za to placą, zbiera niedoświadczoną jeszcze w polityce młodzież i wygłasza do nich szumne mowy.

Z kół naszych Czytelników otrzymaliśmy sprawozdanie z odbytego w tych dniach zebrania Obozu Młodych O. W. P. Zgodnie z regulaminem: „milczeć, słuchać i wydawa-

ne rozkazy wypełniać“, zebranie takie zagaja miejscowy kierownik placówki, a polityczny referat, pełen fałszów historycznych i przechwałek demagogicznych wygłasza przybyły „oboźny“. Czemu ten pan karmi umysły młodzieży? Posłuchajcie: „Obóz Wielkiej Polski, mając program jasny, pragnie tylko dobra całego Narodu. W Polsce, której grozi rychły upadek, muszą powstać dwie kurje — niższa i wyższa. Do pierwszej należeć będą tylko wybitniejsi Polacy, którzy będą wybierać przedstawicieli państwowych, szkolnych itp. Do drugiej zaś wszyscy obywatele bez różnicy wyznań religijnych i narodowości, którzy interesować się mogą tylko wewnętrznymi sprawami państwa. Prezydenta Rzplitej zaś wybierać powinno jakieś specjalne zgromadzenie narodowe... (Jakie?) Młodzi O. W. P. muszą dążyć do zmiany dzisiejszego ustroju państwa! Wszyscy członkowie winni być przygotowani na wszystko...“ (Spisek?)

Dalej nawoływał on niewiasty polskie, aby wstępowały w szeregi O. W. P., „bo tylko one jako matki mogą swe dzieci doprowadzić do zwycięstwa...“ (Jakiego?) Następnie oznajmił, że członkowie wszystkich placówek Młodych Obozu Wielkiej Polski za 14 dni zjadą się w Gdyni, gdzie się odbędzie przegląd sił organizacyjnych. Mają się tam odbyć „manewry“ z mszą połową i wogóle manifestacja. Młodym mówi się, że będzie to zjazd krajoznawczy... Wkońcu apelował, aby namawiano młodzież do wstępowania w szeregi Młodych O. W. P., „gdyż tylko oni wywalczą Polskę taką, jaką sobie życzymy“ (endecy!).

Placówki słabsze, które nie posiadają funduszy na tę „wycieczkę krajoznawczą“ do Gdyni, mają je otrzymać z Bydgoszczy.

P. Ciesielski przyrzeki, że gotówka będzie, gdy tylko zgłosi się odpowiednia liczba chętnych do wyjazdu nad morze. Podobno mają być nawet zniżki kolejowe dla uczestników manifestacji obwiepolskiej...

U golibrody.

— Czy pan redaktor nima portretu od pana Dmowski? Jaby go dał oprawić i powiesił na szczytny w moim interesu. Ein grojser Mann! Opiekun od cały bidny ludzkości!

Co un zrobił? Jakto co zrobił? Czy pan nie czytał jego artykuły przeciwko wojny z siewietami? Bardzo mądry i bardzo głęboki rozprawy naukowy.

Pan poczebuję wiedzieć, że ja trzy

rzeczy boje sze jak ognia: posterunkowy, psu i wojny. A wojny jest najgorszy. Pan wi, że ja był na frontu? Ja bił sze jak lew po austrjacki strony. Ja o mało nie dostał żelaznego Kriegsverdienstfronttaperkeitsmedaille. Jak to było? Ja robił służby w szpitalu. A tam leżały same żydki. Pan może miszli, że oni wszyscy byli symulanty? Gott bewahre! Oni byli naprawdę chory od samego strachu. Ten miał febrę, tamten biegunki, a każdy był halbtoid.

Raz kazali mi transportu z trzema żydkami odprowadzić do ich bataljonu. Robimy bardzo powolnego marszu, żydki płaczą, aż jeden mówi do mnie: Katzendreck, my tobie damy na spółki drei tausend ranses, ale ty obmiszlił dla nas ratunku, aby my nie poczebowali iść na frontu. Pan wi, co ja zrobił? Ja ich przebrał w rosyjskie mundury, ja ich zaprowadził do całkiem inny frontowy komendy i zrobił takiego raportu: Jojne Katzendreck sam jeden rozbił cały rosyjski kompanji i wżon do niewolę trzy infantyrysty, które przyprowadził ze sobą do dyspozycji komendy!

Żeby pan redaktor widział, co to było za uczechy na austrjackiego frontu! Sam generał poklepnął mi na plecy i powiedział: Katzendreck, du bist ein Mordsker! Ja zaraz robie wniosku o Kriegsmedaille dla ciebi!

Nu, ja tymczasem musiałem wracać do mojego szpitalu, a te trzy żydki odesłane zostały do Gefangenenlager, gdzie oni przebyli bardzo szczęśliwie cały wojny.

Kronika artystyczna.

Requiem
Verdiego w Teatrze Miejskim.

Jak po inne lata, tak i w roku bieżącym przygotował p. dyrektor Winterfeld z chórem swym i orkiestrą imprezę wielkopostną. W tym roku udały mu się próby do tego stopnia, że mógł wystąpić w Warszawie i to z powodzeniem, jak dowiedzieliśmy się z recenzji pism warszawskich. Tak np. Stanisław Niewiadomski, nie lubujący się w pochlebstwach, napisał m. in. że „to, co przybyło z Bydgoszczy, w spokoju przygotowane, zaimponowało swoją rzetelną wartością artystyczną“.

W Wielki Czwartek usłyszeliśmy dzieło Verdiego w Teatrze Miejskim. Ze chór tak pięknie brzmiał, zasługą do również mistrza śpiewu solowego, profesora Marso. Zauważyliśmy, że chór ma dykcję nadzwyczaj wyraźną i efektów dynamicznych nie szuka w krzyku. Zważywszy, że p. Cholewo-Czekierska, znana i mile u nas słyszana artystka-śpiewaczka, także kształci poważną liczbę śpiewaczek w Konserwatorium p. Winterfelda, plan był tak obfity i tyle Bydgoszczy przyniosł chluby. Soliści pp. Karbowska i Janowski, pp. Dobrowolska i Merkel w kwartetach, tercetach i solach z chórem uwydatnili się doskonale. Należy podkreślić, że p. Dobrowolska z powodzeniem zastosowała swój mezzosopran do spokojnego sopranu p. Karbowskiej i reszty głosów, czyniąc ustępstwo na korzyść całości. Requiem Verdiego brzmiało przepięknie; wielkie to dzieło znalazło odpowiednich wykonawców w partjach wokalnych. Pozostaje tylko kwestja, czy orkiestra sprostala swemu zadaniu. Na ogół, można powiedzieć, wszystko wypadło jak najlepiej z wyjątkiem małych usterek w wiołonczelach.

Verdi, wczytując się w Apokalipsę św. Jana Ewangelisty, znalazł odpowiednie natchnienie, dla zilustrowania np. „Dies irae“. Kompozycja działała na licznych słuchaczy jak dramat.

Kończąc krótkie uwagi, składam p. dyr. Winterfeldowi najszczerze gratulacje.

Małeck

Rowery z marką „Łucznik“.

Największa fabryka rowerów w Polsce, mieszcząca się w Radomiu, zdybyła sobie w stosunkowo krótkim czasie olbrzymią popularność, a rowery z marką „Łucznik“ cieszą się dużym wzięciem. Fabryka ta, należąca do Państwowych Wytwórni Uzbrojenia, posiada najbardziej precyzyjne i udoskonalone maszyny, nowoczesnie urządzone zakłady doświadczalne i laboratoria. Produkcja rowerów należy do jednej z trudniejszych gałęzi przemysłu, gdyż wymaga niezwyklej precyzyjności i solidności w wykonaniu, mimo to fabryka radomska, zawdzięczając nowoczesnym urządzeniom, dobrze wyszkolonemu personelowi robotniczemu, używaniu pierwszorzędnej jakości surowców, — zdołała w krótkim czasie wypuścić na rynek polski idealnie dostosowane do naszych dróg rowery, trwałością przewyższające wszystkie typy rowerów zagranicznych. Nie więc dziwnego, że już w bieżącym roku naogół daje się zauważyć wybitną przewagę rowerów marki „Łucznik“ i, jeżeli celem przemysłu polskiego jest gospodarcze uniezależnienie Polski od zagranicy, to miejmy nadzieję, że w dziedzinie przemysłu rowerowego cel ten zostanie już w krótkim czasie osiągnięty. (10003)

Posiadacze pożyczek

z lat 1918/21 muszą się zapoznać z memorjałem Związku Obrony Wierzytelności pod tytułem: „W sprawie dwóch miliardów“. Wyczerpujące przedstawienie historii i stanu waloryzacji pożyczek. Wskazówki praktyczne. Treść ustaw. Żądania wierzyteli. Cena 2,70 zł. Do nabycia w księgarniach i w Związku, Poznań, Zielona 2. Główny skład Księgarnia Uniwersytecka Poznań, ul. Gwarna 19. (21272)

Bank M. Stadthagen

Spółka Akcyjna

Bydgoszcz, ulica Jagiellońska 64

Kapitał akcyjny i rezerwy zł. 1.568.000

Załatwia wszelkie transakcje bankowe.

Wkłady oszczędnościowe oprocentowuje jaknajkorzystniej.

7657

„SALON KAPELUSZY“
Bydgoszcz, Gdańska 19. Telef. 216
poleca na nadchodzący sezon
wielki wybór kapeluszy damskich
wykonanych we własnej pracowni. Kopje
z modeli już od 18 zł do najwykwintniejszych

— Jutro otwarcie Ogródu Teatralnego i pierwszy koncert południowy na świeżym powietrzu. W pierwszy dzień świąt wielkanocnych, to jest dnia 20 kwietnia br. (o ile dopisze pogoda) nastąpi otwarcie Ogródu Teatralnego. Koncertować będzie ogólnie lubiany zespół orkiestry 62. p. p. Wlkp. pod dyktando kapelmistrza p. Grabowskiego. Na otwarcie zaprasza właściciel p. Zygmunt Ciupka.

Koncert i zabawa

WIOSENNO-PERKALIKOWA „RODZINY POLICYJNEJ“

Zarząd „Rodziny Policyjnej“ współpracując ze Związkiem Pracy Obywatelskiej Kobiet w myśl pięknego hasła „Noście perkaliki“ (samowystarczalność) urzędują dnia 10 maja br. (w sobotę) o godz. 8-ej wieczorem piękny koncert uczniów p. profesowej Suchoświatowej (śpiew solowy). Koncert odbędzie się w Kasynie Cywilnym (Gdańska 162a), a po koncercie zabawa taneczna, jak zwykle b. sympatyczna. W czasie poloneza, panie w skromnych, lecz gustownych sukienkach perkalikowych otrzymają nagrody. Prosimy o poparcie naszej imprezy, gdyż dochód z niej przeznaczony jest na urządzenie Poradni i Gabinetu Fizykalnego „Rodziny Policyjnej“.

Zarząd.

Chrześcijańska fabryka nici i twystów „Syrena“

w Bydgoszczy.

Właścicielem jest znany ze swej solidności Poznańczyk.

Nie wszystkim jeszcze zapewne wiadomo, że w Bydgoszczy istnieje przy ulicy Promenada 5, chrześcijańska fabryka nici i twystów, p. n. „Syrena“. Właścicielem tej fabryki jest znany ze swej solidności i uczciwości kupiec z Poznania, p. T. A. Hermel, który prowadził też fabrykę przez 7 lat w Poznaniu, zyskując sobie swą rzetelnością i solidnością uznanie wszystkich odbiorców, oraz tych, którzy go bliżej znają. To też wyrobił sobie szeroką klientelę, ustalając markę dla swych wyrobów. Pan Hermel nabywszy na własność realność w Bydgoszczy, przeniósł tutaj także swoją fabrykę, która wyrabia na większą skalę nici do szycia na rolkach i twysty do cerowania, jakoteż wyrabiać będzie nici glansowane na gwiazdkach i w motkach, wełnę zefirową w kłębkach oraz twyst jedwabny. Pan H. zamierza solidnością wykonania swych artykułów, oraz ceną konkurencyjną, wyprzeć z handlu małowartościowe artykuły konkurencyjne tego rodzaju.

Nie wątpimy, że panowie kupcy poprą te szlachetne zamierzenia firmy chrześcijańskiej i znanej już zresztą ze swej rzetelności.

My ze swej strony życzymy p. Hermelowi jak najlepszego rozwoju jego fabryki dla dobra kraju i odbiorców, na co p. H. poprzednią swą pracą w Poznaniu, zasłużył sobie w zupełności.

Nr. 64.

Pierwsza dwukrotnie w zdrobnieniu —
To dla dziewczynki w sam raz;
Druga podwójnie — wciąż w cieniu;
Nie wyjdzie już, kto tam włazi...
Trzecia i trzecia staranie
O dziatki małe ma;
Całość, gdy wieczór nastanie,
Jaśnieje, każdy ją zna.

Nr. 65.

Arytmograf.

W miejsce liczb postawić odpowiednią literę; w ten sposób uzupełnić rymowany aforyzm J. U. Niemcewicza:

Rzeźbne szczęście 1 2 3 — 4 5 7 6 — 8 9 10
11 3 12 10 13,

W własnym go sercu 14 3 12 6 11 6 7 11 —
9 11 10 15 16 3 12 10 13.

W cnotliwym 17 18 19 6 10 — 8 15 3 8 3 20 6 7

Ten, co go błędna 4 12 3 16 9 6 — 11 10 4 1 10,

W dalekich krajach niechaj 8 9 19 9 21 22 19 6
10 — 8 9 4 1 10.

My je znajdziemy 14 23 9 18 — 8 3 20 6 7.

Rozwiązanie szarad:

Nr. 62. Aby się przekonać, która z dwóch jednakowych sztabek stalowych jest magnesem, należy końcem jednej sztabki dotknąć środka drugiej; jeżeli nastąpi przyciągnięcie, to sztabka dotykająca końcem jest magnesem. Wszelkie bowiem inne zetknięcie sztabek powoduje

Wiosenne „czyszczenie“ pasażerskiego okrętu „Leviathan“

należącego do amerykańskiej linii „United States Lines“ — w porcie bostońskim.

Groby Pańskie.

W świątyniach Pańskich zapanowała majestatyczna cisza. Zamilkły organy, ucichły srebrne odgłosy dzwonek, a tylko ciche żalonne pienia smutnym memento wdzierają się do duszy ludzkiej. W majestacie tej ciszy, wierni zanosząc modły do Zbawiciela świata, uprzytomniają sobie te chwile bólu i męki Chrystusa, który z pokorą poddawał się chłostce, zniewagom, sztyderstwu, a wreszcie męczeńskiej śmierci za ludzkie przewiny, aby następnie zmarłych wstać w chwale, rozsiewając wokół promienie życia i potęgi. Podczas tych rozmyślań, wyrwyją się się głębokie westchnienia serc cierpiących z gorącą prośbą, aby Chrystus przybył do nich i ukoił bóle. I staje się cud... Chrystus wysłuchał

modłów... Zbolałe dusze czują się uzdrowione, cierpienia serc ukojone i jakaś błogość przenika całe jestestwo człowieka. I w tym właśnie tkwi moc wiary Chrystusowej.

Jak corocznie, tak i w tym roku liczne rzesze wiernych odbyły pielgrzymkę po świątyniach, aby cichą modlitwą uczcić Groby Pańskie. We wszystkich parafjach groby były pięknie przyozdobione kwieciami i odpowiednią dekoracją. W przeciwieństwie do lat poprzednich, zauważyliśmy mniej oświetlenia elektrycznego, które zastąpione zostało światłami świec i gromnic, co było może odpowiedniejsze i podnosiło nastrój.

W kościele Farnym wśród zieleni drzew i powodzi kwiatów, widnieje piękna postać Chrystusa w grobie, przy którym straż honorowa pełni dwóch żołnierzy 16 p. ułanów i strażę dwóch kamiennych siewpacy żydowskich. Grób jest pięknie przyozdobiony.

W kościele Pojezuickim dołożono wiele starań, aby groty i grób Pański pięknie przyozdobić. Grób przystrojony jest bogato różnego rodzaju kwiatami i zielenią.

W kościele św. Trójcy grób Zbawiciela przedstawia istny ogród pełen kali, bżów, azalii, róży ciętych i drzew palmowych. Na tle pięknej dekoracji kwiatowej, wyraźnie się odznacza majestatyczna postać Chrystusa.

W kościele Serca Jezusowego. Na pierwsze wejście przykuwa do siebie wzrok wspaniała, pełna wyrazu postać Chrystusowa, naturalnej wielkości, z gipsu. Również mnóstwo kwieciami i zieleni stanowi dekorację pięknego grobu.

W kościele Garnizonowym jest ta sama piękna i pomysłowa dekoracja, co w roku przeszłym. Straż przy grobie pełnią żołnierze 62 p. p.

W kościele M. B. Nieustającej Pomocy na Szwederowie grób jest również pięknie przystrojony i sprawia podniosłe wrażenie. Tak samo, jak w innych świątyniach, przyozdobiono grób kwieciami.

Na Rezurekcję wzywa dzwon!

Tysiącem dźwięków rozedrgany
Na Rezurekcję wzywa dzwon.
Już śmierć zwyciężył Pan nad Pany,
Piekielnej mocy złamał szpon,
Rozjaśnił życia pustkę szarą,
Odkupił ogrom naszych win
I zmienił własnej Krwi ofiarą
Proroków słowo w boski czyn.

Jutrzenki blask rozprasza cienie,
Na Rezurekcję wzywa dzwon.
Dziękczynny hold i uwielbienie
Przed Zbawiciela nieśmy tron,
Niech triumfalne grzmiały fanfary,

Specjalna komisja badała warsztaty rzeźnicze.

W niektórych znalazła wielkie nieporządki, brud i niechlujstwo.

Specjalna komisja z dyrektorem Rzeźni Miejskiej p. Kwiatkowskim na czele badała dnia 17. bm. warsztaty rzeźnicze i znalazła u niektórych panów rzeźników wielkie nieporządki, brudy i niechlujstwo. Mięso było zepsute, częściowo nie badane przepisowo, część zaś z fałszywymi pieczęciami, warsztaty nie odpowiednio i t. d. Komisja np. znalazła w pewnym warsztacie żydowskim mięso, leżące pomiędzy brudnymi szmatami w skrzyniach z pierza, inne znowu w piasku. U pewnego znowu rzeźnika znaleziono mięso w szopie pomiędzy szorami od koni, u innego w torfie między brudnymi szmatami. Jednemu z rzeźników skonfiskowano dwa i pół cielaka, jako nie badanego i pół cielaka całkiem zepsutego, innym również skonfiskowano wiele mięsa zepsutego, lub z fałszywymi pieczęciami, w niektórych warsztatach komisja stwierdziła straszne niechlujstwo.

Nie wymieniamy na ten raz nazwisk pp. rzeźników, ale ostrzegamy, że jeżeli się to powtórzy, zmuszeni będziemy to uczynić a przytem muszą chyba wiedzieć o tem pp. rzeźnicy, że grozi im ze strony władz odebranie koncesji.

Komisja w interesie dobra i zdrowia publicznego winna częściej przeprowadzać rewizje warsztatów, a winnych pociągnąć do surowej odpowiedzialności.

Racjonalna organizacja

pracy stanowi o powodzeniu i rozwoju przedsiębiorstwa. Propaganda — podstawa każdego interesu — trafić musi przedewszystkiem tam, gdzie dociera reklama konkurencji. Jako jeden z czynników racjonalnie przeprowadzonej propagandy służy Księga Adresowa Polski dla Handlu, Przemysłu, Rzemiosła i Rolnictwa, wydana nakładem Towarzystwa Reklamy Międzynarodowej, Sp. z o. o. Jen. Repr. Rudolf Mosse. Księga ta, której czwarte wydanie na rok 1930 ukazało się obecnie, zawiera 1.000.000 adresów przemysłu, handlu, przedstawicieli wolnych zawodów, ziemian oraz rzemieślników, bogaty dział ekonomiczny i w. in.

Dzięki wielostronności materiału, Księga Adresowa może się znakomicie przyczynić do zwiększenia obrotu przez zdobycie nowych firm. (10002)

Kto oszczędza

zabezpiecza sobie i swej rodzinie dobrobyt na przyszłość.

Rozumnie czyni, kto zaoszczędzone pieniądze lokuje w znanych sobie i zasługujących na zaufanie bankach.

Odkładając tylko po 10 zł. miesięcznie do banku na 8% otrzymasz wraz z procentami po 10 latach kwotę przeszło 1 800 zł. po 20 latach przeszło 5.700 zł., po 30 latach przeszło 14.100, a po 40 latach przeszło 32 500 zł., podczas gdy trzymając pieniądze w domu, będziesz miał po 10 latach 1.200, po 20 latach zł. 2.400, po 30 latach zł. 3.600, a po 40 latach zł. 4.800.

Nie zwlekaj zatem z założeniem sobie książeczki oszczędnościowej w najbliższej Spółdzielni Kredytowej.

Wkłady od 1 zł. począwszy przyjmują:

Bydgoszcz,	Spółdzielczy Bank Bydgoski
„	Bank Ludowy
„	Spółdzielczy Bank Kredytowy
Inowrocław	Bank Ludowy
Miasteczko	„
Nakło	Spółdzielczy Bank Kredytowy
Zuin	Spółdzielczy Bank Kredytowy

— Falszerz weksli. Niejaki Leon Paradowski, liczący lat 26, z Nakła, rzekomo malarz, przybył do Bydgoszczy i zamieszkał przy ulicy Grunwaldzkiej 25, począł dopuszczać się tutaj brzydkich sprawek. A mianowicie, puścił on w obieg kilka weksli z podrobionymi podpisami niejakiego Jana Błocha i jakiegoś Jankowskiego. Po puszczeniu w obieg weksli i to na dosyć poważną sumę, ulotnił się z Bydgoszczy jak kamfora. Ostrzeżenie przed przyjmowaniem weksli od oszusta, którego przy spotkaniu należy oddać w ręce policji.

Józef Leliwa - Daszkiewicz

Marysienka

Pocz. w święta o 3³⁰, 5³⁰, 7¹⁵ i 9¹⁰.
Bilety wolnego wstępu w niedzielę
i w poniedziałek nieważne.

**Najwspanialszy
święteczny program!**
Artystyczna wersja ro-
mantycznego królew-
skiego dramatu p. t.

Zakazany owoc

W roli junackiego króla
kochanka
Ramon Novarro

Pełna uroku akcja odsłania
tajemnice rodziny królewskiej
tajemnice idące wbrew roz-
sądkowi politycznemu i wy-
nikające stąd konflikty.

Arcydzieło to
zaczynaj
oglądać od
początku
przedsta-
wienia.

Kronika „Sokoła“.

Sokolstwo Okręgu V-go w Bydgoszczy, przygotowuje się do uroczystego obchodzenia Konstytucji 3-go Maja.

Akademja.

W dniu 1-go maja, o godz. 20-ej, odbędzie się w sali Strzelnicy uroczysta akademja ku uczczeniu Konstytucji.

Program akademji obejmuje: 1) Hymn narodowy, wykona orkiestra „Sokoła“ 3-go; 2) Słowo wstępne wygłosi wiceprezes Okręgu drh. Sokołowski; 3) Mazurek 3-go Maja, wykona orkiestra „Sokoła“ 3-go; 4) Ćwiczenia na drążku — „Sokół“ 1-szy; 5) Deklamacja — Henio Potocki; 6) Tańce narodowe — Żeńskie Tow. Gimn. „Sokół“; 7) Jednoaktówkę p. t. „Werbel domowy“, odegra sekcja teatralna „Sokoła“ 3-go; 8) piramidy i żywe obrazy wykona „Sokół“ 5-ty.

Capstrzyk Sokoli.

Dnia 2-go maja wieczorem, Sokolstwo bydgoskie weźmie udział w capstrzyku, tworząc osobny oddział z druhow umundurowanych, z własną orkiestrą. Miejsce i czas zbiórki zostaną podane później.

Dnia 3-go Maja całe Sokolstwo staje do pochodu. Jest rzeczą niewątpliwą, iż występ ten będzie najliczniejszy z dotychczasowych. Dowodem tego są zabiegi przygotowawcze poszczególnych gniazd, które zwołują specjalne zebrania, by przygotować całość jak najlepiej. Przewodnictwo Okręgu kładzie silny nacisk na Zarządy gniazd w tym kierunku. Dla potrzebujących czapek sokolich podajemy, że czapki wyrabia członek „Sokoła“ 3-go drh. Światalski, posiadający swój skład przy ul. Niedźwiedziej. Mundury uroczystościowe na dogodnych warunkach można nabywać u drh. Pokorskiego, ul. św. Trójcy 14. Mundury polowe wyrabia firma Bracia Mateccy, Rynek marszałka Piłsudskiego.

PROGRAM W KINACH.

CORSO. W niedzielę premiera wielkiego podwójnego świętecznego programu na który składa się najlepszy film ulubienca publiczności Toma Mixa w 10 aktach p. t. „W niewoli szeika“, oraz piękny film sensacyjny z życia dziecka zachodu p. t. „Szakal Prerji“. W roli głównej bohaterki Big Boy Williams. Początek o godz. 2.30. Dla dzieci i młodzieży dozwolone.

KRYSTAL na czas święteczny pozyskał jeden z najwspanialszych obrazów znanych najwspanialszych ludzi na świecie Pat i Patachon w świetnej komedji „Zaczarowany dywan“, w której występują jako właściciele „rakietowego“ autobusu, wybawcy z niewoli arabskiej europejczyków za pomocą zaczarowanego dywanu oraz wiele innych przygód, pełnych komizmu i nowych pomysłów. Nadprogram farsa „Uczniowskie figle“ i „Zabawa na lodzie“.

MARYSIENKA na święteczny program daje rozgłosno o wybitnych wartościach artystycznych dramatu p. t. „Zakazany owoc“. Dworska współczesna akcja wbrew racji politycznej uchyla rąbek tajemnic króla. W roli głównej junacki Ramon Novarro.

NOWOŚĆ Premiera „Niebieska myszka“. Tak brzmi miano najnowszego filmu „Ufy“ który skrzy się dowcipem i humorem, błyskawiczną akcją, wytwarzającą mnóstwo przeabawnych i niesłychanie komicznych sytuacji. Wielkoświatową „Niebieską myszkę“ słusznie więc nazwano „szampanem“ między filmami. Role główne kreuje cudna Jenny Ingo, Harry Holm, Hans Inkiermann, Albert Paulig i inne wybitne sily. Nadprogram ciekawe aktualności „Tygodnik filmowy“ oraz „Plazy i gady“.

„ODRODZENIE (ul. Miedza 2) wyświetla w I. i II. święto wspaniałego świętecznego programu, składającego się z pięknej komedji p. t. „Córka Zorzy“, w 10 aktach. W roli głównej Bebe Daniels. Nadprogram arcyzabawna komedjka w 2 aktach p. t. „Papiń synek“. Początek seansów o godz. 4, 6 i 8.

PAW wystawia wielki święteczny program szlagier obecnego sezonu p. t. „Truciciel“ z największym tragikiem świata Conradem Veidtem. Bydgoszcz urzy „Truciciela“ przed Warszawą i innymi większymi miastami. Miłość, zdrada, podstęp i nienawiść są misternie wplecione w tło tego wspaniałego obrazu. Prócz tego bogaty nadprogram.

WOJSKOWE wyświetla podczas obu świąt wspaniałą komedję z życia wojska p. t. „Góra rezerwistów“. Nadprogram tygodnik Paramountu i komedja.

Fuzja gniazd.

Sprawa połączenia gniazd pierwszego z trzecim, zainteresowała nawet osoby stojące poza sokolstwem. Wszyscy zgodnie wyrażają opinie, iż czyn ten będzie miał bardzo dodatni wpływ na rozproszkowane społeczeństwo. Sama uroczystość połączenia ma być urządzona podniosło.

Inne wiadomości.

Gniazdo sokolic urządzi w dniu 11-go maja popis gimnastyczny wszystkich zastępów. Szczególnie polecamy zobaczyć ćwiczenia młodzieży.

„Sokół“ Konny, weźmie udział w capstrzyku. Jak nam donoszą, druhowie nasi zabiegają u Towarzystwa Wyścigów, by w tym roku urządzono na torze w Kapuści-

skach specjalny bieg dla sokołów. Bieg ten wzbudzi wielkie zainteresowanie w Bydgoszczy, Grudziądzu i Toruniu, gdzie istnieją oddziały konne „Sokoła“. „Sokół“ 1-szy posiada już wzorową drużynę ćwiczących, a Zarząd wspólnie z Zarządem „Sokoła“ 3-go rozważa i pracuje nad planem wspólnej pracy organizacyjnej i technicznej. Kierownictwo oddziału piłki nożnej oczekuje odpowiedzi od krakowskich drużyn ligowych, które zaproszono do Bydgoszczy.

„Sokół“ 3-ci wyszkolił w ostatnim roku liczną drużynę sanitarną, i posiada już kilku wyszkolonych egzaminowanych instruktorów w tej dziedzinie.

Obecnie po gniazdach brzmi jeden okrzyk: wszyscy do pochodu w dniu 3-go Maja! Drużyny ćwiczące, sekcje sanitarne, orkiestry sokole, oddziały piłki nożnej, młodzież, sokolice, starsi — wszyscy do szeregu!

Mordercy śp. ks. Robowskiego w Sądkach — ujęci w Bydgoszczy.

Dwaj mordercy z całym cynizmem przyznali się do zbrodni. — Dokonali oni jeszcze innych napadów rabunkowych.

Policja śledcza w Bydgoszczy aresztowała we wtorek, dnia 15 bm. niejakiego **Stolca Józefa** za współudział w dokonaniu morderstwa na śp. ks. Robowskim w Sądkach, powiat Wyrzysk.

Gdy w łączności z tem zamierzała policja aresztować głównego sprawcę niejakiego Ptaka Feliksa, tenże uprzedzony o aresztowaniu Stolca uciekł i ukrył się poza Bydgoszczą. Wydział śledczy natychmiast wysłał telegramy pościgowe we wszystkich kierunkach, na skutek których został dnia 18 bm. rano aresztowany we Wągrówcju przez

tamt. posterunek P. P. Ptak Feliks i przytransportowany do Bydgoszczy do dyspozycji tut. Wydziału śledczego. Stolec badany do późnej nocy przyznał i ujawnił, że Ptak wraz z nim dokonał morderstwa na śp. ks. Robowskim. Dalej zeznał Stolec, że obaj wymienieni dokonali całego innego szeregu włamań na terenie miasta Bydgoszczy. Oprócz tego dokonali rabunku w dniu 1 stycznia br. na plebanji w Sierakowicach na Pomorzu.

Dalsze szczegóły oraz fotografię uwięźni się po świętach w prasie.

Bandyta napadł na stacji w Janikowie Dolnym

na funkcjonariusza kolejowego i oddał do niego strzał rewolwerowy.

W nocy z 18 na 19 bm. nieznany jakiś bandyta wpadł z rewolwerem w Janikowie Dolnym, powiat Gniezno i strzelił z nienacka do pełniącego służbę nocną funkcjonariusza kolejowego Jana Owczarka. Kula ugodziła Owczarka i przeszła na wylot przez płuca. Po dokonaniu swego zbrodniczego czynu, bandyta zbiegł. Owczarek odstawiony zo-

stał do szpitala w Gnieźnie. Stan jego jest ciężki, lecz istnieje nadzieja utrzymania go przy życiu.

Niewiadomo, czy w tym wypadku zbrodniarzowi chodziło o dokonanie aktu zemsty, czy też był to napad rabunkowy. Policja prowadzi energiczne dochodzenie.

HUMOR I SATYRA.**„Z wielkiego świata“.**

Na święta przyjechał do domu syn, który dla dokończenia praktyki zawodowej od roku przebywał kolejno w kilku większych miastach.

Podczas wieczery ojciec kichnął. Syn zachowuje się tak, jakby tego kichnięcia nie zauważył.

— Ładnie się wykształciłeś w grzeszności — odzywa się ojciec — zapomniałeś, że jak kto kichnie, to mu się mówi: „na zdrowie!“.

— To przestarzały zwyczaj, kochany ojciec — odpowiada syn — teraz w wielkim świecie możesz pęknać z kichania, a ikt się słówkiem nie odezwie.

Wątpliwej wartości przysługa.

Pan: — Ach, upadł mi kotlet na podłogę, jeszcze go pies porwie.

Pani: — Niech się pan nie boi, przymam na nim nogę...

W księgarni.

— Proszę o książkę: „Mężczyzna jest panem domu“.

— Zechce pan się udać do następnego pokoju, w którym się mieści dział „Legenda i baśnie“.

Najodpowiedniejsza para.

Po pogadance z przyrody w wiejskiej szkole nauczyciel zadaje pytania.

— Kiedy jest najodpowiedniejsza pora do zrywania owoców?

Dzieci chwilę milczą. Nagle mały Marcin podnosi rękę.

— Mów — zachęca nauczyciel.

— Jak właściciela ogrodu niema w domu, a pies podwórzowy uwiązany na łańcuchu...

Za późno...

— Dobrze, że pani przyszła, bo chcę panią uprzedzić, że mężowi grozi redukcja.

— Maż mój sobie z tego nic nie robi.

— No, no, czy ma tak poważne poparcie?

— Nie... Tylko właśnie dziś rano umarł, o czym przysłałam pana naczelnika zawiadomić.

Ciekawa siostrzenica.

Anusia skłamała wobec swej ciotki, która z tego powodu upomina ją poważnie:

— Jak byłam w twoim wieku, Anusiu, to nigdy nie kłamałam.

— A od którego roku życia zaczęła ciotka kłamać? — zapytuje ciekawie roztropna Anusia.

To dziwne, ale...

— Jak się pan nazywa?

— Kalisz.

— To dziwne. Jest miasto tej samej nazwy.

— Tak, ale to nie ja.

ZABAWY I KONCERTY.

— Tow. gimn. „Sokół“ X. urządzi w drugie święto Wielkanocne wieczorek familijny w sali p. Prochowskiego (Park) na Wielkich Bartodziejach. Początek o godz. 18. Zarząd zaprasza serdecznie wszystkie warstwy bydgoskiego obywatelstwa.

Zabawę taneczną w drugie święto Wielkiejnocy na sali p. Kocerki urządzają pracownicy f-my Blumwe. Początek o godz. 18. Przygrywać będzie doborowa orkiestra.

— Tow. śpiewu „Odrodzenie“ urządzi w II. święto zabawę wiosenną w sali „Starej Bydgoszczy“ przy ul. Grodzkiej. Początek o g. 19. Komisja dokłada wszelkich starań, by pobyt gościom uprzyjemnić. Prócz tego doborowa orkiestra.

— Zabawa pracowników „Kabel Polski“. W drugie święto wielkanocne urządzi filja „Kabel Polski“ Chrzęć. Zjedn. Zawodowego w Bydgoszczy zabawę taneczną w salach Strzelnicy przy ul. Toruńskiej. Początek zabawy o godz. 6. Szanowne Obywatelstwo uprasza się o poparcie powyższej zabawy.

— Stow. Młodych Polek „Szarotka“ przy parafji św. Wincentego a Paulo urządzi w drugie święto 21. bm. o godz. 18 wieczornicę, na którą uprzejmie zaprasza Zarząd.

— S. M. P. „Brzask“ - Fara urządzi w drugie święto wieczorek humorystyczny - sceniczny z przedstawieniem, o godz. 7 w Domu Katolickim przy Farze, na który Szan. Obywatelstwo m. Bydgoszczy zaprasza jak najuprzejmiej Zarząd.

KRONIKA POLICYJNA.

— **Włamanie i kradzież mieszkańca.** Dnia 16 bm. włamali się jacyś złodzieje do mieszkania p. Józefa Dureckiego, przy ulicy Poznańskiej 14 i skradli na szkodę tegoż portfel z zawartością 110 zł, a na szkodę jego sublokatora p. Franciszka Piotrowskiego 20 zł, 3 fotografie i legitymację. Podejrzany o dokonanie tej kradzieży jest niejaki Wacław P.

— **Kradzież strychowa.** Dnia 16. bm., jakiś nieznany złodziej włamał się na stych domu przy ulicy Sowińskiego, gdzie skradł na szkodę zamieszkały tam p. Idy Wollert jedną pierzynę i dwie poduszki.

— **Kradzież kosza z bielizną.** Dnia 16. bm., nieznany sprawca skradł p. Siederowi Gustawowi, zamieszkałemu przy ul. Długiej 17, kosz, w którym znajdowało się: 6 koszul, 6 par kalesonów, ubranie niebieskie do pracy, 4 pary skarpet i 3 chusteczki do nosa. Kosz skradziony został w chwili, gdy go p. S. pozostawił chwilowo bez dozoru na ulicy Sienkiewicza, przed domem nr. 22, a sam wszedł do sklepu dla poczynienia zakupów. Gdy wkrótce wyszedł ze sklepu, kosza już nie było.

— **Kradzież drobiu.** Do chlewa p. Antoniego Pokorskiego, przy ulicy Gajowej 40, włamali się w nocy z 15 na 16 bm., jacyś nieznani złodzieje i skradli 8 kur i jednego koguta, które na miejscu ubili.

**Wszelkie doborowe nasiona
ogrodowe - leśne - polne**
oraz
**cebulke sadzonke (dymke),
buraki pastewne**
seradele, koniczyzny i wszelkie tra-
wy również (10094)

nawozy sztuczne
poleca
St. Szukalski
Bydgoszcz, ul. Dworcowa 95a, Tel. 839, 1162.
Cennik bezpłatnie

— **Kradzież narzędzi malarskich.** Dnia 16. bm. skradziono p. Józefowi Walczakowi, zamieszkałemu przy ul. Nakielskiej 128 narzędzia malarskie, wartości 37 złotych. Kradzieży dokonał niejaki S., zamieszkały przy ulicy Glinki nr. 20.

Nie zapomnij odnowić przedpłaty!

W myśl obowiązujących u nas przepisów pocztowych pp listowi **tylko do 25-go** każdego miesiąca przyjmują przedpłatę na gazety — na następny miesiąc lub pozostałe do końca kwartału miesiące. Kto dotąd

„Dziennik Bydgoski“ na maj
nie zaprenumerował, winien się **dziś** zdecydować.

WINIAKI WINKELHAUSEN RUMY LIKIERY ZAKŁADY PRZEMYSŁOWE WINKELHAUSEN T.A. STAROGARD-POMORZE ZAŁ. 1846 ARAKI

Nagrodzone na P. W. K. Państwowym Złotym Medalem.

37889

Ostrzeżenie.

Pojawił się znowu na naszym terenie jakiś błękitny ptaszek, który podając się za Telesfora Hoffmana i legitymując się jakąś fałszywą legitymacją, jako urzędnik sądowy, naciąga firmy na kredyty, wystawiając bezwartościowe weksle. Ostrzeżenie przed tym osobnikiem, którego w razie napotkania, należy oddać w ręce władz policyjnych.

— **Kradzież piwniczna.** Nieznani sprawcy skradli dnia 16 bm. z piwnicy domu przy ulicy Nawzgorze 3, — 9 butelek wina, 2 butelki soku i 3 centnary węgla, na szkodę p. Stanisława Kaźmierczaka, zamieszkałego tamże.

— **Kradzież roweru.** Nieznany złodziej skradł dnia 16 bm. panu Marjanowi Zawadzkiemu, zamieszkałemu przy ulicy Jagiellońskiej 60, rower męski, marki „Weltadler” nr. rejestracyjny 1364 Bydgoszcz, z wolnym biegiem, niski, ze zwykłą kierownicą bez rączek. Rower skradziono w chwili, gdy go p. Z. pozostawił chwilowo bez dozoru przed gmachem ekspedycji towarowej P. K. P.

— **Ukradł rower.** Dnia 16 bm. nieznany sprawca skradł z zamkniętego chlewa rower na szkodę p. Władysława Uczynskiego, zamieszkałego przy ulicy Nawzgorze 41, rower marki „Typ-Tep” nr. 59, wartości 150 zł, z nr. rejestracyjnym 2359 Bydgoszcz.

— **Ujęto: 3 pijaków, 1 za oszustwo, 3 za kradzież, 1 za współudział w morderstwie i 2 niewiasty za przekroczenie przepisów policyjno-obyczajowych.**

Z RUCHU WYDAWNICZEGO.

Nakładem Instytutu Bałtyckiego ukazała się przed kilku tygodniami ostatnia publikacja Kazimierza Smogorzewskiego p. t. „Propaganda korytarzowa za granicą”, która niewątpliwie zaciekawi licznych czytelników interesujących się aktualnym zagadnieniem stosunku państw zachodnich do kwestji t. zw. „korytarza”.

Autor skrzętnie zebrał to, co propaganda niemiecka zdziałała dotychczas we Francji, Anglii, Włoszech i Ameryce. Dla czytelnika polskiego, nie śledzącego piśmiennictwa politycznego w innych krajach, znajdzie się w publikacji p. Smogorzewskiego dużo informacji nowych i ciekawych.

Autor, znany i ceniony za granicą publicysta, jest korespondentem szeregu pism polskich

Poradnik dla rolników.

Ujednostajnienie terminów płatności podatku gruntowego oraz składek ubezpieczeniowych.

W „Dzienniku Ustaw” nr. 14 z dnia 1 marca bież. roku ogłoszona została ustawa z dnia 12. 2. 1929 r., której mocą następuje ujednostajnienie terminów płatności podatku gruntowego oraz składek ubezpieczeniowych od ognia w Powszechnym Zakładzie Ubezpieczeń Wzajemnych, w sposób następujący: podatki gruntowe wraz z oddzielnym dodatkiem mają być płacone w dwóch ratach półrocznych: I rata w ciągu miesiąca kwietnia, II rata w czasie między 15 października a 15 listopada. W ten sposób i w tym samym czasie ma być uiszczana w urzędach gmin i magistratach. Składa on przymusowe ubezpieczenie budowli od ognia na podstawie rejestrów poborowych sporządzonych przez Powz. Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych.

Min. Spraw Wewnętrznych w sprawie szarwarków.

W okólniku Min. Spraw Wewnętrznych z dnia 21. II. 1930 r. (nr. S. F. 480/1) w sprawie gospodarki finansowej związków komunalnych i postępowania władz nadzorczych w stosunku do związków komunalnych, znajdujemy następujące ciekawe wskazówki, dotyczące zawsze aktualnej i nieuregulowanej dotąd sprawy szarwarków.

Rozdział IV. ustawy drogowej z dnia 10. 12. 1920 (Dzien. Ustaw R. P. z 1921 r. nr. 6, poz. 32) daje gminom możność wprowadzenia świadczeń

oraz redaktorem miesięcznika „La Pologne”, wychodzącego w Paryżu, posiada już w swoim dorobku literackim szereg prac w języku francuskim i angielskim, informujących zagranicę o Polsce. Szczególny rozgłos uzyskała praca p. t. „La Pologne, l’Allemagne et le Corridor”, przetłumaczona na język angielski.

Ukazanie się wspomnianej publikacji jest bardzo na czasie i należy wyrazić nadzieję, że spotka się ona z jak najzyczliwszym przyjęciem ze strony wszystkich interesujących się zagadnieniem obrony Pomorza i naszych granic zachodnich. Cena jest bardzo przystępna, bo tylko 2,50 zł.

KSIĄŻKI NADESLANE.

„Jak uczyć o klimacie?”, Konstanty Bzowski. Książnica Atlas.
 „Ćwiczenia do gramatyki języka niemieckiego”, Karol Zagajewski. Książnica Atlas.
 „Przewodnik i wzory metodyczne do nauki

języka niemieckiego”, kurs niższy, Dr. Jan Jakóbiec. Książnica Atlas.

„Zbiór ćwiczeń i zadań z fizyki”, część II, Waldemar Zillinger. Książnica Atlas.

„Nouveau Cours Pratique de Français”, première partie, E. Deb. Arct, Warszawa.

„Dom kobiet”, sztuka w 3 aktach, Zofja Nalkowska. Gebethner i Wolf, Warszawa.

„Krwii ofiarnej cześć”, ks. bp. dr. Władysław Bandurski, Warszawa 1928.

„Zbiorek modlitw do Matki Boskiej Bolesnej”, J. Zofja Drac, Warszawa 1930.

„Na Golgotę”, ks. W. Kalińska. Wyd. „Kronika Rodzinna”, Warszawa, Podwale 4.

„Pionierzy”, Bohdan Pawłowicz. Wyd. „Pionier”, Warszawa 1930.

„Oblubieńcy”, M. Benisławska. Tow. Wyd. „Bluszcz”, Warszawa.

„Psychologia grupy”, Willian. Me-Dougall. Książnica Atlas, Warszawa.

„Stany Zjednoczone Ameryki Północnej”, Roman Dybowski. Książnica Atlas, Warszawa-Lwów.

I-szy Krajowy Kongres Eucharystyczny w Poznaniu.

(KAP) Przygotowania do ogólnopolskiego Kongresu Eucharystycznego w Poznaniu idą w szybkim tempie. W tym tygodniu odbyło się zebranie sekcji literacko-prasowej pod przewodnictwem ks. infułata Kłosa. Ustalono listę osobistości i wydawnictw, które mają być proszone o wzięcie udziału w pracach sekcyjnych, pozatem uchwalono wydać jednodniówkę z głosami wybitnych pisarzy katolickich. Na głównego referenta tej sekcji proszono JE.

Ks. Arcybiskupa Teodorowicza ze Lwowa.

Kierownik sekcji unjonistycznej, ks. kan. Rutkowski, organizuje komitet ogólny, do którego będą zaproszeni wybitni działacze unjonistyczni oraz wysła zaproszenia do biskupów obrządku grecko-katolickiego i ormiańskiego o wzięcie udziału w Kongresie oraz o odprawienie podczas kongresu nabożeństw w tych obrządkach w jednym z kościołów poznańskich.

Cenna pamiątka jubileuszowa T. C. L.

Jak wiadomo, wydano z okazji 50-lecia istnienia TCL sliczne jubileuszowe żetony emaljowane, które zdobić winne w okresie obecnej rocznicy pierś każdego patrioty-oświatowca.

Dochód bowiem z tych żetonów (cena 2,— zł) idzie na realizację haseł rzuconych przez Radę i Zarząd Główny T. C. L., mianowicie na wzniesienie Jubileuszowego Domu Oświatowego T. C. L. w Poznaniu i nowego Uni-

wersytetu Ludowego w Bolszewie, nad polskim morzem.

Nalepki 3-cio Majowe.

Zbliżająca się chwila Święta Narodowego 3. Maja, tego roku bardziej uroczysta wobec rzadkiego Jubileuszu 50-lecia pracy na niwie oświatowej T. C. L. — woła już obecnie o zaopatrzenie się na czas w nalepki 3. Majowe — pod względem ceny bardzo przystępne (10 gr za sztukę), a z punktu widzenia artystycznego wykonania, przedstawiające cenną pamiątkę.

Do nabycia bezpośrednio w biurze Centralnym T. C. L., Fr. Ratajczaka 16, w Poznaniu.

ODPOWIEDZI REDAKCJI.

Fr. Zemetka, Jarocin. Odpowiedź wysłałmy przed dwoma tygodniami.

Fr. Dywalski, Nakło. Informacyj udzieli Izba Przem.-Handl. w Bydgoszczy, Nowy Rynek 8.

J. C., Gąsawa. Prosimy o wcześniejsze informacje.

Niepodpisanemu. Gawędy Janka Obłeciwiata są własnością „Przewodnika Katolickiego”. Przedruk nie jest dozwolony. Duchową własność należy tak samo szanować jak — prywatną.

J. W. — Sepólno. List otwarty jest za obszerny i dlatego umieścić nie możemy.

St. G. — Nakło. Ich wstrętna demagogia i wszetecznictwo polityczne znane jest wszystkim.

H. Budniewski, Kowalewo. Ma Pan słuszność. Wszelka biurokracja jest zabójcą dla twórczej pracy. Przy sposobności wiadomości Pana wykorzystamy.

Do Wiela. Przeniesienie pomnika Derdowskiego jest dla nas rzeczą niezrozumiałą. Prosimy o bliższe szczegóły, co u was ks. Wrycza wyprawia.

S. R-cki, Gniewkowo. Spóźnionych wiadomości nie przyjmujemy.

J. Kleinschmidt — Niechorz. Odpowiednie zażalenie należy skierować pod adresem Zarządu Okręgowego Związku Kas Chorych w Poznaniu.

Szumiński — Orzełek. Wynosi 461,25 zł; do powyższej kwoty należy doliczyć zaległe odsetki, unormowane skalą procentową w księdze hipotecznej.

M. Ros... — Grudziądz. Sprawę tę poruszamy przy nadarżającej się okazji

Z życia towarzystw.

Bydgoskie Towarzystwo Wioślarskie. Plenarne zebranie odbędzie się w piątek, 25. bm. wiecz. o godz. 8 w sali hotelu Lengninga. Uprząż się o punktualne i liczne przybycie.

„Halka”. W pierwsze święto występuje chór podczas mszy św. o godz. 12 w południe w kościele Pojezuickim. Zbiórka o godz. 11,45 przy wspomnianym kościele. Komplet koniecznie.

XXI Okręg Wielkp. Związku Kół Śpiew. Konferencja prezesów i dyrektorów wszystkich towarzystw śpiewaczych w sprawie „Święta Pieśni” o nagrodę wędrowną okręgu, odbędzie się w środę, dnia 30. bm. o godz. 20 w lokalu „Pod Lwem”.

O. P. N. „Sokół” V. W poniedziałek, 21. bm. zawody I. i II. druž. Schadzka w sobotę 19. bm. o godz. 20 u p. Kamińskiego.

K. S. „Ruch”. Zawody zapowiedziane w drugie święto nie odbędą się.

Tow. Uczniów Kupieckich. Zebranie plenarne w środę, 23. bm. o godz. 8 wiecz. w sali p. Mollera, plac Piastowski. Ważne sprawy.

Oddział Kolarzy „Sokół” V. Z powodu statuty Bydgoszcz — Toruń — Bydgoszcz, stawia się wszyscy druhowie w środę, 23. bm. na stadionie miejskim o godz. 7,30. Trening we wtorek na szubińskiej szosie o godz. 6.

„Sokół” III. Ćwiczenia w sobotę, 19. bm. zwyczajne walne zebranie odbędzie się w środę 23. bm. o godz. 19,30 w hotelu Lengninga.

Sokół konny. Zbiórka w drugie święto dn. 21. bm. o godz. 6,45 przed koszarami 16 p. ul. w umundurowaniu galowym.

Zebranie Tow. Rzemieślników Polsko Kat. odbędzie się w niedzielę, 20. bm. w salce przy kościele św. Trójcy.

Sokół IV. Bielawy. W drugie święto 21. bm. gra w koszykówkę dwóch drużyn z Sokółem Nakło. Zbiórka druhow z rowerami o godz. 8 rano u druha prezesa; reszta o godz. 10 na dworcu.

Kalendarzyk zebrań Ch. D.

POLSKIE STR. CHRZ. DEM.

W dniu 27 bm. odbędzie się zjazd Chrzęśc. Dem. w Bydgoszczy, przeto wzywam skarbników wszystkich poszczególnych Kół Ch. D., którzy zalegają ze składkami, aby je raczyli natychmiast uregulować. Jest niezbędnie potrzebne w tym celu, aby sekretarjat mógł się wyliczyć z pobranych znaczków od skarbnika okręgowego. **Sosnowski, sekr.**

Bank Polski płacił w dniu 19. 4. 30 za:

dolary amerykańskie	8.86—8.85
funtów szterlingów	43.201/2
franki szwajcarskie	172.24
franki francuskie	34.821/2
marki niemieckie	212.04
guldeny austriackie	172.68
szylingi austriackie	125.19
liry włoskie	46.591/2
korona czeska	26.31.

Firma St. Szukalski

[Bydgoszcz, płaćła w ostatnich dniach za:

Koniczyna czerwona	160—200
Koniczyna biała	200—300
Koniczyna szwedzka	220—180
Koniczyna żółta w łuskach	060—070
Koniczyna żółta	120—140
Inkarnatka	200—220
Przelot	120—100
Tymotkę	40—45
Rajgras krajowy	160—180
Seradele	28—26
Wykę latową	28—30
Wykę zimową	50—60
Peluszkę	26—24
Groch polny	26—28
Groch Wiktorja	32—30
Gorzecyę	50—56
Rzepak	00—00
Rzepak letni	80—85
Siemie lniane	70—80
Konopie	070—80
Proso	40—50
Tatarkę	25—028
Mak biały	130—140
Mak niebieski	130—120
Lubin niebieski siewny	20—23
Lubin złoty siewny	26—30

wszystko za 100 kg.

Stan wody na Wiśle dnia 19 kwietnia.

Zawichost —, Płock 1.20, Fordon 1.42, Grudziądz 1.64, Piekło 1.22, Einlage 2.32, Warszawa —, Toruń 1.35, Chełmno 1.33, Korzeniewo 1.85, Tczew 118, Schievenhorst 2.56.

RESTAURACJA I WINIARNIA
W. LUCKWALD NAST.
 W pierwszym dniu świąt Wielkanocnych zamknięta.
W dniu drugiego święta
 polecam moją pierwszorzędą kuchnię warszawską oraz do-
 brze pielęgnowane napoje wszelkich gatunków. (10139)
 Tel. 173. Marszałka Focha 9. H. Böhke.

Zaraz po świętach
 otwieram przy moim handlu delikatesów i towarów kolonialnych
specjalny dział
win, likierów i wódek
 krajowych i zagranicznych. (10146)
B. SCHMIDT, ul. Gdańska 22.

Kup los, spróbuj u mnie szczęścia!
 w której głównej wygranej **750.000 zł** oraz dalsze wysokie wygrane
Co drugi los musi wygrać! 10142
 Cena losu w każdej klasie $\frac{1}{1} = 40$ zł, $\frac{1}{2} = 20$ zł, $\frac{1}{4} = 10$ zł.
Ciągnięcie w dniach 17 i 19 maja b. r.
 Zamów jeszcze dziś, a szczęście Cię nie minie.
KOLEKTURA LOTERJI PAŃSTWOWEJ
STANISŁAW JAROS
 Bydgoszcz, Gdańska 38, tel. 17-95, P.K.O. 211.196.
 Zamówienia zamiejscowe skutecznie się odwrotnie.

NA POLSKIE DROGI-POLSKI ROWER

ROWERY
 Z MARKĄ „ŁUCZNIK”
 DO NABYCIA W CAŁEJ POLSCE.
 PRODUKCJA
 PAŃSTWOWYCH WYTWÓRN UZBROJENIA WARSZAWY
 Fabryka Broni w Radomiu.
 Główny Przedstawiciel: KAROL REIZIG, Warszawa, 170 Krzyżaka 25

SPRZEDAŻ:
 WARSZAWA, ODDZIAŁ 9, ul. A. JOZEFOWICZA 1-2
 LWÓW, ADAMOWICZA 34, ul. AUTOMOTOWA
 LWÓW, RAJAŻ SAJMAK 7, AUTOMOTOWA
 ŁÓDŹ, KILIBORSKO 78, ul. DROGOWA
 WILNO, ZAMALKA 11, 2 NABRODZI
 NOWOGRODZK, GŁOZDZIENKA 1, AUTOMOTOWA
 POZNAŃ, POZECZKA 7, ul. H. HOMERUS
 LUBLIN, ZAMOJNA 5, ul. W. RADOMI
 BRZEŹĆ, ul. 3-50 MAJA 24, J. PELMA
 ŁÓDŹ, WYCHYLEN 20, ul. KOKOSZKO
 RADOM, ul. 3-50 MAJA, ul. OLSZYCH

Ogłoszenie.
 Wydział VIII Magistratu (Urząd Budownictwa Namiennego) podaje niniejszem do wiadomości, iż w celu ustalenia cen za prace i dostawy przy konserwacji budynków miejskich na okres budżetowy 1930/31 wydaje specjalne drukowane formularze cenników generalnych w formie ślepych kosztorysów na poszczególne kategorie robót, mianowicie:
Cennik A. Roboty ziemne i pomocnicze
 B. „ murarskie
 C. „ ciesielskie
 D. „ blacharskie
 E. „ dekarzkie
 F. „ stolarskie i ślusarskie (okucia)
 G. „ szklarskie
 H. „ zdunskie
 I. „ instalacyjne, (kanalizacyjne, wodociągowe, gazowe, i centr. ogrzewanie)
 J. „ elektrotechniczne
 K. „ malarskie
 Cenniki po wstawieniu odnośnych cen należy składać do dnia 15 maja 1930 r. godz. 12-tej w Wydziale VIII, ul. Jana Kazimierza 3, I ptr. Na podstawie zaferowanych cen Magistrat ustali cenniki generalne obowiązujące w danym okresie wszystkich przedsiębiorców, którzy chcieliby się podjąć robót lub dostaw przy konserwacji budynków miejskich.
 Formularze nabyć można od dnia 1 maja b. r. w Wydziale VIII w godzinach urzędowych w cenie ad A, D po 2 zł, E, F, G, H, J, K po 3 zł, B po 4 zł, C i I po 5 zł. (10087)
 Bydgoszcz, dnia 18 kwietnia 1930 r.
Wydział VIII Magistratu miasta Bydgoszczy.
 (—) Inż. arch. Raczkowski
 radca budownictwa.

Państwowym
Medalem Złotym Rz-plitej Polsk.
i Wielkim Złotym Medalem P. W. K. 1929
 oznaczone zostały
pianina i fortepiany
A. Drygas
 Bydgoszcz, Długa 18
 OKAZYJNE PIANINA
 w cenie złotych 1800.—
 Rok zał. 1898

Piekarnię
 wraz z oberżą dużą kościelną wieś, wpiata 10 tys. sprzedam. Fortuna, Bydgoszcz, Wzgórze Dąbrowskiego. (10138)

Motocykl
 z przyczepką okazynie sprzedam. Osini Wiatrakowa 8. 10110

Ślusarskie
 narzędzia korzystnie do oddania. Nakielska 14, I ptr. 10111

Karuzele
 łańcuchowy i kreolina z wozem pakunkowym i światłem elektrycznym tania sprzedam. Uruchomienia zobaczyć można w święta Wielkiejnocy w Nowem, Pom. 9781

Gramofon
 z płytami tania na sprzedaż. Kujawska 41 lewo, zegarmistrz. 10108

Pian
 okazynie sprzedam. Czerwińska, Świętojańska 16. 5840

Rower
 damski na sprzedaż. Piękna 25. 10091

Austro
 Daimler kareta 17/60 S. K. 6 osobowa w bardzo dobrym stanie z powodów gospodarczych bardzo korzystnie na sprzedaż. K.S. Auto Bydgoszcz, Gdańska nr. 19, tel. 1274. (10097)

Bandonja
 104 głosów mało używana i harmoni m. Mentzenbauer Accord-Harmonium) tania na sprzedaż. Wiad. Nakielska 52a, parter. (10124)

KUPNA
Szukam
 wodnego młyna z wałcami w dzierżawę, do przejęcia mam 4-8 tys. Stempski, Lubawa, Pomorze. (10126)

POSAĐY WOLNE
Samotny
 uczciwy, rzetelny przedewszystkiem trzeźwy człowiek potrzebny zaraz jako domowy (portier) Hotel Dworcowy, Bydgoszcz, Zygmunta Augusta 9. (10140)

Uczeń
 i uczennica fryzjerska potrzebni. Świętojańska 10. 5839

POSAĐY POSZUKUJĄ
Krawcowa
 zna pierwszorzędą pracę garderoby damskiej pragnie użyć spokoju na wsi, 8 godzin pracy za utrzymanie. Zgł. do Dzien. Bydg. pod „Wieś”. 10130

Krawcowa
 zna pierwszorzędą pracę sukien, płaszczy, pociąganie futer, przerabianie poleca się na majątek 3 zł dziennie. Oferty do Dz. Bydg. pod „Krawcowa”. (10129)

Inteligentna
 osoba, w średnim wieku poszukuje posady do prowadz. gospodarstwa u samotnego pana, świad. dobre. Oferty do Dzien. Bydg. pod „Osoba J.” 10118

Początkująca
 która ukończyła kursa handlowe z dobrem świadectwem poszukuje posady za skromnym wynagrodzeniem. Łask. zgł. do Dz. Bydg. pod „A. A. 1000” 10107

MIESZKANIA
Pokój
 kuchnia 500 zł za 3 lata. Główczewski, Stawowa 28. 10121

POKOJE
Na
 pokój przyjmę drugiego pana. Hetmańska 10. (5841)

Pokój
 wynajmę. Kordeckiego 14, I prawo. 10125

RÓŻNE
Wesołe
 miasteczko będzie czynne tylko oba święta, imprezy dotychczas w Bydgoszczy nie widziane, na plan ul. Hetmańskiej, gdzie ubiegłego roku stał Cyrk Medrano. 10092

Dziecko
 za własne do oddania, dziewczynka ładna, zdrowa, 10 mies., kat., brunetka. Zgłoszenia pod „A. 100.” do Dz. Bydg. 10119

Poszukuje
 10-12 tys. zł. na pierwszą hipotekę nowo-wybudowanego domu w Bydgoszczy. Oferty składać do Dzienika Bydg. pod „12 tys.” (10112)

Wypożyczam
 samochód ciężarowy. Kujawska 27, tel. 1864. (10131)

MATRYMONIALNE
Kawaler
 lat 30, solidny, miłego charakteru, rutynowany fachowiec, posiadający obecnie przedsiębiorstwo przemysłowe w dzierżawie, poszukuje panny z lepszej rodziny z majątkiem lub z przedsiębiorstwem w branży maszynowej względnie elektro-technicznej, w celu matrymonialnym. — Młoda wdówka niewykluczona. Oferty z fotografią, której zwrot z dyskrecją zapewniam do Dz. Bydg. pod „1900”. (10110)

Student
 lat 23, katolik, poszukuje w celu matrymonialnym panią mogącą umożliwić zakończenie studiów. Zgłosz. do Dzien. Bydg. pod „Przyszłość”. (10128)

20-30.000 zł
 pożyczki poszukuje. Do- stateczne zabezpieczenie i wysokie oprocentowanie kapitału zapewnione. Of. pod „Pożyczka” do Biura Ogłoszeń IRO Bydgoszcz. Herm. Frankego 3. (10137)

Kongresowiłanka
 akuszerka lat 26 z powodu braku znajomości poszukuje na tej drodze męża o dobrej duszy. Panowie urzędnicy kolejowi, ewent. wojskowi zechcą nadsyłać swe oferty do filij Dzien. Bydg. pod „Kwiat”. 5837

LOTERIA JAPANSKA

Losy
 21 Loterii Państwowej Klasowej
 Główna wygrana
zł. 750.000
 pozatem wygrane
 po zł. 350.000, 250.000, 150.000, 100.000 itd.
 na ogólną sumę
zł. 32.000.000
 Co drugi los wygrywa
Ciągnięcie 17 i 19 maja.
 $\frac{1}{4}$ losu 10.— zł $\frac{1}{2}$ losu 20.— zł $\frac{1}{1}$ los 40.— zł

Kolektury moje — dzięki wyjątkowemu szczęściu —
 cięszą się w całej Polsce nadzwyczajnym powodzeniem.
Największa i najszcześniejsza kolektura
Juljana Langerera, Poznań
 Warszawa: Dworzec Główny | Centrala: Wielka 5
 Gdynia: ul. Staromiejska | Oddział: Fredry 3
Telefon 16-37.
P. K. O. 212475.
 Zamówienia załatwiamy
 odwrotną pocztą. 8892

Tu wyciąć:
Zamówienie.
 Niniejszem zamawiam do I-ej klasy 21-ej Loterii Państwowej
 ..... $\frac{1}{4}$ Los a 10.— zł
 ..... $\frac{1}{2}$ „ a 20.— zł
 ..... $\frac{1}{1}$ „ a 40.— zł
 Należność zł ..... uiszczyć natychmiast po otrzymaniu losów blankietem nadawczym P. K. O. 212475.
 Imię i nazwisko: .....
 Dokładny adres: .....

Pięgi
 złote piamy, opalenie uszu, biały skórę pod gwarancją aptekarza Jana Gadebuscha

„Axela” - Krem
 $\frac{1}{2}$ stoika 2,50 zł, $\frac{1}{1}$ stoika 4,50 zł, do tego mydło „Axela” i kaw. 1,25 zł. Do nabycia w drogeriach, składach aptecznych, perfumeryj i aptekach lub wprost w firmie 9916

J. Gadebusch, Poznań, ul. Nowa nr. 7.
 W Bydgoszczy do nabycia w następujących aptekach: Apteka pod „Aniołem”, ul. Gdańska, Apteka pod „Lubieżem”, Gdańska 5, Apteka Kuzi, ul. Długa, Apteka Piastowska, Pl. Piastowski, Apteka pod Koroną, Dworcowa 74, Apteka Rochon, ul. Niedźwiezia, Apteka Umbreit, Okole. W drogeriach: Bogacz, Dworcowa 94, St. Różeński, Gdańska 23, M. Szulski, Okole, ul. Grunwaldzka 133, Drogerja pod Lubieżem Gdańska 5, Drogerja pod Lwem Sienkiewicza 48, J. Gluma, ul. Dworcowa 19a, H. Gundlach, Poznańska 4, W. Heydemann, Gdańska 20, R. Górski, Zbożowy Rynek 8, B. Kiedrowski, Długa 64, L. Kindermann, Dworcowa, Kopczyński, ul. Śniadeckich, H. Kaffler, ul. Gdańska 22, J. Owczarek, ul. Grunwaldzka nr. 13, K. Sierk, ul. Gdańska 48, M. Walter, ul. Gdańska 47, „Sawonia” ul. Długa 20, C. Schmidt ul. Śniadeckich, A. Schiefelbein Bocianowo 1, W. Koronowiec, Drogerja St. Korz. Białobłonie, Drogerja A. Olszki i Apteka J. Warda, W Olsiu, drogerja A. Kłonecki, W Łobżenicy: apteka J. Reinholz, W Tucholu: drogerja St. Wawrzynowicz.

Najtaniej
 zakupisz wszelkie artykuły sportowe, całkowite urządzenie tenisowe, piłki nożne, instrumenty muzyczne, brzytwy, maszyny do golenia, strzyżenia, lustra, tekt. (10006)
Długa 50, tel. 948.

POLECENIA
Zdrowie
 odzyskało miliony chorych na płucę, żołądek, nerwy, nerki, reumatyzm etc. używając zioła lecznicze Dr. O. Wojnowskiego. Broszurki gratis. Wysła się za pobraniem. Do nabycia tylko w drogerji Minerwa, Bydgoszcz, Śniadeckich 42a. (10134)

Swetry
 i wszelkie trykociarskie prace wykonuje Kaczorówna, ul. Hermana Franko 3. 10120

SPRZEDAŻE
Dom
 na sprzedaż pod bardzo korzystnymi warunkami z powodu przeprowadzki. Wolne mieszkanie o 5 pokojach i skład kolonialny z mieszkaniem o 3 pokojach, nadający się także na każdą inną branżę. Oprocentuje się na 14% rocznie. Cena kupna 52 tys. zł. Bliższych informacji udzieli Specht, Swiecie, (Pomorze), ulica Polna nr. 3. 10103

Heblarka
 fabrykat Blumwe, automatemna cyrkularka, fabrykat Kuhnel, Meissen zbyteczna, zatem tania do oddania oraz bieżaco trociny. Gustav Kobelt, tartak Zimne Wody, Bydgoszcz, Toruńska 48, tel. nr. 2148. 10135

Lekki 5831
 rolwóz, wózek na resorach i powózę sprzedam tania. Szanownej klienteli donoszę, że posiadam egzamin kucia kuni, kóję po przystępnych cenach. Rożek, Grunwaldzka 35.

Na raty
 miesięcznie
EXPRESS 20 zł.

Kromczyński, Poznań
 Aleje Marcinkowskiego 5.
 Agenci do sprzedaży maszyn do szycia potrzebni.

Pan Minister Sprawiedliwości zamianował mnie

notarjuszem

na okręg Sądu apel. w Poznaniu.

Adwokat Michał Celewicz
BYDGOSZCZ, Zacisze 5. — Tel. 811
Bydgoszcz, d. 18. 4. 1930. (5770)

Licytacja samochodu.

W środę dnia 23-go kwietnia, o godz. 11-tej przedpołudniem, sprzedawać będę w sprawie spornej przy ulicy Sienkiewicza 20a, w warsztacie:

samochód 2 osob.

10033) marki „Chevrolet” 4 cylindrowy.
Michał Piechowiak
zaprzyśnięty taksator i licytator, Długa 8, tel. 1651.

II przetarg.

Dyrekcja Lasów Państwowych w Bydgoszczy, ul. Jagiellońska 21, wyda przedsiębiorcy wyluczenie kamieni nad nowo-budującą się szosą Świdwie-Sępólno w nadleśnictwie Lutówko pow. Sępólno, a mianowicie:

- wyluczenie około 220 m³ krawężników
- „ „ 1550 m³ kamieni podkładowych
- „ „ 200 m³ klinów
- „ „ 1400 m³ szabru.

Oferty, sporządzone według zasad, wyluszczo-nych w warunkach przetargu oraz w przepisach o ofertach na wykonanie robót budowlanych w administracji Lasów Państwowych należy nadesłać po-czą, względnie złożyć osobiście, najpóźniej do dnia 26 kwietnia 1930 r. do godz. 10-tej rano w Wydziale Budowlano-Technicznym Dyrekcji Lasów Państwowych w Bydgoszczy z dołączeniem kwoty na wadium, które należy złożyć w Wydziale Rachuby i Kasowości w wysokości 5% oferowanej kwoty.

Oferty, nieodpowiadające warunkom powyższym, nie będą uwzględniane. (9960)

Zastrzega się prawo wolnej ręki w powi erzeniu robót bez względu na wysokość oferowanej kwoty, lub nie oddanie żadnemu oferentowi.

Dyrekcja Lasów Państwowych w Bydgoszczy.

Łąki Nadnoteckiej

14 i 11 morg położonej niedaleko kolei i Osieka, na dogodnych warunkach do nabycia. Zgł. przyjmuje **Bank Ludowy — Wyrzysk.** (9977)

Dom Rowerów

Koronowo, ul. Kościuszki 5
poleca 10036
wszelkie przybory
Warsztat reparatorny.

Cegłę i kl.

stary i nowy format
sufitówkę
w różnych rozmiarach
oferują po korzystnych
cenach 9208

Ceramiczne Zakłady
Bydgoszcz
Chodkiewicza 8-18
Tel. 1800.

Autobus

30 miejsc siedzących w ruchu, w najlepszym stanie sprzedam z powodu wyjazdu za bezcen. Do przejęcia 4000 zł, reszta za rok. Zgłoszenia do filii Dzien. Bydg. pod „Auto-bus”. 5776

Dom
z ogrodem w Bydgoszczy, Dąbrowskiego 21, 10 mieszkań po 2 i 3 pokoje, jeśli zaraz sprzedam za 35 tys. zł, wpłaty 28 tys. Wiadomość u zarządcy. 10031

Wydzierżawie natychmiast dom podwórzowy składający się z pokoju, kuchni i 5 innych większych ubikacji z osobnym wjazdem przy ul. Reja 1 w Bydgoszczy. Oferty pod „100” do Dz. Bydg. Grudziądz. (9995)

OSZACOWANIA

taksy nieruchomości i budynków, orzeczenia, plany, kosztorysy, statystyczne obliczenia oraz wszelkie roboty murarskie i ciesielskie wykonuje

Edmund Jażdżewski
budowniczy
zaprzys. znawca w budownictwie
Bydgoszcz, ul. Gdańska 81
Tel. 1134. (6817) Tel. 1134.

Kursy samochodowe
Z. Kochańskiego
w Bydgoszczy
3 Maja 14a, tel. 1185
szkołą szoferów zawodowych oraz amatorów
Patent. podw. kierownika przyspiesza naukę jazdy. Prospekt wysła się na życzenie. — Zapisy przyjmuje się codziennie.
Egzamina w Woj. Pozn. lub Pomorskim zależnie od miejsca zamieszkania.
Dla osób całodziennie zajętych specjalne kursy wieczorne od godz. 17 do 19-tej
30508

Meble

jadalnię, sypialnię i pokoje męskie dębowe, orzechowe, palizandrowe i sosnowe, także różne meble pojedyncze i wyściełane w wielkim wyborze na dogodnych warunkach, najtaniej poleca **Zieliński**
Bydgoszcz 5373
ul. Śniadeckich 43.

Chcesz otrzymać posadę?

MUSISZ
UKOŃCZYĆ

KURSY FACHOWE

KORESPONDENCYJNE
PROF. SEKUŁOWICZA

Warszawa, ulica Żurawia 42e.

KURSY WYUCZAJĄ LISTOWNIE buchalterji, rachunkowości kupieckiej, korespondencji handlowej, stenografji nauki handlu, prawa, kaligrafji, języków obcych: angielski, francuski, niemiecki, pisania na maszynach, pisowni i gramatyki polskiej. Po ukończeniu

EGZAMIN I ŚWIADECTWO.
Żądajcie prospektów.

Chcesz otrzymać posadę?

Zegarki

z amerykańskiego nowego złota

„AMER. D'OR” niczem się nie różni od prawdziwego złota 14 kar. tylko za **zł. 8.75**. Uwaga: Zegarki nasze nie mają wspólnego z zegarkami innych reklam. Wysyłamy pocztą za załączeniem elegancki zegarek. Chód dzwiczny, na kamieniach. Wyregulowa-

ny do minuty z gwarancją za dobry chód na 8 lat. 2 szt. 17 zł., 4 szt. 32.50, 6 szt. 47.50. Lepszego gatunku 11.50, 15, 18, 21, 25, 35 zł. Na ręce z paskiem nikielowe 14, 17, 20, 25, 30, 35, 40, 50 i 57 zł. Kryły Anker z trzema kopertami ameryk. zł. 16.75, 19, 22, 26, 30, 35, ręczne z paskiem lepszego gatunku 20, 25, 37, 45, 55, 65. Budziki stołowe 15, 17 i 20, lepszego gatunku 25, 30 i 40 zł. Łańcuszki z nowego złota po 2.15, 3, 3.75, 4.85 i 6 zł. Zegarki REKLAMOWE kieszonek marki „Chronometr” NIKLOWE po cenie 5.87, 2 szt. 11.00, 3 szt. 17.20, 5 szt. zł. 28.50, 7 szt. 39.50, 10 szt. 55.85. Za koszta przesyłki i opakowania płaci kupujący.

Fabryczny skład genewskich zegarków **Józef Jakubowicz, Warszawa, Sienna 27, Oddz. 93.**

Firma egzystuje od roku 1900. Nagrodzona wieloma złotymi medalami i krzyżami. Mnóstwo listów dziękczynnych. Z powodu braku miejsca zamieszczamy niektóre.

Sz. P. Józef Jakubowicz
Niniejszem zamawiam zegarek z am. złota. Jest to już trzeci zegarek. Z poprzednich jestem bardzo zadowolony. Teodor Bławat, kierownik szkoły Klonia.

Dobry zegarek kupisz tylko w znanej we wszystkich dzielnicach kraju firmie **J. Jakubowicz, Warszawa.**
Wyciąć, Zachować. Rekomendować. (6087)

Samodzielnego

książkowego

biegłego bilansisty, korespondenta polsko-niemieckiego poszukujemy od 1. VIII. br. względnie wcześniej. Reflektujemy tylko na energicznego, samodzielnego pracownika. Tylko pisemne zgłoszenia z podaniem referencji, odpis świadectw oraz wymaganym wynagrodzeniem do

S. A. Hadroga, Hurt. Drog. Apteczna
Bydgoszcz, Matejki 1.

Ekspedjentkę

do działu bielizny i trykotaży z dłuższą praktyką poszukujemy od 1. V. 30. lub od zaraz. (10029)

J. Pilaczyński i Ska

Bydgoszcz, Gdańska 163. (Gmach Hotelu pod Orłem).

BACZNOŚĆ! — ZASTĘPCY!

Poszukujemy zdolnych zastępców dla nowego, zagrani- cą z niebywałym powodzeniem wprowadzonego, ludowego systemu oszczędnościowego z premjami.

Oftarujemy najwyższą prowizję w gotówce ewent. stałą pensję miesięczną i wszelkie możliwe udogodnienia.

Prosimy skierować oferty na adres: Lwów, 9918) I. skrytka pocztowa Nr. 304.

Poszukuję zaraz lub później

4-6 pokoj. mieszkania

w pobliżu kościoła św. Trójcy. Of. pod „B. T. 4-6” do Dziennika Bydgoskiego. (5790)

Dwa duże pokoje

w centrum miasta na parterze z oddzielnym wejściem odstąpię na biura handlowe od 1-go kwietnia br. Zgłosz.: Marszałka Focha 75, parter lewo. (5288)

Wyciąć!

Zachować!

Wezwanie

do wszystkich
mężczyzn

kobiet i dziewcząt!

Z okazji 50 letniego jubileuszu mojego przedsiębiorstwa, powołałam do życia organizację, której celem jest skuteczna walka z niezliczonymi chorobami włosów, które rozmnożyły się w społeczeństwie, a które wśród większości przechodzą całkiem niespostrzeżenie, ponieważ nie wywołują żadnych bólów.

Moja wieloletnia praktyka w dziedzinie pielęgnacji włosów zapoznała mię z tysiącami przypadków, u których skutkiem nieświadomości danych osób, już w wieku dziecięcym, przez zamieranie korzeni — włosów całkowicie zaginęły a przez to jakiegokolwiek zabiegów celem ich odzyskania były beznadziejne.

Te przypadki, które należy tłumaczyć jedynie i wyłącznie zupełną nieświadomością danych osób, że choroba wogóle istnieje, nagromadziły się w ostatnich latach w ten sposób, że naszemu pokoleniu grozi niebezpieczeństwo całkowitej utraty tej wspaniałej ozdoby, jaką stanowią włosy.

Z tego powodu uciekałam się do bezwarunkowo koniecznego środka zapobiegawczego, a mianowicie:

zupełnie bezpłatnego dla wszystkich badania włosów

i spodziewam się, że we Waszym własnym interesie poprzecie mnie w tem gorliwie.

Wszystko co macie uczynić, to wypełnić sumiennie zamieszczony obok kwestionariusz i zaraz przysłać go do mnie.

Badanie włosów jest całkiem bezpłatne, nie wahajcie się więc ani mówcie przypadkiem, że nie potrzebujecie tego. Każdy musi się upewnić o stanie zdrowia swoich włosów i skóry głowy zanim będzie zapóźno. Z chwilą gdy na moją prośbę wypełnicie staranie kwestionariusz, tem samym już dokonacie znacznego kroku naprzód w interesie zdrowia społecznego.

Ten odcinek z pytaniami dokładnie we wszystkich punktach wypełnić i wraz z kilkoma w ostatnich czasach wyczesanymi włosami wysłać pod adresem

Anna Csillag Kraków, Wielopole 5-248

w celu bezpłatnego zbadania, przyczem pod gwarancją zobowiązuję się do zachowania zupełnej dyskrecji w każdym wypadku, jak również do tego, że pismo to archiwuję moich nie opuści.

Proszę pisać wyraźnie!

Tu odciąć

Nazwisko	Jeżeli tak, jakie? .....
Adres	Czem pielęgnuje pan(i) włosy? .....
Zajęcie	Czy próbował(a) pan(i) już jakiegoś środka na włosy bezskutecznie? .....
Wiek	Jeżeli tak, jakie? .....
Czy cierpi pan(i) na wypadanie włosów?	Czy ma pan(i) fryzurę chłopięcą czy długie włosy? .....
Czy ma pan(i) łupież?	Czy włosy pana(i) są rzadkie albo gęste? .....
Czy włos pana(i) jest suchy czy tłusty?	Czy cierpi pan (i) bóle głowy? .....
Czy skóra głowy jest wrażliwa?	Załączyć 25 gr. w znaczkach pocztow. na odpowiedź.
Czy w ostatnim czasie przebył(a) pan(i) jakie choroby?	

NASIONA

warzywne - kwiatowe - polne

poleca

HANDEL NASION

WEDEL & Co. Bydgoszcz

Długa nr. 19. Telefon 820.

— Cenniki wysyła się na żądanie. — (6709)

Tapety - Ceraty - Linoleum

8710 **S. Stryzyk, Bydgoszcz, Długa 34.**

Szczeście

uśmiecha się temu, kto kupi los Loterii Państwowej w mej kolekturze, jednej z najszcześniejszych w Wielkp. i na Pomorzu. Stale wysokie wygrane!

1/4 losu 10 zł., 1/2 losu 20 zł., cały los 40 zł.

Główna wygrana **750.000 zł.**

Co drugi los wygrywa.

St. Jankowski

Kol. Loterii Państw. Bydgoszcz, Długa 1.

P. K. O. 209580.

Ciągnięcie I kl. już 17 i 19 maja. (9740)

Zamówienia skuteczniam odwrotnie, dołącz. do losu blankiet wpłaty na P. K. O.

Zywa reklama niezawodny środek

Na Pow. W. K. w Poznaniu d. monstrował się ten chłopiec, u którego pół twarzy w piegach, wą, grach itp., zaś druga połowa odświeżona kremem „Malina” i zupełnie czysta — żądać w aptekach i drogerjach Perf. — W razie braku 19261

„Pharmachemia”

Bydgoszcz wskaże adres lub wysła pocztą zł. 2.50, próbną 1.00 zloty.

Dom

o 2 pokojach i kuchni, 2 chlewy — masywnie budowane, ogród warzywny i owocowy, nadające się na każde przedsiębiorstwo, jest natychmiast na sprzedaż. Cena 6 500 zł, wpłata 4 500 zł, reszta na hipotecę.

Ksawery Balwiński, Lekno pow. Wągrowiec.

Wytwórnia rowerów „Juwel”

poleca rowery solidnego wykonania, masywne, gwarantowane na 10 centnarów nośności. Wielki wybór. **BYDGOSZCZ. Grunwaldzka 144.**

Pomorskie Stowarzyszenie Ubezpieczeń w Toruniu

Adres telegr.: „Postow” - Toruń — Nr. telef. 174 i 267

Dyrekcja: w TORUNIU, ul. Żeglarska nr. 26 (dom własny)

Reprezentacje:

w TCZEWIE, Rynek 7 (dom własny) - tel. 184   w GRUDZIĄDZU, Książęca 7 - tel. 602   w GDYNI, Świętojańska - tel. 13-24
przyjmuje

UBEZPIECZENIA OD OGNIA

budynków i ruchomości, przedsiębiorstw fabrycznych, przemysłowych, rolnych i t. d. po najniższych taryfach i na dogodnych warunkach.

UBEZPIECZENIE OD GRADOBICIA

na najdogodniejszych warunkach.

Komisarze i agenci we wszystkich większych miejscowościach Pomorza pośredniczą w zawieraniu ubezpieczeń i udzielają wyjaśnień.

9915

Jastrzębie Zdrój

(wojew. Śląskie, pow. rybnicki).

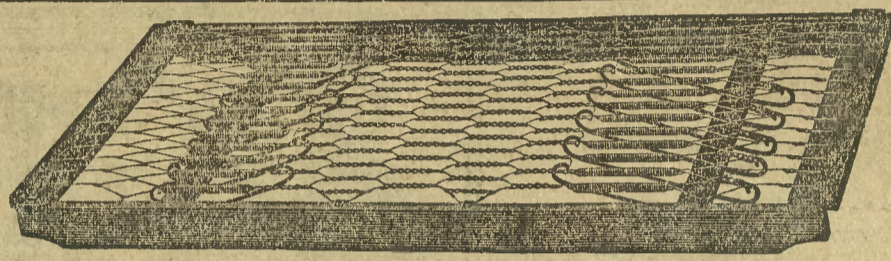
Solanka jodobromowa, najsilniejsza radjoczynna z polskich wód

Najsukuteczniej leczy:

Artretyzm, reumatyzm stawów i mięśni, ischias, choroby kobiece, zapalenia nerwów, choroby kości i skóry, niedokrwistość, nerwice, katar drog oddechowych, stany wyczerpania umysł. i fizyczn.

Kąpiele węglkowe, solankowe, borowinowe, inhalatorjum, wodol. elektroelektrowniwo.

Sezon od 1. V. do 1. XII. — Kolej, poczta, telefon w miejscu. — Codziennie koncert dobor. orkiestry wojsk. w parku. — Całodzienne utrzymanie wraz z pokojem od 9—13 zł. Wszelkich informacji udziela Zarząd kąpielowy. 9337)

9824

Materace patentowe - Materace nakładane - Garnitury klubowe - Kanapy - Leżaki
ulica Gdańska nr. 157, III podwórze
Bydgoska Fabryka Mebli Wyściełanych Tow. z ogr. por.
Materace patent. oddane rano do przeróbki lub naprawy wieczorem gotowe na miejsce. Sprzed. sprzętyny i wszelk. części druczane.

Bawić można się a przytem oszczędzać!!

Kabaret Teatr Jazzband

Wszystko mass w domu!

Kupno pierwszorzędno kompletu radjo-instalacji Philipsa teraz dostępne każdemu na raty po 35 złotych miesięcznie przy wpłacie 50 złotych. Szczegóły u firmy

„Radjolavox” Król. Jadwigi 9
Telefon nr. 2101. 1528

NASIONA

warzywne, kwiatowe, polne, buraki pastewne oryg. hodowli Buszczyńskiego i t. p. we wyborowych gatunkach polecają:

Żółtowski i Ziółkowski
Bydgoszcz

ul. Długa 20   Telefon 21-65
Cennik wysyłamy bezpłatnie. (9437)

Płaski zegarek

z wiecznym nietłukącym się szkłem
Ostatni wynalazek XX wieku

Tylko zł 5.50

Wysyłamy pocztą za zaliczeniem, elegancki zegarek nikielowy „Chronometr”. Chód dzwiczny na kamieniach, wyregulowany do minuty z gwarancją za dobry chód na lat 10. — Lepszego gatunku z świeżym cyferbl. zł 7.70, 9.50, 11.50. „A. MOSER” 15, 18, 21, 23, 35. Na rękę meskie lub damskie z pasmem zł 10, 12, 14, 20. Kryły ANKIER z nowego francuskiego złota 18.50, 20, 25 zł. Budzik stolowe zł 13, 15, i 18. Dzwiki z nowego złota zł 1.50, 2.50, 3.50 i 4.50. Za koszt przesyłki płaci kupujący. (9333)

POLSKA SPÓŁKA ZEGARMISTRZOWSKA „PERFECTWATCH” 6 Warszawa, Nowolipie 8 m. 25
Moc listów dziękczynnych.

August Latte

Mleczarnia, serownia i hurtownia sera

Telefon nr. 1108 Bydgoszcz Św. Trójcy 12e dostarcza po najniższych cenach dziennych wszelkie gatunki 5357

sera, wędliny rybne, marynaty rybne jak śledzie opiekane, śledzie zaw. jance, moskaliki itp.

Dostawa pocztą i koleją.   Cenniki gratis. Składnica serów deserowych marki „Chłopiec w kapeli”.

Praktyczne Nowości:

Najnowszy aparat do cerowania pończoch, ubrań, bielizny itd. Cena z poczeniem zł 2,50. Maszynka samolubująca, mowy, dzieli itd. zł 1,80. Ostatnia Nowość: Żywe lustro, wzbudza śmiech do rozpuku zł 1,50. Aparat do haftowania i wyszywania zł 1,50. Wszystkie przedmioty razem zł 8,50. Zamówienia wykonuje natychmiast po odbiorze należności lub za zaliczką 1,50 zł więcej (9003) **Biurowalnia Walenty Kossmann, Poznań, ul. Fredry nr. 6.** Zastępcy i odsprzedawcy poszukiwani.

Gnieźnieńska Loteria na Konie

Cena losu 1 zł, 11 losów 10 zł

wyłącznie porta lub za zaliczeniem

Clagnienie 28-go kwietnia b. r.

poleca 8962

Felicja Kaschowa

koloktura Loterii Państwowej

Gniezno, ulica Tumska nr. 5

Tele. 200.

P. K. O. Poznań 207907.

Sprzedaj okazyjna!

Samochód

Opel, limuzyna 6 cyl. 7/34

4 drzwi w najlepszym stanie, mało używany na sprzedaż. 9418

J. Bohlmann

Hotel Gelhorn.

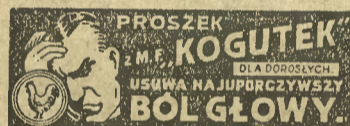
9917

Zdrowie to skarb!

Reumatyzm, artretyzm, skleroz, anemia, osłabienie ogólne, neurastenia, choroby nerek, katar żołądka, egzema, choroby kobiece, uwiad starczy i niemoc piciowa są już zupełnie uleczalne!!

Zainteresowani otrzymają bezpłatną broszurę z opinią wybitnych lekarzy, zwracając się w języku polskim pod adresem:

MR. D. ANDRAL 81, RUE TURBIGO, DEP. 15 PARIS.

Chęć nabyć proszki od bólu głowy z „KOGUTKIEM” „Migreno Nervosin”, należy żądać iskowych w oryginalnych opakowaniach Gaseckiego, znanych od lat trzydziestu. Przy zakupie proszków z „Kogutkiem” „Migreno-Nervosin” zwracajcie uwagę na opakowanie i odrzucajcie uporeczywie polecane proszki ludzaco do naszych podobne. Oryginalne opakowania po 5 proszków — pudełko 75 groszy. 9042

Komu sprawia przykreść przyjmowanie proszka, niech żąda „Kogutków Migreno-Nervosin” w tabletkach (2 tabletki odpowiadają 1 proszkowi), po 20 tabletek w pudełeczku — Cena i zł. 50 gr. — Żądać tabletek „Kogutek - Migreno - Nervosin” w oryginalnym opakowaniu Gaseckiego.

Smakotucz Szczęsnego

niedościgniona światowa marka usuwa rolnikowi trud i zbogaca się gospodarza. **Smakotucz Szczęsnego** najlepsza domieszka do holowli i szybkiego tuczenia świń i trzody. Zbadana i poświadczona przez stację doświadczalną Pom. Izby Rolniczej w Toruniu pod L. dz. chem 2863/29 M. L. 1029.

Żądać wszędzie tylko w oryginalnym opakowaniu po 10, 25 i 50 kg., gdzie niema wysyła:

Fabr. chem. „Smakotucz”

Stefan Szczęsny, Toruń Św. Katarzyny 3

Zastępcy poszukiwani. (9908)

9908

Sadzonki leśne i drzewa owocowe

dostarczają po najniższych cenach. Wykonuje się fachowo: zalesienia nieużytków, zakładanie parków i plantacji owocowych. (8530)

Bracia Kunca

szkółka leśna, Sępólno-Lutowo.

PIANINA

pierwszorzędna jakość materiału i precyzyjne wykonanie o to zasady fabryki pianin **O. Mojewski**, Bydgoszcz, Pomorska 65, Tel 2060. Niskie ceny. Dogodna spłata. Długoletnia gwarancja. (9045)

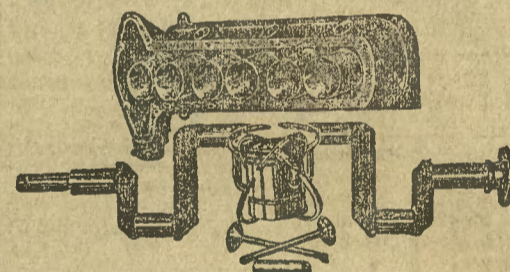
„SYRENA” FABRYKA NICI I TWYSTÓW

właśc. T. A. Hermel

Telefon 20-72 BYDGOSZCZ Promenada 5

poleca nici specjalnie dla konfekcji w różnych kolorach.

Wełna zefirowa w różnych kolorach, nici glansowane na gwiazdach i na kłębkach, twysty do cerowania w ca. 50 kolorach i twysty jedwabne.

Szlifowanie cylindrów

na (7160) najnowocześniejszej i najprecyzyjniejszej szlifierce w całej Polsce.

„Autoarma” Sniadeckich 45, telefon 18-24.

RAKIETY TENISOWE

w wielkim wyborze oraz wszelkie przybory do ten. dobre naciagi i reperacje szybko i tanio z gwarancją za fason i statosć naciagu. — Ceny reklamowe. — Dogodne warunki służy. — Otwarte cały dzień. (9018)

B. PAUL, ul. Piotra Skargi 3.

Fotograf kieszonkowy

dokonywujący zdjęcia w jednej minucie

2. W parku, 3. Uroczą tancerka,

4. Teściowa w kieszeni, 5. Niusia na plaży

oraz 5 innych czarujących nowości - razem za bezcen - 5 zł. Na koszt przys. załącz. 1.50 zł

Wytwórnia Nowości Warszawa, Karmelicka 15.

Żelazo, blachę, gwoździe,

osie i buksy do wozów

odkładnie, lemiesz

podkowy

śruby i nity (23397)

poleca po przystępnych cenach

Fab. JULJ. MUSOLFF

Tow. z ogr. poreką

ul. Gdańska 6 BYDGOSZCZ Tel. 26 i 1650

†

Dnia 17 kwietnia o godz. 10,30 rozstała się z tym światem po długiej i ciężkiej chorobie, opatrzona kilkakrotnie Sakramentami św. moja najukochańsza córka, nasza droga nigdy nie zapomniana siostra i ciocia ś. p.

Stefanja Francówna

przeżywszy lat 23, o czym donosi w smutku pogrążona

Rodzina.

Zielonczyn, Bydgoszcz, Fordon.

Pogrzeb odbędzie się w drugie święto o godz. 17-tej z domu żaloby w Zielonczynie. (10030)

†

W piątek, dnia 18-go b. m., o godzinie 18 rozstała się z tym światem po długich i ciężkich cierpieniach, opatrzona Sakramentami św., moja najdroższa żona, nasza kochana matka, siostra, teściowa, ciocia i babka

ś. p.

z Sobkowiaków

Marja Figaszewska

w 57 roku życia, o czym donosi w nieutulonym smutku pogrążona

Rodzina.

Eksportacja zwłok odbędzie się we wtorek, dnia 22 kwietnia o godz. 17 z domu żaloby, ul. Gdańska 76 (koszary 15 p. a. p.). (10115)

†

W piątek dnia 18 kwietnia 1930 r. o godz. 4-tej rano zmarła nasza uczciwa ekspedjentka

ś. p.

Stefanja Skorówna

przeżywszy lat 23.

W Zmarłej tracimy dzielną i znaną pracowniczkę. Niech Jej ta ziemia lekka będzie. (10133)

A. Górniak z toną
skład bławatów.

Nakło, w kwietniu 1930 roku.

†

W piątek, dnia 18 bm. o godz. 11.30 zasnęła w Bogu po długich i ciężkich cierpieniach, opatrzona kilkakrotnie Sakramentami św., nasza najdroższa matka, teściowa, babka i prababka ś. p.

z Włockowskich

Anna Oparska

w 80 roku życia, o czym donosi w nieutulonym smutku pogrążona

Rodzina.

Pogrzeb odbędzie się we wtorek o godzinie 4-tej po południu z domu żaloby ul. Niziny 24 na cmentarz Małe Bartodzieje.

wykonuje szybko i tanio

Klepsydry „Drukarnia Bydgoska”

(Dziennik Bydgoski) ulica Poznańska 29-30

5003)

Nagrobki

we wielkim wyborze — z kamieni naturalnych i sztucznych po cenach nisko kalkulowanych. Celem zmniejszenia wielkiego zapasu, ceny do 15-go kwietnia znacznie niższe.

MARMUR — POSADZKI „TERRAZZO” — STOPNIE

Specjalność: sztuczny granit. Równocześnie poleca się garnitury na umywalki z sztucznego marmuru w pierwszorzędym wykonaniu.

Zal. 1905 **J. Job, Bydgoszcz** Telef. 476
Wystawa: ul. Dworcowa 48. Fabryka: ul. Rejtana 7.

Restauracja i Sniadalnia

„Pod Strzechą”

w pierwsze święto otwarta.

10136

Zawiadomienie.

Niniejszem podaję Szanownemu Kupiectwu branży kolonialnej do łaskawej wiadomości, iż otworzyłam

wytwórnę mydła

i wyrabiam dobre i niedrogie mydła jak: **MYDŁA żółte (jedrne), białe (stoniowe), toaletowe i do golenia oraz PROSZKI do prania i szorowania** pod kierownictwem długoletniego fachowca.

Proszę o łaskawe poparcie mego nowo utworzonego czysto polskiego przedsiębiorstwa, kreślę z poważaniem

Pelagja Pyrek
właśc. wytwórni mydła i proszków pod firmą „ANPY”
Bydgoszcz, ul. Szpitalna 3. (10048)

Przetarg przymusowy.

W środę dnia 23 kwietnia br. o godz. 10-tej przy ul. Promenada 38 odbędzie się dalsza sprzedaż pozostałych jeszcze przedmiotów i to najwięcej dającemu za gotówkę:

większą ilość korpusów do bryczek i wozów, ram do klejenia desek, podwozi, około 90 sań, karoserja omnibusowa, ławy i siedzeń klozetowych.

10145) Czternasty, kom. sąd. w Bydgoszczy.

Przetarg przymusowy.

Dnia 22 kwietnia br. o godzinie 12-tej sprzedam przy Nowym Rynku, róg ulicy Wierzbickiego najwięcej dającemu za natchmiastową zapłatą:

8 płaszczy męskich wiosennych oraz 20 ubrań męskich.

10122) Woźniak, kom. sąd. z pol. w Bydgoszczy.

Przetarg przymusowy.

Dnia 22 kwietnia br. o godzinie 10-tej sprzedam przy ulicy Kościelnej 4, najwięcej dającemu za natchmiastową zapłatą:

około 200 metr. materiału na ubrania męskie.

10123) Woźniak, kom. sąd. z pol. w Bydgoszczy.

Sprzedaż drewna.

Nadleśnictwo Państwowe Jachcice, stacja kol. Bydgoszcz sprzedaje w drodze submisji w dniu 2 maja 1930 r.

dłużyc sosen. 228,29 m³ szczap opałowych sosen. 1444 mp.

Bliższe szczegóły zostały podane w czasopiśmie „Rynek Drzewny” Poznań. (10086)

POLECENIA

Gdańska 58.
Reperacja rowerów, maszyn do szycia, wszelkie części zapasowe, autogeniczne spawanie, rowery używane od 100 zł. (5893)

MEBLE

Najtańsze źródło zakupu w wielkim wyborze kompletnych pod gwarancją deb.: jadalni, sypialni, pokoi męskich, kuchni oraz mebli pojedynczych, także wyściełane solidnego wykonania własnych warsztatów na dogodnych warunkach poleca Ignacy Grajert, Bydgoszcz, ul. Dworcowa 8, telefon 1921. 9574

SPRZEDAŻE

Resztówka
320 mórg, wtem 180 mórg pszennej, buraczanej ziemi, 130 mórg zarodkowego jeziora, 10 mórg parku, własne wodociągi, zabudowania masywne, dom 10 pokoi, inwentarz martwy nadkomplet nowy, żywy 7 koni, 20 krów, 17 nierogacizny. Cena kupna 130.000 zł. wpłaty 45 do 50.000 zł. oraz przejęcie zhipotekowane 53.000 zł. Bank Rolny na lat 30. Reszta ceny kupna na dłuższe lata. Biuro pośrednicze, Malinowski, Świecie n/W., Sądowa 16. Telefon 132. (10104)

Zakład
fryzjerski z mieszkaniem, w centrum Bydgoszczy sprzedam. Świętojańska nr. 10. 5838

Dom
wolne mieszkanie, ogród, za 7.000 sprzedam. Doliński. Zbozowy Rynek 1, restauracja. 10132

Szklarnia
i skład obrazów z powodu wyjazdu tanio sprzedam Adres wskaże Dzienn. Bydg. (10081)

Młyn

wodno-motorowy. 4-piętrowy, masywny w roku 1918 automatycznie dokończony przez f-mę: Velgiebel-Cierenberg, Górny Śląsk, turbina spiralka, światło elektryczne, dynamo, przemiału na dobę 300 ctr. Bogata okolica, szosa przy młynie, 4 km od stacji, do tego 370 mórg pszenno-buraczanej ziemi. Budynki gospodarcze masywne. Dom mieszkalny, 7 pokoi, inwentarz żywy, martwy nadkompletny. — Garnitur raktorowy. Cena kupna 320.000 wpłaty 150.000 resztę na długoletnią hipotekę. Biuro pośrednicze. Malinowski, Świecie, (Pomorze), Sądowa 16, telef. 152. (10105)

Dom

III piętrowy, nowoczesny, 3 składy, przy głównej ulicy w Chełmnie, skład 3 pok. lub 5 pok. mieszkalny, dochód 7.200, cena 60.000, wpłaty 20—30.000 sprzedawca właściciel A. Majewski. (5829)

Skład
artykułów piśmiennych korzystnie na sprzedaż. Adres wskaże Dz. Bydg. 10082

Sprzedam
dom, 2 morgi ziemi. Grunwaldzka 68. Czyżkówko. 10093

Lokal
z 4 pokojowym mieszkaniem, nadający się na każdą branżę na sprzedaż. Oferty filja Dzienn. Bydg. pod „H. I.” 5827

Restauracja
w biegu z 4 pokojowym mieszkaniem, w centrum na sprzedaż. Oferty filja Dzienn. Bydg. pod „B. I.” 5827

Motocykl
2 cyl. Indian i rower tanio sprzedam. Chrobrego nr. 17 w podw. 5830

Sypialnie
kuchnie, stoły, krzesła tanio na raty. Nakielska 8, stolarnia. 10127

KUPNA

Poszukuję
domu z dobrym oprocentowaniem placę gotówką. Of. do Dz. Bydg. pod „Gotówka”. 10098

Poszukuję
majątków od 300—2000 morg lub większej dzierzawy, wpłaty odpowiednia. Oferty do Dzienn. Bydg. pod „Majątek 300”. (10099)

Kupię
używaną taczkę (karę). Zgl. A. Przybylski, Gdańska 15. 5842

POSADY WOLNE

Kamasznik
potrzebny jako współnik z gotówką do zaprowadzonego kamasznictwa. Zgłoszenia piśmienne pod „Egzystencja” do Dzienn. Bydg. 10075

Młodszego
pomocnika fryzjerskiego na stałą posadę poszukuje. Pomorska 32a. 5832

Gospoście
młoda, która musi pomagać w składzie (własna pościel) przyjmie samotny właściciel kamienicy. Zgl. z życiorysem do filji Dz. Bydg. pod „23000”. (5834)

Panienkę
do składu, do lekkich prac domowych (własna pościel) przyjmę. Zgłoszenia z życiorysem do filji Dz. Bydg. pod „25000”. 5835

Poszukuję
zaraz starszej, inteligentnej i energicznej pani do dzieci z niemieckim, najchętniej na przychodnią. Hoffmanowa, Fredry 5. 100114

Służąca
z gotowaniem, do wszystkiego potrzebna. Bydgoszcz, Okole, Grunwaldzka 143, I. 10116

Uczeń
stolarski potrzebny. Grunwaldzka 142, II pr. (100117)

POSADY POSZUKUJA

Gospodyni
lat 42, obeznaną z wykwintną kuchnią, pieczeniem ciast, zaprawianiem wyrobów mięsnych, pierwszorzędna siła zawodowa, dobra hodowlany drobiu i trzody chlewnej, osoba sumienna i obowiązkowa z 20 letnią praktyką, szuka zaraz lub później posady. Łask. zgłosz. upr. Jabłońska, Nakło n. Notecią, Ogrodowa 39a. (10080)

Poszukuję
posady jako pomocnik do składu kolonialnego lub żelaza, albo sofera. Zgłoszenia upraszam do Dzienn. Bydg. Grudziądz, pod „Pomocnik”. (10101)

DZIERZAWY

Warsztat
kołodziejski przy kuźni do wynajęcia. Zgłoszenia J. Dymek, Kościuszki 59. 5843

250 mórg
wyzdzierżawę, objęcie 10000 zł. Nowakowski, Dworcowa 69. 5828

Skład
zaraz do wydzierżawienia. Gdańska 39. (5836)

MIESZKANIA

Dwa
mieszkania, pokój z kuchnią słoneczną do wynajęcia. Flisacka 19. (10109)

6 pokoi
przy Alejach Mickiewicza, 2.000, zaraz do objęcia. Zgłosz. filja Dzienn. Bydg. pod „Komfort”. (5845)

Mieszkanie
pokój z kuchnią do wynajęcia za zwrotem remontu, czynsz zgóry. Stroma 60. 10085

Mieszkanie
6 pokojowe, słoneczne, wynajmie gospodarz Długa 19. 10093

Spiesz się...

po los I. klasy

21-szej Państwowej Loterii Klasowej

do najszcześniejszej kolektury

W. Kaftal i Ska

Katowice, ulica św. Jana nr. 16.

Konto w P. K. O. nr. 304761. (10100)

ODDZIAŁY:

Bielsko Wzgórze 21
Tarnowskie Góry Krakowska 7

Główna wygrana

zł 750.000.-

Ogólna suma wygranych

zł 32.000.000.-

na 210.000 losów — 105.000 wygrywa a więc co drugi los!!

Cena losów niezmiennona!

Cały los zł 40.—	Pół losu zł 20.—	Ćwierć losu zł 10.—
---------------------	---------------------	------------------------

W zeszłej 20-tej loterii

znów padły u nas

następujące większe wygrane:

zł 80.000.—	na Nr. 76.144
zł 40.000.—	„ „ 152.031
zł 20.000.—	„ „ 152.297
zł 15.000.—	„ „ 162.954
zł 10.000.—	„ „ 103.537

oraz cały szereg wygranych po zł 5.000, 3.000, 2.000, 1.000 i t. d.

na kilka milionów zł.

Szczęście stale sprzyja naszym graczom!!

W tem miejscu wyciąć i przesać nam w kopercie.

Do kolektury W. Kaftal i Ska, Katowice, ul. Św. Jana 16/a.

Niniejszem zamawiam ..... całych losów po zł. 40.
..... połówek po zł. 20. .... ćwierćtek po zł. 10.—

Należytość ..... złotych uiszczyć natchmiast po otrzymaniu losów blankietem nadawczym P. K. O. 804.761 przez firmę załączonym.

Imię i nazwisko: .....

Dokładny adres: .....

POLECENIA

Detektyw

wywiadowcze biuro „Argus“ Bydgoszcz, Pomorska 67 właśc. R. Skory, emer. komisarz. Wywiady, informacje, obserwacje, materiały procesowe, rozwodowy i alimentowy. Dyskrecja zapewniona. Podziękowania pisemne. 5804

Szlifiernia

ostrzy brzytwy, nożyczki. Poznańska 6. 10073

Wykorzystajcie.

Z każdego kawałka futra, mufy, kołnierza starego, wykonujemy najwykwintniejsze szyki. Stanisław Rudak, Dworcowa 64. (5807)

Panowie!

Najbardziej zniszczoną garderobę czyści, reperuje starannie, najtaniej „Ekonomia“ Dra Emila Warmińskiego 15. (5815)

12 fotografii

pocztówkowych i portret 14 zł poleca „Wiol“ Marsz. Focha 11. 5819

Wózki

dziecięce i budki nowo pociągane. Kujawska 29, Zybortowicz. 10059

Najmodniejsze

wykonanie garderoby damskiej. Ceny bardzo niskie. Czajkowska, Plac Wolności 2, I. 5816

Najstarsze

źródło zakupu! Kompletny rower 195, opona 6, łańcuch 4, pedały 4.80, łańcuch 1, wszelkie inne części sprzedaje najtaniej, reperacje wykonuje natychmiast „Rower“ Gdańska 41. (5792)

Meble!

Przy dogodnych warunkach polecam: kompl. pokoje męskie, kluby, jadalnie, sypialnie, kuchnie jako też pojedyncze meble, szafy, stoły, łóżka, krzesła, kanapy, łotele, biurka, lustra i inne przedmioty. Piechowiak, ul. Długa 8. Tel. 1651.

Reperuje

spuszczone oczka w pończochach. Podwałe 18, Izbieka. (10084)

Przyjmuje

wszelkie parasole do reperacji i pokrycia po niskich cenach. Wykonuje także na oczekaniu. A. Sagalek, Długa 7, III ptr. (5786)

Fotografia

legitymacyjna 1 zł tylko u firmy „Wiol“ Marsz. Focha 11 wykonana, władze przyjmują. (5823)

Meble

Jadalnie, sypialnie, ładne kuchnie i różne meble w wielkim wyborze od najwykwintniejszych do pojedynczych. Ceny i warunki najkorzystniejsze. Dobrzyński, Długa 4. (9454)

Fotograficzne

prace amatorskie oraz reperacje aparatów fotograficznych przyjmuje „Wiol“ Marsz. Focha 11. 5821

6 fotografii

pocztówkowych 3 zł poleca „Wiol“ Marsz. Focha 11. (5822)

Ceraty

szpagaty, linki, gurtki, wycieraczki, szcztolki różnych rodzaj, walizki, artykuły skórzane po niskich cenach. Z. Drzewiecki, Gdańska 43. (10035)

SPRZEDAŻE

Gospodarstwo

99 mórg dobrej ziemi z masywnym zabudowaniem w dobrym stanie, w dużej wiosce położony przy szosie, 8 km. od miasta powiatowego i kolei z pełnym żywym i martwym inwentarzem, na sprzedaż. Cena 72.000 zł. Wpłata 45.000 zł. Ed. Krause, Włociszew, pow. Bępnio. (10051)

Nieruchomość

w śródmieściu, dochód 3.600 rocznie, cena 30.000 sprzedam lub zamienię na większe z dopłatą 20.000 Oferty do Dzien. Bydg. pod „Nieruchomość“. 10068

240 mórg

bez inwentarza wpłaty 30.000; 130 mórg pszennej ziemi wpłaty 25.000; 60 mórg wpłaty 12.000. „Rolpol“, Bydgoszcz, Gamma 2. 5782

40 wii

w Bydgoszczy i miejscach kuracyjnych sprzedam „Rolpol“ Bydgoszcz, Gamma 2. 5826

Kamienice

przy Gdańskiej, skład, mieszkanie wolne sprzedam bardzo tania. Gdańska 41, Kolecki. 5795

Restauracje

kawiarnie, letniska, pensjonaty do oddania. „Rolpol“, Bydgoszcz, Gamma 2. 5780

Dom

w rynku sprzedam tania, skład, mieszkanie wolne. Wesolek, Koronowo, Rynek. (9362)

Kamienice

narożnikowa, skład, trzy mieszkania, elektr., wodociąg, centrum Wroniek. Kamieniec 1914 budowana, 2 składy, 4 mieszkania, elektryczność, kanalizacja, centrum Wroniek. Składy, mieszkania w o l n e, wyjeżdżając, sprzedam bardzo tania lub zamienię na kamieniec w Bydgoszczy. Stefan Kolecki, Wronki lub Bydgoszcz, Gdańska 41. 5791

Dom

nowoczesny, zabudowania fabryczne, ogromne śpielnice, własna boenica i port, nadaje się na większe przedsiębiorstwo, w centrum m. Bydgoszczy, na sprzedaż. Zgłoszenia: Bydgoszcz, Dworcowa 82, Biehniewicz. 10078

Restauracja

korzystnie do nabycia. Wolmanowa, Sniadeckich nr. 46. (10064)

Skład

rzeźniczy z urządzeniem, nadający się także na kolonjalkę, w tym 2 pok. i kuchnia oddam zaraz bardzo tania. Oferty pod „Szybkie“ do filii Dzien. Bydg. 5813

Skład

robót ręcznych z urządzeniem i towarami na sprzedaż. Oferty do filii Dzien. Bydg. pod „Ręczne“. 5825

Zakład

fotograficzny w centrum Bydgoszczy sprzedam. Listownie filja Dzien. Bydg. pod „Artos“. 5818

Sprzedam

plac budowlany kw. mtr. 40 gr. Ul. Pijarów 61. 10069

Plac

budowlany, kw. mtr. 1 zł, sprzedam. Gdańska 41, Kolecki. (5794)

Plac

budowlany sprzedam. Zgł. do Dzien. Bydg. pod „Plac budowlany“. (10062)

Plac

budowlany, wesołe położenie sprzedam. Fortuna, Bydgoszcz, Wzgórze Dąbrowskiego 5. 10090

Samochód

„Fiat 501“ limuzyna bardzo dobry, na sprzedaż korzystnie z powodu wyjazdu. Bydgoszcz 3 Maja 24, szkoła szoferów. (5798)

Zakład

fryzjerski z powodu wyjazdu tania na sprzedaż. Oferty pod „Zakład“ do Dzien. Bydg. Toruń. (10057)

Zupełna

wyprzedaż. - Z powodu zmiany sprzedaje bardzo tania: powozy i bryczki różnego gatunku, szory wyjazdowe i robocze, kanapy, leżanki i materace, zabawki itd. T. Wacławski, Chełmno, ul. Marsz. Focha 2. 5789

Zupełna wyprzedaż.

Pozy, bryczki, szory wyjazdowe i robocze, kanapy, leżanki, materace, dywany po znacznie niższych cenach sprzedaje T. Wacławski, Chełmno, ul. Marsz. Focha 2. (5788)

Kino

bardzo dobry film „Golgota“ sprzedam zaraz tania. Garbe, Grudziądz, Kościuszki 36. 10102

Rower

męski na sprzedaż. Kilińskiego nr. 2, Bielawki. 10074

Rower

damski i męski półwyścigowy jak nowy sprzedam. Warmińskiego 3, podwórce. 5805

Telefon

sprzedam. Zgł. do Dzien. Bydg. pod „Telefon“. 10063

Żaglowiec

nowy i kajak sprzedam tania. Kwiatkowska, Toruń, Szewska 12. (10011)

Pszczoły

sprzedam tania. Hysper, Czyżkówko-Szkoła. (10002)

Krowę

3 letnią tania sprzedam. Szubińska 29. 10076

2 mocne

konie (1 klacz belgijska) sprzeda W. Poczekał, Pełkowska 88, tel. 65. (10066)

Oszczędność wzbogaca
Taniej niż wszędzie
Eleganckie płaszcze damskie, ubrania i płaszcze męskie, płaszcze dziecięce, kapelusze damskie, męskie, czapki, frany, koldry, biawaty i towary krótkie tania poleca
Firma Chrześcijańska Anna Dorożyńska Firma Chrześcijańska
Bydgoszcz, ulica Długa Nr. 32.
Urzednikom i kolejarzom udzielam kredytu. 8755

Butelki

monopolowe kupuję po cenie od 5000 odbieram samochodem placę 7 gr. Oferty pod „Poznań“ do Dz. Bydg. 10067

Kupię

zakład fryzjerski w Bydgoszczy z najnowszym urządzeniem. Oferty do Dz. Bydg. pod „Zakład 4“.

Dynamo

65 volt 50 amp. kupię. Of. do Dzien. Bydg. pod „Dynamo“. 9936

Karykatury
Dziennika Bydgoskiego.
Wspaniałe album satyrycznych ilustracji do nabycia w administracji i w filjach „Dziennika Bydgoskiego“.
Cena 4,00 zł za egzemplarz. Wysyłka pocztą za poprzednim nadesłaniem należności na nasze konto P.K.O. Poznań 203713 zł 4,50, za zaliczeniem pocztowym 5,50 zł.

Kafłowe

piece na rozbiórkę na sprzedaż. Supiński, Paderewskiego 14. (5844)

Pompa

na sprzedaż. Sokoła nr. 6, Bydgoszcz. (10056)

Samochód

marki „Opel“ 4 cylindrowy (6 osobowy) używany w bardzo dobrym stanie, sprzedam. Można przerebobić na półcieżarowy Zgł. B. Jacobson, Starogard, Warszawska 16. (10052)

Elegancka

modna sypialnia, z powodu wyjazdu tania na sprzedaż. Adres wskaże filja Dz. Bydg. (5811)

Samochód

mały, 4 siedzeniowy 3/25 K. M., kompletny do jazdy, 6 opon, benzyny 12 litr. na 100 kil. z powodu wyjazdu za 2800 zł sprzedam. Sniadeckich 28, III ptr., Kosiak. (5777)

Samochód

„Citroen“ w bardzo dobrym stanie tania sprzedam. Zgł. do „Przeglądu Pomorskiego“ Chełmża. 9979

Samochód

5 osobowy w bardzo dobrym stanie korzystnie do nabycia. Piękna 25. 5796

Austro-Daimler

w dobrym stanie tania na sprzedaż Konieczny ul. Sniadeckich 46. (10065)

Wilczurę

czujną, tresowaną sprzedam z powodu wyjazdu. Leszczyńskiego 16. (10096)

KUPNA

Tresura psów.
Kupię psy wilki, doberman, bernardyn, nadające się do tresury. Bydgoszcz-Wilczak, Fr. Buda. 5775

Leżankę

używaną, nawet starszą kupię. Oferty do Dzien. Bydg. pod „Leżanka“. 10024

Poszukuje

piekarni w mniejszym lub większym mieście pow. Borkowski, Bydgoszcz, ul. Sportowa 1. (10001)

Kupię

aparat do powiększeń fotograficznych oraz przybory fotogr. Oferty pod „A. B.“ do filii Dz. Bydg. 5771

Kupię

domek lub plac w Bydgoszczy (miasto). Oferty pod „A.“ do filii Dzien. Bydg. 5801

Samochód

ciężarowy 1-1,5 tony, używany lecz w „dobrym“ stanie poszukujemy w celu kupna. „Grakona“, Onufry Gertner i Ska, Fabryka Piłników i Narzędzi, T. z o. p., Bydgoszcz, 10008

LEKCJE

Nauczyciela (iki)
konwersacji angielskiej poszukuje kilku panów. Zgłosz. do filii Dz. Bydg. pod „Angielski“. (5779)

Lekcji

gry na fortepianie i skrzypcach poza domem udziela Kliszewska, Sniadeckich 42. 5814

Lekcji

gry na skrzypcach udziela Kliszewska Sniadeckich nr. 42. 5799

Nowy kurs

koja rozpocznie się 1 maja. Nauka rzetelna. Po ukończeniu kursu świadectwa przez Ministerstwo zatwierdzone. Misiewiczówna, dypl. mistrzyni, Sienkiewicza 8. 5800

POSADY WOLNE

Fotografowania
wycieczki i dajemy stale zajęcia „Wiol“ Marszałka Focha 11. 5824

Egzystencje

pewną przez całe życie daje aparat do pospiesznej fotografii. „Wiol“ Marsz. Focha 11. Cennik i lekcję udzielamy bezpłatnie. (5820)

Freblanki

poszukuje Związek Pracy Obywatelskiej Kobiet. Siły rutynowane chcą się zgłosić ze świadectwami do p. Podgórskiej przy ul. Toruńskiej 177. (10079)

Ludzi 10000

(obojga płci) energicznych, inteligentnych i sprytnych do stałej pracy akwizycyjnej w każdym zakątku Polski, poszukuje się. Po kilkumiesięcznej próbie, ewentualna stabilizacja. Podania należy natychmiast nadesłać pod „Solidny zarobek“, Krzysztofowicz, Lwów, Legionów 1.

Panów

inteligentnych, wymownych z dobrą reprezentacją, poszukujemy natychmiast do podróżowania, na bardzo pożądany artykuł niezbędny dla gospodarzy. Zarobek miesięczny 800 zł, i więcej. Pisemne zgłoszenia skierować do filii Dz. Bydg. Toruń, pod „1665“. Na odpowiedź znaczek załączyć. 10058

Podróżującego

dobrze zaprowadzonego w składach kolonialnych na prowincji i Bydgoszczy, na prowizję poszukuje wytwórnia soków. Zgł. pod „Zaprowadzony“ do filii Dz. Bydg. 5808

Dwuch

urzedników emerytowanych poszukuje jako siły biurowe. Znajomość księgowości lub spraw sądowych i praktyki monitorowania daje pierwszeństwo. Oferty z krótkim życiorysem i podaniem wieku proszę skierować pod M. G. do Dzien. Bydg. 10050

Gospodyni

kucharka starsza (od lat 30), dzielna w swym zawodzie potrzebna do restauracji-hotel. od 1. V. 30. Zgł. z odpisem świadectw podaniem pensji nadesłać „Hotel Pomorski“ Kościelna Pom. (10060)

Szwaczki

do bielizny potrzebne. H. Pilaczyński i Ska, Bydgoszcz, Gdańska nr. 163. (Gmach Hotelu pod Orlem). (10028)

Panienci

do robót filet poszukiwane. Zgłosz. do filii Dzien. Bydg. pod „N. S.“ (5778)

Potrzebna

umiejętna szpularka na mechaniczną maszynę. Fabryka nici i twysty „Syrena“, Promenada 5. (10010)

Uczennice

do szejcia i kroju przyjmę. Warszawska pracownia Pl. Piastowski 12. 5812

Chłopak

uczciwy do posyłek zarabia potrzebny. T. Ignasiak i Ska, Król. Jadwigi 18. 5809

Panienska

przystojna inteligentna i uczciwa władająca językiem polskim i niemieckim, potrzebna zaraz do kasy. W. Siemianowski, drogerja pod Lwem, Kycyna p. Szubin. 10071

POSADY POSZUKUJA

Kawaler (10023) podof. rezerwy da 1000 zł kanej lub pożyczki za jakąś posadę lub lepszą pracę. Zgłosz. do Dzien. Bydg. pod „Podoficer“.

Gospodyni

samodzielną znającą się dobrze na prowadzeniu gospodarstwa domowego przyjmie posadę u star. małżeństwa wzgl. starsz. pana od 15. V. 30. Zgłosz. do Dzien. Bydg. pod „Pracowita“. (9947)

Inteligentny

młodzieniec z wykształceniem seminaryjnym poszukuje jakiegokolwiek posady. Zgłoszenia do Dz. Bydg. pod nr. „C. X“. 10053

DZIERŻAWY

Nakło
Baczność! Oddam w dzierżawę dużą halę 220 metrów □ i mieszkanie 4 pokojowe przy Placu Konopnickiej nr. 154. Zgłoszenia Bydgoszcz Biuro Pogoń Dworcowa 80, tel. 1815.

Skład

mieszkanie wydzierżawie. Gdańska 41, Kolecki. 5733

900

mórg, 450 mórg, 320 mórg, 240 mórg, 180 mórg, 160 mórg korzystnie wydzierżawi „Rolpol“, Bydgoszcz, Gamma 2. (5783)

Poszukuje

dzierżawy piekarni, najchętniej z piecem patentowym w mieście lub dużej wsi. Pośrednictwo nie wykluczone. Oferty z podaniem warunków do Dz. Bydg. Grudziądz pod „Piekarnia“. 9996

MIESZKANIA

Mieszkanie
6-cio pokojowe, komfortowe z wszelkimi wygodami, do wynajęcia w Inowrocławiu, w pobliżu Sólank. Al. Sienkiewicza nr. 17, tel. 470. (9537)

Wydzierżawie

dwa pokoje z kuchnią, czynsz roczny z góry lub pożyczka, w procencie mieszkanie. Bydgoszcz, Bełzka 98. 10077

POKOJE

Od 1 maja
szukam pokoju z pianinem. Oferty skierować pod Sarnecka Teatr Miejski. 5797

<

Znawcy kupują

Pianina Jähnego

nie należy utożsamiać z wyrobami masowymi. Nagrodzone złotymi medalami na każdej wystawie.

Salon wystawowy

Bydgoszcz

ul. Gdańska 149. Tel. 2225

Splaty ratami do 18 miesięcy.

Filja: Poznań, Św. Marcin 43.

Obrońca prywatny

złatwia wszelkie, choćby najtrudniejsze sprawy sądowe, karne, procesowe, spadkowe, hipoteczne, waloryzacyjne, kontraktowe, spółkowe, najmu, podatkowe itd., ściąganie należności i udziela porady prawnej.

St. Banaszak,

Bydgoszcz,

Cieszkowskiego 2. Tel. 1304.
Długoletnia praktyka.

POLECENIA

Akuszerka

udziela porad przed porodem i po porodzie, ul. Sienkiewicza 1a. (5711)

Monogramy

bieliżniane od pięciu groszy począwszy rysuje „Alicja”, Jagiellońska 22, I p. obok Województwa, telefon 1179. (9923)

Meble

kompletne, sypialnie, jadalnie, kuchnie oraz pojedyncze, szafy, łóżka, krzesła, leżanki, kanapy, klubowe garnitury najtaniej i na raty tylko u Andrzeja Nowaka, Wełniany Rynek 5-6, telefon ur. 2143. (3857)

Wózki

dziecięce najnowsze modele poleca Fabryka Wózków Dziecięcych „Sport” 3 Maja 19, tel. 7. Wykonuje reperacje. (5706)

Pilnowanie

karbowanie, dekatyzowanie dobrze, tanio. Małkowski, Wełniany Rynek nr. 14, Pomorska 17. (10040)

Obrazy

Justra najlepiej, najtaniej kupuje się za gotówkę i na raty. Józef Mruk, Ks. Skorupki 103, Długa 51. Także szklarnia, oprawa obrazów, luster. (8451)

Kapelusze

damskie już od 7.00 zł. poleca Firma K. Majewski, Bydgoszcz, Mostowa 2. (9410)

Elektromechanika.

Fachowa reperacja rowerów, maszyn do szycia i gramofonów. Instalacja światła elektrycznego oraz dostawa wszelkich części po cenach przystępnych. Poznańska 26. (4083)

Meble

w każdej cenie, pokoje męskie, sypialnie, kuchnie, krzesła, wiedeńskie. H. Schmidtke, Szpitalna 6. — Czysta praca, akurata dostawa, dogodne warunki spłaty. (21394)

Klubowe

garnitury, leżanki, kanapy, materace, najtaniej i z gwarancją tylko u Andrzeja Nowaka Wełniany Rynek 5/6. (3880)

SPRZEDAŻE

Osady

parcelacyjne, rozmaite, zabudowane niezabudowane, dogodne warunki, posiadani. Pawelec, pełnomocnik majątkowy, Grudziądz, Groblowa 11. (1557)

Sprzedam

dwa domy parterowe, dwa ogrody owocowe, 4 lokatorów i dla kupującego 4 pokoje z kuchnią, cena podług ugody. Gdzie? wskazuje Dz. Bydg. (10032)

Piekarnia

dobre prosperująca, w najlepszym położeniu przy Poznaniu, z powodu choroby za 5.000 zł do objęcia. St. Nowakowski, Swarzędz-Poznań, Rynek nr. 15. (10025)

Skład
dla konfekcji i bławatów wraz 4 pok. mieszkaniem. dwa okna wystawowe i najnowsze urządzenie w rynku w większym miasteczku na Pomorzu zaraz do wydzierżawienia. Stanisław Draniński, Łasin. (9851)

Stodoła
dla parcelantów okazynie na sprzedaż. Kaszczorek, poczta Złotorja, pow. Toruń, Wiśniewski. (9914)

Mam
zamiar moje gospodarstwo 352 mórg pszennej i dobrej średniej ziemi, 1 klm. od szosy, stacji kolejowej i wsi kościelnej sprzedaż. Zabudowania i dom mieszkalny duże, wodociąg, inwentarz żywy i martwy kompl., 350'00 zapisanej hipoteki. Reflektanci tylko z wysoką wpłatą zechcą swe oferty złożyć do Dz. Bydg. pod „E. G. Y.” 9950

Kamienica
III piętro, narożnikowa, z interesami, roczny dochód 19,200 zł, miasto powiatowe, cena 200,000 lub zamiana na majątek ziemski, wiele innych obiektów poleca Biuro Pogoń, Dworcowa 80.

Kamienica
II piętr. z interesami, czynszem 6500, cena 51,000 wśródmieściu Bydgoszczy. Oferty do Dzien. Bydg. pod „Okazyjnie”. 9948

Dom
z składem kolonialnym wraz z towarami zaraz na sprzedaż. Wiadomość: Kulczak, Brzozowa 3. 9971

Dom
kolonialka, przy objęciu cały wolny, wpłaty 15,000, wiele innych korzystnie. „Rolpol”, Bydgoszcz, ulica Gamma 2. (5781)

Skład 10013
sprzętów kuch. w pow. mieście Wlkp. tuż przy Rynku z 3 pok. mieszkaniem, z towarami lub bez natychmiast na sprzedaż. Zgłosz. refl. z gotówką do Dz. Bydg. pod „M. H.”

Restauracja
na sprzedaż w Bydgoszczy. Wiadomość w filji Dzien. Bydg. (5774)

Piac
budowlany blisko Zbożowego Rynku tanio na sprzedaż. Choloniewskiego 11. (10049)

Zdrowa
cebulę po najtańszych cenach oddaje się z składnicy Dworcowa 70-71 tel. 184. 9973

Wagę
na 15 centnarów za 70 zł sprzedaje Petersona 4. Sieroń. 9957

Singera
maszynę damską sprzedam tanio. Fiszlewicz, Senatorska 70. (10054)

Zupełna
wypredaży rowerów nowych, używanych za gotówkę i na raty. Opony, węże, wózki dziecięce, zabawki. Długa 50. (10007)

Samochód
marki Hansa 2 siedzenia z elektrycznym światłem. nadzwyczajnie tanio na sprzedaż. Oferty do Dz. Bydg. pod „Hansa”. (9762)

Jarzyny
rabarber, szparagi i t. p. odda stałym odbiorcom, lub w komis, ogrodnictwo Nakielska 64. (10042)

Jaja
wylegane od kur. rasa: Czarna Miniorka szt 40 gr. koszta, opakow. ponosi kupujący. Marquardt Kurt Kamionka, poczta Turzno, pow. Toruń. (8070)

Pościele
3 komplety, dobrze utrzymane sprzedam. Zgłoszenie księgiarni Masłowski, Solec Kujawski. (9848)

Ford
1 1/2 t., dobrym stanie sprzedam bardzo tanio. Hotel Centralny, Chelmino. (9821)

Wóz
roboczy tanio sprzedaje Petersona 4, Sieroń. (9956)

KUPNA

Kupię
dom, możliwie przy ulicy Dworcowej, z wolnym mieszkaniem. Łask. oferty do Dziennika Bydg. pod „Dworcowa”. 9482

Fotograficzny
a parat 18x24, wyjazdowy kupię. Oferty do „Fotograficzny” do filji Dzien. Bydg. 9768

Dzielne
ewykierki mogą się zgłosić. Fabryka obuwi „Marty”, ul. Wysoka 17. (9868)

Kilkunastu
panów: urzędników, kupców, rolników i t. d. z różnych sfer poszukuje stosownych żon nawet z małymi posagami. Informacje „Przyszłość” Śniadeckich 40. Listownie znaczkami. (5749)

Zastępców
i subzastępców (czyli) losowych poszukujemy. Piącimy przeszło 2 raty prowizji. Ręczymy za 1500 zł. prowizji miesięcznej. Nieznana dotychczas nowość w kombinacji losów. Zdolnym pensja, patent i k. podróży. Początkujących pouczamy najnowszym systemem. Listy: Lwowskie Towarzystwo Kredytowe, Lwów, Legionów nr. 33. (9999)

Inteligentny
samotny mężczyzna poszukuje posady kierownika w firmie handlowej, przyjmie chętnie przedstawicielstwo firmy zaraz, posiada dyplom szofera i dobre polecenia. Łaskawe zgłoszenia do Dz. Bydg. pod „Inteligentny”. (9731)

Bona
mogąca się zająć całkowicie wychowaniem dzieci z dobrymi świadectwami i szczerem poszukuje posady. Oferty do Dz. Bydg. pod „Bona”. (9937)

Szofer
kawaler, trzeźwy i dobry kierowca poszukuje posady zaraz lub później. Przyjmę posadę z złożeńiem kaucji lub bez. W wolnych chwilach może się zająć pracą nawet nie zawodową. Zgłoszenia skierować do Dzien. Bydg. pod „Trzeźwy”. 9941

Mieszkanie
6 pokojowe, wolne w najpiękniejszej części miasta. Oferty pod „Kwiecień” do filji Dzien. Bydg. (5724)

Mieszkanie
5 pok., wszelkie wygody, na I. p. prync. ul. do odstąpienia. Wiadom. filja Dz. Bydg. (5772)

Mieszkanie
5 pokoi do wydzierżawienia, ul. Zduny 5, gospodarz. 5751

Mieszkanie
1-2 pokojowe, oraz mieszkanie ze składem kolonialnym odda gospodarz Nakielska 64. (10.41)

Pokoje
Pokoju umeblowanego poszukuje w okolicy sądu zaraz lub od 1. 5. Łask. zgłoszenia do „Admin. Dzien. Bydg. pod „Sad”. (9870)

Pokój
umeblowany dla 1-2 osób z łazienką i światłem zaraz lub 1 maja do wynajęcia. Tomaszewska, Św. Florjana 1, II. (9871)

4 pokoje
eleg. umebl. z urządzeniem kuchni do wydzierżawienia. Wiadom. w filji Dzien. Bydg. (5773)

Umeblowany
pokój z urządzeniem kuchni bezdzietnemu małżeństwu wynajmie Żmudzka, Grunwaldzka 23. (5785)

Naskórek
najpierw potrzebuje odpowiedniego oczyszczenia i należytego odżywiania. „Lotion Gry” dodany do zwykłej wody jest idealnym środkiem dla oczyszczenia twarzy. Otrąbki „La Princesses” używane zamiast mydła świetnie działają na każdy naskórek. „Moje Kremy” inne dla każdej cery są naturalnym odżywianiem naskórka, gdyż zawierają połączenia najlepszych składników odpowiadających naturalnemu tłuszczowi skóry. Żukowska, Instytut Kosmetyczny, Bydgoszcz, Cieszkowskiego 20. Dyplomy: Polski i Francuski. 5635

Przyszłość
przepowiada podług chiromacji - astrologii, przyjeżdżna. Plac Piastowski 7, I piętro. (8547)

Panny
jako czynnej współniczki do interesu kolonialnego z gotówką 3-4 tysięcy złotych poszukuje. Oferty pod „Wspólniczka” do Dzien. Bydg. Ożenek nie wykluczony. (9978)

Unieważniam (9872)
zgubione papiery wojskowe. Józef Jankowski.

3000 złotych
miesięcznie zarabia inteligentni, energiczni. Poważna działalność handlowa. Kapitał nie potrzebny, obroty finansu centrala. Można natychmiastowego zarobkowania. Zgłosz. Łódź, B. poczta główna, skrytka 501. (8643)

Maszynistka
pisząca biegle na maszynie z znajomością stenografii polskiej i niemieckiej na Pomorze potrzebna. Zgłoszenia z podaniem pretensji i referencji składać pod „Zhoze” do Dzien. Bydg. (9628)

Do mojego
składu kolonialnego, żelaza i restauracji poszukuję od 1 maja b. r. młodego pomocnika handlowego i ucznia. Adolf Krause, Puck, Rynek (Pomorze). 9897

Ucznia
z odpowiednim wykształceniem przyjmie Drogerja i skład farb R. Górski, Zbożowy Rynek 3. (9866)

Młody
czeladnik sjodlarsko-tapierski z dobrymi świadectwami poszukuje posady. Narloch Alojzy, Raciąż, pow. Tuchola. (9986)

Palacz
doświadczony z piecami różnego gatunku, trzeźwy i pracowity, szuka posady, najchętniej na Pomorzu. Łask. zgłosz. pod „Palacz” do Dz. Bydg. 9930

Pomocnik
kupiecki, rest. kolonj. 5 lat praktyki poszukuje posady bufetowego lub ekspedjenta. Zgł. do Dzien. Bydg. pod „Nr. 452”. 10018

Młoda 10039
inteligentna osoba przyjmie posadę zarządzalni u samotnego pana, chętnie gdzie dzieci. Łaskawe zgłoszenia proszę do Dz. Bydg. pod „Zarządczyni”.

Poszukuję 9730
wózka dla starszej, oherzej osoby. Zgłoszenia do Dzien. Bydg. pod „Chora”.

Maszyny
cukiernicze używane, jak irysówka, agrestówka, kotły drażetkowe i różne inne poszukuję natychmiast. Zgłoszenia pod „Maszyny cukiernicze” do Dzien. Bydg. (9901)

20 zł dziennie
2-3 godziny przyjemnej i nie uciążliwej pracy domowej zapewniają W. P. powyższy zarobek. Stanowczo uczciwa propozycja. Wystarczy pozostawka z adresem W. P. Firma „Carbon”, Gdynia. 9854

Poszukujemy
w każdej miejscowości właścicieli sklepów, odsprzedawców, sprzedawców losów, handlujących domokręzców oraz ludzi pragnących objąć przedstawicielstwo sensacyjnego opatentowanego artykułu. Także jako zarobek poboczny. Kto widzi kupuje. Stały zarobek zapewniony. Po wszelkie szczegóły zwracać się listownie do firmy „Hermes”, Łódź, skrytka poczt. 392. 7328

DZIENNIK BYDGOSKI

NAJWIĘKSZY NAKŁAD

Poszukuję 9730
wózka dla starszej, oherzej osoby. Zgłoszenia do Dzien. Bydg. pod „Chora”.

Maszyny
cukiernicze używane, jak irysówka, agrestówka, kotły drażetkowe i różne inne poszukuję natychmiast. Zgłoszenia pod „Maszyny cukiernicze” do Dzien. Bydg. (9901)

20 zł dziennie
2-3 godziny przyjemnej i nie uciążliwej pracy domowej zapewniają W. P. powyższy zarobek. Stanowczo uczciwa propozycja. Wystarczy pozostawka z adresem W. P. Firma „Carbon”, Gdynia. 9854

Poszukujemy
w każdej miejscowości właścicieli sklepów, odsprzedawców, sprzedawców losów, handlujących domokręzców oraz ludzi pragnących objąć przedstawicielstwo sensacyjnego opatentowanego artykułu. Także jako zarobek poboczny. Kto widzi kupuje. Stały zarobek zapewniony. Po wszelkie szczegóły zwracać się listownie do firmy „Hermes”, Łódź, skrytka poczt. 392. 7328

3000 złotych
miesięcznie zarabia inteligentni, energiczni. Poważna działalność handlowa. Kapitał nie potrzebny, obroty finansu centrala. Można natychmiastowego zarobkowania. Zgłosz. Łódź, B. poczta główna, skrytka 501. (8643)

Maszynistka
pisząca biegle na maszynie z znajomością stenografii polskiej i niemieckiej na Pomorze potrzebna. Zgłoszenia z podaniem pretensji i referencji składać pod „Zhoze” do Dzien. Bydg. (9628)

Do mojego
składu kolonialnego, żelaza i restauracji poszukuję od 1 maja b. r. młodego pomocnika handlowego i ucznia. Adolf Krause, Puck, Rynek (Pomorze). 9897

Ucznia
z odpowiednim wykształceniem przyjmie Drogerja i skład farb R. Górski, Zbożowy Rynek 3. (9866)

Młody
czeladnik sjodlarsko-tapierski z dobrymi świadectwami poszukuje posady. Narloch Alojzy, Raciąż, pow. Tuchola. (9986)

Palacz
doświadczony z piecami różnego gatunku, trzeźwy i pracowity, szuka posady, najchętniej na Pomorzu. Łask. zgłosz. pod „Palacz” do Dz. Bydg. 9930

Pomocnik
kupiecki, rest. kolonj. 5 lat praktyki poszukuje posady bufetowego lub ekspedjenta. Zgł. do Dzien. Bydg. pod „Nr. 452”. 10018

Młoda 10039
inteligentna osoba przyjmie posadę zarządzalni u samotnego pana, chętnie gdzie dzieci. Łaskawe zgłoszenia proszę do Dz. Bydg. pod „Zarządczyni”.

Inteligentny
samotny mężczyzna poszukuje posady kierownika w firmie handlowej, przyjmie chętnie przedstawicielstwo firmy zaraz, posiada dyplom szofera i dobre polecenia. Łaskawe zgłoszenia do Dz. Bydg. pod „Inteligentny”. (9731)

Bona
mogąca się zająć całkowicie wychowaniem dzieci z dobrymi świadectwami i szczerem poszukuje posady. Oferty do Dz. Bydg. pod „Bona”. (9937)

Szofer
kawaler, trzeźwy i dobry kierowca poszukuje posady zaraz lub później. Przyjmę posadę z złożeńiem kaucji lub bez. W wolnych chwilach może się zająć pracą nawet nie zawodową. Zgłoszenia skierować do Dzien. Bydg. pod „Trzeźwy”. 9941

Mieszkanie
6 pokojowe, wolne w najpiękniejszej części miasta. Oferty pod „Kwiecień” do filji Dzien. Bydg. (5724)

Mieszkanie
5 pok., wszelkie wygody, na I. p. prync. ul. do odstąpienia. Wiadom. filja Dz. Bydg. (5772)

Mieszkanie
5 pokoi do wydzierżawienia, ul. Zduny 5, gospodarz. 5751

Mieszkanie
1-2 pokojowe, oraz mieszkanie ze składem kolonialnym odda gospodarz Nakielska 64. (10.41)

Pokoje
Pokoju umeblowanego poszukuje w okolicy sądu zaraz lub od 1. 5. Łask. zgłoszenia do „Admin. Dzien. Bydg. pod „Sad”. (9870)

Pokój
umeblowany dla 1-2 osób z łazienką i światłem zaraz lub 1 maja do wynajęcia. Tomaszewska, Św. Florjana 1, II. (9871)

4 pokoje
eleg. umebl. z urządzeniem kuchni do wydzierżawienia. Wiadom. w filji Dzien. Bydg. (5773)

Umeblowany
pokój z urządzeniem kuchni bezdzietnemu małżeństwu wynajmie Żmudzka, Grunwaldzka 23. (5785)

Naskórek
najpierw potrzebuje odpowiedniego oczyszczenia i należytego odżywiania. „Lotion Gry” dodany do zwykłej wody jest idealnym środkiem dla oczyszczenia twarzy. Otrąbki „La Princesses” używane zamiast mydła świetnie działają na każdy naskórek. „Moje Kremy” inne dla każdej cery są naturalnym odżywianiem naskórka, gdyż zawierają połączenia najlepszych składników odpowiadających naturalnemu tłuszczowi skóry. Żukowska, Instytut Kosmetyczny, Bydgoszcz, Cieszkowskiego 20. Dyplomy: Polski i Francuski. 5635

Przyszłość
przepowiada podług chiromacji - astrologii, przyjeżdżna. Plac Piastowski 7, I piętro. (8547)

Panny
jako czynnej współniczki do interesu kolonialnego z gotówką 3-4 tysięcy złotych poszukuje. Oferty pod „Wspólniczka” do Dzien. Bydg. Ożenek nie wykluczony. (9978)

Unieważniam (9872)
zgubione papiery wojskowe. Józef Jankowski.

MIESZKANIA
3 pokoje 5716
z kuchnią, łazienką i elektr. oświetleniem wraz z meblami korzystnie do odstąpienia. Wiadomość Generała Bema 3, II p.

6-12 pokoi
większych poszukuje poważne Towarzystwo. Of. do filji Dz. Bydg. Dworcowa 2 pod „Towarzystwo”. 5760

Różne
mieszkania, duży wybór, tanio poleca „Przyszłość” Śniadeckich 40. (5748)

Zamiana
mieszkania. Właściciel domu w Chelminie, zamieni swoje 6 pokojowe mieszkanie na takie lub mniejsze w Bydgoszczy zaraz lub 1 maja. Zgłosz. pod „Zamiana” do Dz. Bydg. 9793

Mieszkanie
6 pokojowe, wolne w najpiękniejszej części miasta. Oferty pod „Kwiecień” do filji Dzien. Bydg. (5724)

Mieszkanie
5 pok., wszelkie wygody, na I. p. prync. ul. do odstąpienia. Wiadom. filja Dz. Bydg. (5772)

Mieszkanie
5 pokoi do wydzierżawienia, ul. Zduny 5, gospodarz. 5751

Mieszkanie
1-2 pokojowe, oraz mieszkanie ze składem kolonialnym odda gospodarz Nakielska 64. (10.41)

Pokoje
Pokoju umeblowanego poszukuje w okolicy sądu zaraz lub od 1. 5. Łask. zgłoszenia do „Admin. Dzien. Bydg. pod „Sad”. (9870)

Pokój
umeblowany dla 1-2 osób z łazienką i światłem zaraz lub 1 maja do wynajęcia. Tomaszewska, Św. Florjana 1, II. (9871)

4 pokoje
eleg. umebl. z urządzeniem kuchni do wydzierżawienia. Wiadom. w filji Dzien. Bydg. (5773)

Umeblowany
pokój z urządzeniem kuchni bezdzietnemu małżeństwu wynajmie Żmudzka, Grunwaldzka 23. (5785)

Naskórek
najpierw potrzebuje odpowiedniego oczyszczenia i należytego odżywiania. „Lotion Gry” dodany do zwykłej wody jest idealnym środkiem dla oczyszczenia twarzy. Otrąbki „La Princesses” używane zamiast mydła świetnie działają na każdy naskórek. „Moje Kremy” inne dla każdej cery są naturalnym odżywianiem naskórka, gdyż zawierają połączenia najlepszych składników odpowiadających naturalnemu tłuszczowi skóry. Żukowska, Instytut Kosmetyczny, Bydgoszcz, Cieszkowskiego 20. Dyplomy: Polski i Francuski. 5635

Przyszłość
przepowiada podług chiromacji - astrologii, przyjeżdżna. Plac Piastowski 7, I piętro. (8547)

Panny
jako czynnej współniczki do interesu kolonialnego z gotówką 3-4 tysięcy złotych poszukuje. Oferty pod „Wspólniczka” do Dzien. Bydg. Ożenek nie wykluczony. (9978)

Unieważniam (9872)
zgubione papiery wojskowe. Józef Jankowski.

Radioamatorzy!
Wielka zniżka cen, duży wybór. Zakłady Radio-techniczne inż. Jankowsy Śniadeckich 2. (9384)

Letnisko
wielkie w Dolnych Strzelcach, pow. Bydgoszcz, 6 km. od st. kol. Fordon. Położenie sliczne. Wisła w pobliżu. Wyżywienie dobre i obfite. Całkowite utrzymanie i mieszkanie dziennie 10 zł. od osoby dorosłej i 5 zł. od dziecka. Zgłoszenia i informacje: Restauracja Dworcowa Józef Berendt, Bydgoszcz. (9944)

Poszukuje
pożyczki od 5-7.000 zł. Procent podług ugody. Zabezpieczenie hipoteczne. Adres wskaże adm. Dzien. Bydg. 10038

Zgubiona
książeczkę wojskową na nazwisko Wojciech Kowalczyk unieważniam. 9843

Skradzione
mi w dniu 29 marca r. b. odpis kontraktu oraz przynależne papiery gruntowe i hipoteczne unieważniam. Jan Kaźmierski, rolnik, Lisewo-Kościelne. 9840

Dzieci
zostawili na Wzgórzu Dąbrowskiego skórzaną torbę. Oddać Nieruszewicz, Nakielska 18. (10004

Prof. Feliks Tomowiecki
kompozytor śmiałomej sławy

zaopinomał znakomite

instrumenty Fabryki Pianin

B. SOMMERFELD

BYDGOSZCZ, ULICA ŚNIADECKICH 56

jak następuje:

Po zmiedzeniu fabryki firmy Sommerfeld w Bydgoszczy w dniu 18 marca 1930 stwierdzam z najmniejszą przyjemnością, że pianina tejże firmy mają piękny i szlachetny ton, we wszystkich oktawach wyrównany, mechanikę precyzyjną, równieźną konstrukcję solidną — i nie ustępują pianinom firm zagranicznych.

9912

Na otwarciu

w wtorek, dnia 22. bm. (3 Święto Wielkanocne) mej

Cukierni i Kamiarni

zapraszam niniejszem jaknajprzejmiej.

— Koncert od godziny 5-tej począwszy. —

Antoni Zieliński

Solec Kujawski, Marsz. Piłsudskiego 25.

10047

7772)

Pomniki - nagrobki

w różnych stylach i gatunkach. posadzki - stopnie - balustrady oraz wszelkie w zakresie wchodzące prace wykonuje najtaniej na dogodnych warunkach spłaty

Pierwszy Polski Zakład Kamieniarsko-rzeźbiarski

TEOFIL STREHLAU

Bydgoszcz, Błonia 17. Założ. 1905 r. Założ. 1905 r.

„SANITAS“

ZAKŁAD ELEKTRO-LECZNICZO-KAPIELOWY

połącza: (218)

Djatermję, Górskie słońce, „Solux“ kąpiele igliwowe, Solankowe, Kwasowogłowe, Siarkowe i t. p. Skrzynie elektryczne i parowe, Masaże wszelkiego rodzaju oraz kąpiele zwykłe (wanny).

Bydgoszcz, ul. Gdańska 19, Telefon 715.

Zakład otwarty od 8—7, w dni przedświąt. od 8—8.

Zawiadamiam moją Szanowną Klientelę, że z dniem 18 bm. przeniosłem mój zakład krawiecki z ul. Św. Józefa 10 na ul. Jezuicką 5 I p.

Polecając się nadal łaskawym względem pozostaję
Stanisław Rzanny
Zakład krawiecki, Jezuicka 5 I ptr. (10012)

Przetarg publiczny.

W sprawie spornej zakupie w drodze publicznego przetargu od najmniejszej wycenionej w wtorek, dnia 22 kwietnia br. o godz. 16 w moim biurze przy ul. Dr. Em. Warmińskiego 15 na rachunek strony interesowanej

15 ton pszenicy

zdrowej, suchej, bez murzu i obrazy, wagi szlądartowej franko wagon, parytel Trzemeszno-

Zefiryn Rzymkowski

zaprzysiężony sennal handlowy przy Izbie Przemysłowo Handlowej w Bydgoszczy.
10141

LIKWIDACJA za wszelką cenę!

„Czesanka“
Plac Wolności 1
Konfektoria damska
Płaszcz — Suknie
Swetry. 8049

Niniejszem donoszę Szanownej Publiczności, że w pierwszy dzień Świąt Wielkonojny to jest **dnia 20-go kwietnia b. r.** (o ile dopisze pogoda) nastąpi otwarcie

Ogrodu Teatralnego

Koncertować będzie ogólnie lubiany zespół **orkiestry 62 p. p.** pod dyrykcją kapelm. p. **Grabowskiego.**

Z poważaniem

właśc. Z. Ciupek.

10034

Wzorowa Szkoła Przygotowawcza

przy żeńskim Gimnazjum Dr. Wagnera już dziś przyjmuje zgłoszenia do klas wstępnych, pierwszej, drugiej i trzeciej. (9946)

Lekcje tańców.

Kursy p. M. Toeppe w sali p. Wicherta prowadzą dalej w dotychczasowej formie. Kurs modnych tańców rozpocznie się w środę dnia 23 kwietnia. Zgłosz. od godz. 12—1-ej i 6—8 mej. (4869)

B. Plaesterer nauczycielka tańców **Dworcowa 3.**

Bezpłatnie!

Redaktor Szyller-Szkolnik (autor prac naukowych), określa charakter zdolności i przeznaczenie bezinteresownie. Napisz imię, nazwisko, miesiąc urodzenia, otrzymasz analizę darmo. Poznasz kim jesteś, kim być możesz. **Warszawa, Psycho - Grafolog Szyller - Szkolnik, Nowowiejska nr. 32, m. 6.** Znaczkami pocztowymi 75 gr. na przesyłkę załączyć. Przyjęcie osobiste płatne godzina 11—7. (8355)

Bacznosc mlynarze!

Żelazny łeb do wiatraka wraz z wałem sprzedaje **Filip Kowalski, Chelmża** mistrz ślusarski ul. Szewska. (10106)

Samochód

„Tatra“ 2 cyl., kryty (landaule) w najlepszym stanie, korzystnie i na dogodnych warunkach na sprzedaż. 10061
St. Krobki, Poznań, ul. Działoszyńskich 9.

Przedstawiciel

z branży młynarnej, dobrze zaprowadzony i tutejszych piekarzy szuka **zastępstwa** poważnych młynów. Of. do Dz. Bydg. pod „Zastępstwo W. H.“ (10055)

Od 1 maja poszukuje wyrczycielki

która dobrze gotować umie i wszelkie prace domowe obejmie. Of z poleceniami i podaniem pretensji do Dz. Bydg. pod „pod „O. U.“

Uniwersalna Herbata z Łabędziem

Znakomity środek przeciw wyrzutom śródrymi. Naprawia nieregularności strawienia, czyszczy krew, usuwa niecierpienia hemoroidalne, reumatyzm, i zapobiega przedwzrostkiem otyłości.

Zapewnie nieszkodliwe i zgodne z naturą

Apteka pod Łabędziem
BYDGOSZCZ
Gdańska 5. TELEFON 204.

Opony części zamienne akcesorja

Auto-Service
Tel. 2109

AUTOTECHNIKA

Bydgoszcz, H. Frankego 1.

TYLKO Laktery-Emalje-Farby

marki „SMOK“

są najlepsze i najtrwalsze Kto „Smokiem“ maluje. Nigdy nie żałuje. 10147

Piegi

plamy, wyrzuty usuwa krem i mydło „Benegni-na“. Puder Benegni-na jako konieczny dodatek nadaje cerze przepiękny wygląd i naturalną świeżość. Cena kremu 2 zł, mydła 1,50 zł. pudru 1 zł. (5612)

Mag. Jan Stenzel aptekarz
Apteka pod „Łabędziem“
Grudziądz, Rynek 20
Telefon 142.
Wszędzie do nabycia.

Zamiana starych maszyn do pisania na nowe modele. Stała rozprzedaż maszyn orundownie odremontowanych z gwarancją i prawem zamian.

SKÓRA I-ska

POZNAŃ, Aleja Marcink. 28

Bydgoszcz, ul. Gdańska 163

Rajski Ogród „Stara Bydgoszcz“

Otwarcie ogrodu w niedzielę, 20 kwietnia br. 5706

Ceny ogłoszeń: 25 gr. za wiersz milimetryowy na stronie 7-linowej szerokości 38 mm. Za reklamy na stronie przed ogłoszeniami 60 gr., w tekście na drugiej i trzeciej stronie 1,00 zł., na dalszych stronach 85 gr. za milim. i łam., szer. 67 mm. Drobne ogłoszenia słowo tytułowe 25 gr., każde dalsze 15 gr.; dla poszukujących pracy oraz na nekrologi 20% zniżki. Większe ogłoszenia, zamieszczone wśród drobnych 100% drożej jak w zwykłym dziale ogłoszeniowym. Przy powtórzeniu ogłoszeń o tym samym tekście udziela się rabatu. Przy konkursach i dochodzeniach sądowych wszelkie rabaty upadają. — Ogłoszenia zagraniczne 25% dopłaty. — Ogłoszenia skomplikowane oraz z zastrzeżeniem miejsca o 20% drożej. Za terminowe umieszczenie i przepisane miejsce administracja nie odpowiada. — Miejsce płatności: Bydgoszcz. — Konta bankowe: Bank Związku Spółek Zarobkowych, Bank Ludowy, Bank M. Stadhagen. — Konto czekowe: P. K. O. 203713 Poznań.

Wydawca, nakładem i czcionkami: Drukarnia Bydgoska Sp. Akc. w Bydgoszczy. — Za redakcję odpowiedzialny: Stanisław Nowakowski w Bydgoszczy.